

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS  
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS  
VADYBOS KATEDRA**

**Živilė BUČAITĖ**

**VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO  
PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE PROBLEMAS**

**Magistro darbas**

Šiauliai, 2009

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS  
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS  
VADYBOS KATEDRA**

**Živilė BUČAITĖ**

**VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO  
PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE PROBLEMAS**

**Magistro darbas  
Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03S1)**

**Magistro darbo autorius Živilė Bučaitė .....**  
(vardas, pavardė, parašas)

**Vadovas Prof. habil. dr. Rimantas Želvys.....**  
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

**Recenzentas Doc. dr. Linas Žalys.....**  
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

## **SANTRAUKA**

Živilė Bučaitė

**Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo pagrindinėje mokykloje problemos.**

Magistro darbas.

Magistro darbe išanalizuotos valstybinės švietimo strategijos nuostatų įgyvendinimo problemos pagrindiniame ugdyme. Išnagrinėta strategijos koncepcija ir formavimas, pagrindinio ugdymo specifika. Išanalizuotas V-VIII klasėse dirbančių mokytojų požiūris į švietimo sistemos pokyčius įgyvendinant strategiją. Strategijos įgyvendinimo laipsniui nustatyti išanalizuotos šešios sritys: asmeninė respondento informacija, Lietuvos švietimo sistema, mokymo procesas, mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, finansavimas ir atlyginimų dydis bei modernizavimas. Gauti tyrimo rezultatai padėjo atskleisti pagrindinio ugdymo pakopos problemas. Patvirtinama autoriaus suformuluota mokslinio tyrimo hipotezė, kad ne visi Lietuvos švietimo plėtotės siekiai ir priemonės sėkmingai įgyvendinti pagrindiniame ugdyme.

## **SUMMARY**

Živilė Bučaitė

**The realization problems of national education strategy in the basic school.**

Master's work.

Master's work analyzed the national education strategy for the realization of the basic problems of education. The concept of strategy and formation, the particularity of basic education are explored. The V-VIII classes in teacher education systems approach are analyzed to realize the strategy. The six areas are analyzed to define the degree of the realization strategy: the respondent's personal information, the Lithuanian education system, the education process, teacher's credential development, funding and the size of salary, furthermore, modernization. The obtained results of the research helped to reveal the basic education issues. A scientific research hypothesis is confirmed by the author, that not all of Lithuanian education development aspirations of the successful realization are realized in the basic education.

## TURINYS

|  |    |
|--|----|
| SANTRAUKA .....  | 3  |
| ĮVADAS .....   | 5  |
| I STRATEGIJOS KONCEPCIJA IR FORMAVIMAS .....   | 9  |
| 1.1. Strategijos koncepcija.....   | 9  |
| 1.2. Strategijos formavimas .....  | 12 |
| II PAGRINDINĖ MOKYKLA IR JOS SPECIFIKA.....  | 15 |
| 2.1. Lietuvos švietimo sistema .....   | 15 |
| 2.2. Pagrindinio ugdymo paskirtis.....   | 16 |
| III VALSTYBINĖ ŠVIETIMO STRATEGIJA PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE .....                            | 21 |
| 3.1. Valstybinės švietimo strategijos paskirtis ir vertybės.....                           | 21 |
| 3.2. Pagrindiniai siekiai .....  | 23 |
| IV VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PROBLEMOS<br>PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE ..... | 32 |
| 4.1. Empirinio tyrimo bazė .....   | 32 |
| 4.2. Empirinio tyrimo metodika .....   | 33 |
| 4.3. Empirinio tyrimo strategija.....  | 34 |
| 4.4. Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo problemų analizė .....                  | 35 |
| APIBENDRINIMAS .....   | 56 |
| IŠVADOS .....  | 59 |
| REKOMENDACIJOS .....   | 61 |
| LITERATŪRA .....   | 62 |
| PRIEDAI .....  | 66 |

## ĮVADAS

Lietuvos Švietimo sistema sudaryta iš formalaus ir neformalaus ugdymo, mokymo ir studijų įstaigų bei organizacijų tinklo, administruojamo Lietuvos Švietimo ministerijos bei savivaldybių Švietimo skyrių, jos aprūpinimo reikalingais dvasiniais ir materialiniais resursais, funkcionuojančių pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą, atspindintį švietimo reformą. Formalusis švietimas – valstybės reglamentuojamas ir kontroliuojamas, mokymąsi baigus egzaminais, gaunamas valstybės pripažįstamas diplomus arba pažymėjimas. Šią švietimo dalį apibrėžia valstybinis švietimo registras, nusakantis bendrojo lavinimo standartus, specialybių ir profesijų sąrašus, bendruosius reikalavimus programoms ir moduliams (atskiroms programų dalims), taip pat kvalifikacinius reikalavimus. Formalųjį švietimą sudaro: a) nuosekliojo švietimo sistema, apimanti ikimokyklinio ugdymo įstaigas, vaikų ir jaunimo bendrojo lavinimo mokyklas (įskaitant specialiąsias), profesines, aukštesniąsias ir aukštąsias mokyklas; b) nenuosekliojo švietimo sistemos dalis, apimanti suaugusiųjų formaliąsias mokymosi įstaigas. Neformalusis švietimas – tai asmens ar visuomenės interesų sąlygojama savišvieta, apimanti valstybės švietimo registro neapibrėžtą lavinimąsi. Valstybinei Lietuvos mokyklai suteiktos svarbios juridinės teisės ir pareigos: konkretizuoti ir adaptuoti ugdymo programas ir garantuoti jų kokybišką įgyvendinimą, vertinti žinių įsisavinimą ir atestuoti mokinius. Mokyklai patikėta sudaryti individualizuoto, papildomo ir neformaliojo ugdymo programas.

Lietuvos švietimo politika yra orientuota į Vakarų šalių vertybes ir formuojama pirmiausiai atsižvelgiant į Europos Sąjungos švietimo gaires ir prioritetus.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės strateginis tikslas - stiprinti šalies intelektualinį potencialą, siekiant švietimo ir mokslo kokybės ir veiksmingumo, pagrindinį dėmesį skiriant investicijoms į žmogų: švietimo, kultūros, mokslo, informacijos ir žinių visuomenės plėtrai. Svarbiausios veiklos kryptys – švietimo prieinamumas, kokybė bei veiksmingumas ir darna.

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 nuostatos, patvirtintos 2003 m. liepos 4 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. IX-1700, papildoma valstybės ilgalaikės raidos strategiją ir nusako Lietuvos švietimo plėtotės tikslus bei priemones jiems įgyvendinti, taip pat apibrėžia pagrindinius kiekybinius ir kokybinius siekius, kuriais bus grindžiama ir į kuriuos atsižvelgiant bus vertinama Lietuvos švietimo raida 2003-2012 metais.

Valstybės ir visuomenės pastangomis per 2003-2012 metus įgyvendinami šie pagrindiniai švietimo plėtotės siekiai:

1. sukuriama veiksminga ir darni, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionalių išteklių naudojimu pagrįsta švietimo sistema;
2. išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga

švietimo sistema;

3. užtikrinama švietimo kokybė, atitinkanti atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens, visuotinius dabarties pasaulio visuomenės poreikius.

Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų paskirtis - suteikti pagrindą Lietuvos švietimo vizijai įgyvendinti ir sudaryti galimybę Lietuvos piliečiams, jų interesų grupėms bei valstybės institucijoms tęsti viešas diskusijas ir susitarti dėl šios vizijos įgyvendinimo kelių.

Baigiama formuoti lanksti trijų pakopų bendrojo ugdymo struktūra. Ją sudaro priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio (brandos) ugdymo programos, įgyvendinamos pradinėse, pagrindinėse, vidurinėse mokyklose, gimnazijose ir jų asocijuotuose dariniuose. Dalis vidurinių mokyklų gali laipsniškai peraugti į gimnazijas, jeigu tai nusprendžia mokyklos steigėjas. Laikomasi esminio principo - vidurinė mokykla ir gimnazija privalo būti atvira ir prieinama visiems joje mokytis pageidaujantiems jaunuoliams. Visose švietimo pakopose sudaromos palankios mokymosi ir studijų sąlygos visiems pagrindinio, vidurinio ir aukštojo išsilavinimo siekiantiems suaugusiems Lietuvos žmonėms. Išplėtojama informavimo ir konsultavimo apie mokymosi galimybes sistema. Įveikiamos mokymosi kliūtys: mokymosi laiko ir spartos, mokymosi vietos apribojimai, griežti išsilavinimo reikalavimai pradedant mokymąsi ar studijas.

Sukurama švietimo turinio nuolatinio atnaujinimo sistema. Švietimo turinys nuolat vertinamas ir peržiūrimas, atrenkamas, papildomas ir koreguojamas. Jis nuolat derinamas su švietimui keliamais tikslais ir uždaviniais, atsižvelgiama į mokinių ir švietimo socialinių partnerių interesus. Periodiškai atnaujinamos bendrojo lavinimo bendrosios programos, išsilavinimo standartai ir brandos egzaminų programos. Nuosekliau pereinama prie naujos turinio formavimo politikos, orientuotos į bendrųjų gebėjimų, vertybinių nuostatų ugdymą ir dabarties žmogui būtinų kompetencijų suteikimą, grindžiamas ne tiek žinių perteikimu ir perėmimu, kiek jų analize, kritišku vertinimu ir praktiniu naudojimu, glaudžiai siejančios švietimo turinį su įvairių sričių gyvenimo praktika, problemomis ir jų sprendimų paieška. Visuose švietimo lygiuose sustiprinamas dėmesys verslumui skatinti ir finansinei išminčiai ugdyti. Pasiekama, kad ekonominio raštingumo pradmenis įgytų visi pagrindinės mokyklos mokiniai, šio raštingumo pagrindai ir verslumo įgūdžiai būtų suteikiami visiems mokiniams ir studentams.

Pagrindinio ugdymo paskirtis - suteikti asmeniui dorinės, sociokultūrinės ir pilietinės brandos pagrindus, bendrąjį raštingumą, technologinio raštingumo pradmenis, ugdyti tautinį sąmoningumą, išugdyti siekimą ir gebėjimą apsispręsti, pasirinkti ir mokytis toliau. Pagrindinis išsilavinimas teikiamas mokiniams, įgijusiems pradinį išsilavinimą. Pagrindinio ugdymo programos trukmė - šešeri metai, ją sudaro du koncentrai: V-VIII ir IX-X klasių. 2002-2003 m.m. šalyje buvo 639 valstybinės ir savivaldybių pagrindinės mokyklos. Pastaraisiais metais, reorganizuojant mažakomplektes vidurines mokyklas, pagrindinių mokyklų skaičius augo.

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų paskirtis – suteikti pagrindą Lietuvos švietimo vizijai įgyvendinti. Švietimas turi būti plėtojamas atsižvelgiant į Lietuvos visuomenei tenkančius naujus iššūkius ir atsiveriančias naujas galimybes: demokratijos ir rinkos ūkio plėtrą, globalizaciją, informacijos gausą, sparčią kaitą, visuomenės išsiskaidymą. Švietimas turi padėti asmeniui ir visuomenei atsakyti į šiuos iššūkius ir pasinaudoti naujomis galimybėmis, tam būtini esminiai Lietuvos švietimo sistemos pokyčiai, kurie padėtų didinti švietimo sistemos efektyvumą, išplėsti švietimo prieinamumą, sukurti sąlygas tęstiniam, visą gyvenimą trunkančiam mokymuisi, užtikrinti europinius standartus ir šiuolaikinės Lietuvos visuomenės poreikius atitinkančią švietimo kokybę.

**Temos aktualumas.** Švietimas – tai nuolat kintantis procesas. Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų įgyvendinimas yra svarbus procesas pedagoginei bendruomenei. Didėjantys pokyčiai švietimo sistemoje skatina detaliau ištirti esamą situaciją Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose. Kintant švietimo sistemos pagrindiniams siekiams, keičiasi ugdymo paradigmos. Siekiant geresnių ir efektyvesnių veiksnių šių dienų pagrindiniame ugdyme, aktualu atskleisti mokytojų požiūrį į esamas problemas strategijos įgyvendinimo raidoje.

**Problema.** Šiandien vis dažniau spaudoje ar per televiziją išgirstame apie naujus nutarimus bei procesus, vykstančius Švietimo sistemoje, tačiau ne visi iš jų yra naudingai ir efektyviai įgyvendinami. Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo 2003 – 2012 metų problemos pagrindinio ugdymo pakopoje tampa vis aiškesnės, šiam faktui patvirtinti būtina atlikti tyrimą norint išsiaiškinti, kaip strategijos įgyvendinimą supranta pedagogai, kaip vertinama esama padėtis, įgyvendinimo laipsnis bei kaitos procesai visuomenėje.

**Darbo objektas.** Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas pagrindinio ugdymo pakopoje.

**Darbo tikslas.** Išanalizuoti Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo problemas pagrindiniame ugdyme.

**Darbo uždaviniai:**

1. Išnagrinėjus mokslinę literatūrą, pateikti strategijos sąvokos apibrėžimą.
2. Išanalizavus mokslinę, pedagoginę literatūrą atskleisti Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų įgyvendinimo problemas ir svarbą pagrindinio ugdymo etape.
3. Parengti klausimyną, anketas mokytojams, dirbantiems V-VIII klasėse.
4. Atlikus empirinį tyrimą, nustatyti Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo laipsnį, problemas pagrindiniame ugdymo etape.
5. Atlikus empirinio tyrimo analizę suformuluoti išvadas ir rekomendacijas.

**Darbo metodai:**

1. Teorinės – mokslinės literatūros analizė.
2. Empirinis tyrimas.
3. Empirinio tyrimo rezultatų analizė.
4. Tyrimo rezultatų aprašymas.

**Hipotezė.** Tikėtina, kad pagrindinio ugdymo pakopoje mokytojai patys išvelgia problemas, egzistuojančias šiuolaikinėje Švietimo sistemoje, tačiau joms spręsti skiriamas nepakankamas dėmesys, todėl būtina išsiaiškinti Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo laipsnį pagrindinio ugdymo etape. Spėjama, kad ne visi Lietuvos švietimo plėtotės siekiai ir priemonės sėkmingai įgyvendinti pagrindiniame ugdyme.

**Tyrimo imtis.** Tyrime dalyvavo 11 mokyklų, iš viso 376 pedagogai, dirbantys V-VIII klasėse.

**Darbo reikšmingumas.** Gauti tyrimo rezultatai padėjo atskleisti pagrindinio ugdymo pakopos problemas, mokytojų požiūrį į švietimo sistemos pokyčius įgyvendinant strategiją. Suformuluotos išvados ir rekomendacijos, padėsiančios spręsti kylančias problemas. Nustatytos problemų priežastys ir pasekmės, numatyti sprendimo būdai, kuriuos galima efektyviai pritaikyti realizuojant pagrindinio ugdymo etapą švietimo sistemos grandyje.

**Darbo struktūra.** Šį magistro darbą sudaro tokios dalys: santrauka, įvadas, keturi skyriai, apibendrinimas, išvados, rekomendacijos, naudotos literatūros sąrašas ir 3 priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 22 paveikslai ir 7 lentelės.



# I STRATEGIJOS KONCEPCIJA IR FORMAVIMAS

## 1.1. Strategijos koncepcija

Terminas „strategija“ aiškiausias ir labiausiai nusistovėjęs karinėje terminologijoje. Kitokia termino reikšmė vadyboje, sportiniuose žaidimuose, tačiau esminių skirtumų tarp įvairių šio termino reikšmių nėra. Išsamiai strategijos kategoriją nagrinėjo H. Mintzberg (1972, 1973, 1988, 1995). Jis ne tik atskleidė jos šaknis, bet ir ieško jų analogų šiuolaikiniame pasaulyje bei atskirų mokslininkų aiškinimuose.

Žodis „strategija“ kildinamas iš graikiško žodžio „strategos“, kuris reiškia „generolas“. „Strategos“ reiškia asmenį, planuojantį savo priešo sutriuškinimą efektyviai naudojant turimus resursus (Bracker, 1980). Panašiai strategija suprantama mokslininkų darbuose, nagrinėjančių konkurencinę organizacijų kovą.

Strategijos idėją komercinėje veikloje pirmiausia pradėjo taikyti mokslininkai, (Von Neumann ir Morgenstern, 1947), dirbę žaidimų teorijos srityje. Žaidimų teorijoje strategija - tai užbaigtas planas, rodantis, kokius pasirinkimus nuolatos turės organizacija (Von Neumann ir Morgenstern, 1994). Ši idėja buvo toliau plėtojama, kad strategija reikalauja analizuoti esamą padėtį ir prireikus - jos keitimą. Kaip vieną atspirties taškų numatė turimų ir reikalingų resursų vertinimą (Drucker, 1954).

Pirmasis šiuolaikinis mokslinis strategijos apibrėžimas pateikiamas, jog strategija apima tris pagrindinius elementus: tikslus, visų pirma ilgalaikius, organizacijos veiklos kryptį ir reikiamus tikslo pasiekimo resursus (Chandler, 1962). Kai kurie autoriai (Andrews, 1969) apibrėžia strategiją kaip organizacijos tikslus ir uždavinius bei pagrindinių planų ir politikos, kaip šiuos tikslus pasiekti, visumą, pateiktą tokiu būdu, kad būtų aiškiai apibrėžta pozicija, kokia veikla organizacija užsiima šiuo metu arba kokia turėtų užsiimti. Vienas pirmųjų strateginio valdymo metodologų (Ansoff, 1965) strategiją apibūdino kaip bendrą giją, jungiančią visą organizacijos veiklą su jos rinkomis.

Dabartinės Lietuvių kalbos žodynas (2000:738) strategijos sąvoką apibrėžia dviem aspektais: „Strategija - tai pagrindinė karybos šaka, nagrinėjanti karo rengimą ir vadovavimą jam, lemianti operatyvinę karybą ir taktiką“. Strategija taip pat apibūdinama kaip „politinės, visuomeninės kovos vadovavimo menas“.

Strategijos formuluotė gali būti skirtingai interpretuojama. Sudėtinga į vieną šio kompleksinio reiškinio formuluotę sutalpinti įvairius aspektus. Į tą patį reiškinį, objektą, pažvelgus iš skirtingų pusių, galima geriau suvokti visumą. Organizacijos veiklos strategija yra tam tikrų strateginių sprendimų rezultatas, todėl svarbu, kokie strateginiai sprendimai atsispindi suformuluotoje strategijoje arba per ją yra analizuojami (Vasiliauskas, 2002).

1. Strategija - tai planas, tam tikras sąmoningų veiksmų, kaip elgtis įvairiose situacijose, vadovas. Nepaisant tokio požiūrio ribotumo, galima išskirti du labai svarbius elementus. Strategijos planai rengiami prieš veiksmų pradžią tikslingai ir sąmoningai, tačiau toks planas nėra pasyvus, o yra veiklos įrankis (Mintzberg, 1987).

2. Strategija vertinama kaip organizacijos pozicija jos aplinkos atžvilgiu. Strategijos vaidmenį, poziciją vertina kaip grandį, siejančią organizaciją su jos veiklos aplinka (Hofer ir Schendel, 1978). Šiai padėčiai apibūdinti tinka įvairūs terminai. Vartojant ekologijos terminą, strategija tapati „nišai“; ekonominiu požiūriu, tai vieta, kur generuojama „renta“ (Bowman, 1974). Vadybos požiūriu, tai vieta, kur koncentruojami organizaciniai resursai (Thompson, 1967). Karo ir žaidimų teorijose strategijos terminas dažniausiai siejamas su „dviejų žmonių žaidimo“ kontekstu (Mintzberg, 1987). Ekonomikoje ir vadyboje tai siejama su konkurencija, bet nebūtinai kovojant tik su vienu konkurentu. Strategija - tai sąlygų ekonominei rentai gauti kūrimas ir būdų radimas šioms sąlygoms išlaikyti (Rumelt, 1980).

Strategija vertinama kaip pozicija (Astley ir Fombrun, 1983:557). Jos paskirtis - bendradarbiavimo tarp organizacijų skatinimas, netgi jei tos organizacijos yra konkurentai. Tai apima visą spektrą veiksmų, nuo neformalių susitarimų ir diskusijų iki formalių bendradarbiavimo ir bendros veiklos formų - bendrų grupių, bendrų įmonių, direktoratų.

3. Strategija - tai perspektyva. Tai ne laiko, o požiūrio perspektyva, kaip žmonės ir jų organizacijos mato, pastebi ir pažįsta aplinkinį pasaulį ir jame vykstančius procesus. Perspektyva organizacijai - tai tas pats, kas žmogui individualybė (Mintzberg, 1987), „tai - organizacijos charakteris, nusiteikimas vienaip ar kitaip elgtis“ (Seiznick, 1957). Tai yra išraiška to, ką antropologai, o dabar ir vadybos specialistai vadina „kultūra“, „ideologija“, karybos specialistai „didžiąja strategija“, o vadybos teoretikai – „biznio teorija“ bei „varomąją jėgą“ (Drucker, 1974; Tregore ir Zimmerman, 1980). Vokiečių kalboje šios sąvokos atitikmuo (Mintzberg, Quinn ir Voyer, 1995) randamas žodyje „weltanschauung“, kurio semantinė prasmė yra platus požiūris, kolektyvinė intuicija apie tai, kaip veikia pasaulis. Ši strategijos charakteristika labai daug ką paaiškina, bet kartu ir padaro ją sunkiai suvokiamą tam tikrai žmonių grupei. Strategija kaip veiklos perspektyva yra neapčiuopiamas ir dažnai sunkiai nusakomas, konceptualus dalykas. Tačiau ne visi žmonės pasižymi konceptualių mąstymu. Planuoti bei nuodugniai analizuoti gali daugelis, tačiau norint kurti koncepcijas, suvokti kitų sukurtas, veikti konceptualiame lygyje, reikia išvystyti tam tikrus sugebėjimus. Organizacijos strategija suvokiama kaip perspektyva, sklindanti organizacijoje tarp individų ir jų grupių, suformuodama kolektyvinę problemų ir reiškinių matymą. Ji išsivysto į kolektyvinę mintį, t.y. žmonių, kuriuos sieja bendri tikslai ir idėjos, grupinę mintį. Šiuolaikiniame pasaulyje tai apibūdinama kaip organizacijų ir žinių visuomenė, visos organizacijų veiklos kvintesencija, priežastis ir pasekmė (Drucker, 1993).

4. Strategija - tai sprendimai apie veiklos apimtį bei jos ribas. Veiklos pasirinkimas ir aiškus jos ribų suvokimas yra vienas pagrindinių strategijos tikslų ir objektų.

5. Strategija - tai sprendimai, kaip susieti organizaciją su jos aplinka ir organizacijos egzistavimo joje prasmė; tai procesai, vykstantys organizacijoje.

6. Strategija - tai sprendimai, kaip susieti veiklą su jai būtinais resursais ir šių resursų derinimas, siekiant išvengti aplinkoje kylančių grėsmių arba panaudoti atsirandančias galimybes. Aktyvesnė strategija yra resursų mobilizavimas naujai aplinkos situacijai kurti.

Naują strategijos supratimo aspektą akcentuojantys (Mintzberg ir Waters, 1985) organizacijos tikslai, planai ir resursai yra taip pat svarbūs, kaip organizacija elgėsi iki šiol ir ką daro šiuo metu, todėl, jo vertinimu, strategija yra organizacijos veiklos per tam tikrą laiką sistema. Strategija - tai koncentruota elgsena, kuri gali būti numatyta arba spontaniška.

Tradiciniai strategijos modeliai akcentuoja analizę; Mintzberg modelis akcentuoja veiklą (Vasiliauskas, 2002). Organizacija gali turėti strategiją, nekurdamą planų, neformuluodama tikslų, misijos. Požiūris į strategiją kaip į veiklos sistemą grindžiamas esant dideliame skirtumui tarp sumanytos ir praktiškai realizuotos strategijos: strategija yra daugiau rezultatas to, ką žmonės daro, o ne ką planuoja daryti (Mintzberg, 1985).

Strategija – tai sprendimų visuma, apibrėžianti organizacijos svarbiausius ateities tikslus ir veiksmus bei priemones tiems tikslams pasiekti (Vasiliauskas, 2002).

Strategija yra gana sunkiai perprantama sąvoka. Ji imta vartoti karinėse situacijose, kai reikėjo atskirti veiksmų planą nuo taktikos, iš kurios jis susideda. Tai yra plati bendra kryptis, kuria siekia judėti organizacija. Yra keletas esminių bruožų, dėl kurių pokytis laikomas strateginiu. Jis apima visą organizaciją kaip visumą ir susijęs su ilgesniu laikotarpiu (penkeriais metais ar daugiau). Strategija atsižvelgia į spaudimą bei įtaką už mokyklos ribų ir imasi žingsnių, kad numatyta veikla būtų nuosekliai vykdoma vidutinės trukmės laikotarpiu ir ilgiau. Terminas „strategija“ apima strateginį tikslą ir priemones tam tikslui pasiekti. Strateginiu planavimu vadinami procesai, vykstantys kuriant strateginį planą, pagal kurį strategija paverčiama veiksmais arba įdiegiama į praktiką. Tai planuojamasis strateginės vadybos komponentas. Strateginė vadyba - tai planavimo ir įgyvendinimo strategijos procesas. Jį sudaro strateginė analizė, strateginis pasirinkimas ir strateginis įgyvendinimas (Fidler, 2006).

Strategija – tai organizacijos kryptis ir užmojis per ilgą laikotarpį, kai organizacija įgyja pranašumą pertvarkydama savo išteklius besikeičiančioje aplinkoje tam, kad atitiktų rinkos poreikius ir patenkintų interesų grupių lūkesius, strategija vadinama schema arba planas, sujungiantis pagrindinius organizacijos tikslus, politiką ir veiklos segmentus į darnią visumą. Strategija vadinama dvejopai: kaip retrospektyviai matomų veiksmų schema ir kaip ateities veiksmus nukreipiantis planas (Johnson ir Scholes, 1999).

Strateginio planavimo ne pelno sektoriuje esmę apibūdina kaip „disciplinuotas pastangas priimti fundamentalius sprendimus bei imtis veiksmų, kurie suteikia kryptį ir nurodo, kas toji organizacija yra, kuo ji užsiima ir kodėl ji tuo užsiima (Bryson, 1988).

## 1.2. Strategijos formavimas

Strategijų pagrindiniai atstovai (Ansoff, 1965; Andrews, 1969; Rumelt, 1974 ir kiti) nagrinėja strategijos formavimo procesą, vartoja formuluotę „strategijos formavimas“ sąmoningai vengdami tokių terminų kaip „kūrimas“, „planavimas“, „projektavimas“, nes jie rodo skirtingas konceptualias nuostatas ir logiką. Autorių nuomonė apie tai, kaip turi būti suformuojama organizacijos strategija, skiriasi radikaliai. Požiūris į strategijos kūrimą kaip į procesą pastaruoju metu vystosi sparčiai. Strategijos formavimas mokymosi veikloje yra lankstus, dinamiškas, kūrybinis procesas, kurio formulavimo ir realizavimo etapai neturi būti atskirti (Vasiliauskas, 2002). Strategijos formavimas nėra organizacijos vadovų prerogatyva ir monopolija. Šiame procese dalyvauja įvairūs žmonės, priešingu atveju, nevyks mokymosi procesas. Vadovai inicijuoja ir veikia strategijos kūrimo procesą bei pačią strategiją. Mokymosi esmė - žmonės organizacijoje veikia, vertindami veiklos rezultatus, mokosi, daro pakeitimus ir toliau veikia. Tai uždaras ciklas, kuriame sunku būtų rasti proceso pradžią. Strategijos kūrimo procesas yra mąstymo ir apgalvojimo, o ne veiklos rezultatas. Atsakomybė už strategijos sukūrimą tenka organizacijos vadovui, tai jo prerogatyva. Strategijos kūrinio procedūra turi būti kuo paprastesnė, kad vadovas neprarastų ryšių su kitais, dalyvaujančiais šiame procese. Strategija turi būti unikali, kadangi kiekviena situacija savaime yra unikali, juo labiau unikali yra kiekviena organizacija. Suprojektuota strategija yra daugiaplanės sisteminės veiklos, apimančios vidinę ir išorinę organizacijos ir jos aplinkos analizę, rezultatas. Todėl atskiri teiginiai ir veiksmai tarpusavyje turėtų būti subalansuoti. Kad strategiją būtų galima realizuoti, ji turi būti aiški ir suprantama.

Organizacijos strategiją suprantama kaip sistema sprendimų, nusakančių jos tikslus ir uždavinius, pasiekimo būdus (Andrews, 1969). Strategija taip pat apibrėžia pagrindines veiklos sritis, kuriose organizacija veikia arba ketina veikti.

Strateginio planavimo logika grindžiama išsamia analize ir reakcija į aplinkoje vykstančius procesus, kuri yra adaptyvi, o ne reaktyvi (Hofer ir Schendel, 1978). Šioje koncepcijoje aiškiai jaučiama dviejų artimų, bet kartu ir skirtingų Andrews ir Ansoff koncepcijų įtaka. Koncepcija buvo sukurta aštuntajame dešimtmetyje, kai strateginio valdymo mokyklos dar tik formavosi arba jų iš viso nebuvo.

Strategijos formavimo procesas sudarytas iš septynių etapų (Hofer ir Schendel, 1978):

1. strategijos identifikavimas, tai yra dabartinės strategijos ir jos komponentų nustatymas ir

įvertinimas;

2. aplinkos analizė - organizacijos specifinės ir bendrosios aplinkos ir esančių galimybių bei pavojų nustatymas;

3. resursų analizė;

4. vidinių organizacijos trūkumų analizė - organizacijos strategijos, tikslų, resursų ir aplinkos sąlygų atitikimas;

5. strateginių alternatyvų nustatymas;

6. strateginių alternatyvų įvertinimas;

7. strategijos pasirinkimas.

Nagrinėjant konceptualiuosius strategijos formavimo modelius, reikia atsižvelgti į penkis pagrindinius aspektus, sudarančius šių autorių koncepcijos pagrindą:

1. tikslų formulavimo ir strategijos formavimo procesų atskyrimą;

2. strategijos formulavimo proceso išskyrimą į du skirtingus lygius: korporacinį ir biznio;

3. socialinių ir politinių aspektų įvertinimą formuojant organizacijos strategiją;

4. atsitiktinių atvejų įvertinimą strateginio planavimo procese;

5. remiantis šia koncepcija, į strategijos formavimo etapą neįtraukiant jos diegimo veiksmai - realizavimo programų, finansinių planų ir biudžetų kūrimas.

Tikslų formulavimo ir strategijos formavimo procesų atskyrimą autoriai motyvuoja tuo, ką reikia padaryti, tuomet bus lengviau nuspręsti, kaip tai padaryti. Šių procesų atskyrimas leidžia formuluojant strategiją revizuoti ir atmesti nerealius ar kitais aspektais nevertingus tikslus, esant vientisam procesui, sunku padaryti. Kartu šioje koncepcijoje nedaroma kontroversinio prieštaravimo tarp šių etapų, jie suvokiami kaip glaudžiai susiję. Strategijos realizavimo procesas atsiejamas nuo strategijos formavimo proceso dėl skirtingo šių procesų pobūdžio. Strategijos realizavimo procesas yra mokymosi procesas, galintis koreguoti pačią strategiją.

Strategiją įkvepia gyvybę organizacijos misijai: misija apibūdina organizaciją ir jos tikslus, o strategija numato norimo ateities būvio siekimo procedūrą (Palubinskas, 1997). Veiksminga strategija yra pagrįsta aiškiu misijos apibrėžimu, tiksliai išorinės aplinkos įvertinimu, kruopščia vidaus veiksnių analize ir aiškiai suformuluotais tikslais. Ji derinasi su konkurencinės aplinkos sąlygomis, leidžia organizacijai jos pajėgumo ribose pasinaudoti palankiomis galimybėmis ir išvengti grėsmių. Organizacijos ateities strategijos nustatymas yra strateginis pasirinkimas. Jis apima strateginių alternatyvų kūrimą, pagrįstą tikslais, vidiniais pranašumais ir trūkumais, išorinėmis organizacijos galimybėmis bei grėsmėmis. Alternatyvinės strategijos yra tiriamos, pasirenkama viena iš jų. Strategijos pasirinkimas - sunkus procesas. Kai yra keletas gyvybingų alternatyvų, skirtingi veiksniai gali veikti galutinį strategijos pasirinkimą.

Strateginis valdymas – tai nuolatinis, dinaminis ir nuoseklus procesas, kuriuo remiantis organizacija laiku prisitaiko prie išorinės aplinkos pokyčių ir efektyviau panaudoja savo išteklinį potencialą (Vasiliauskas, 2000).

Išskiriamos trys strateginio valdymo stadijos:

1. strateginė analizė, apimanti organizacijos išorinės aplinkos ir išteklių analizę už retrospektyvinį periodą ir prognozavimą perspektyviniam periodui;
2. strategijos formavimas, apimantis organizacijos strategijos tikslinės orientacijos apibrėžimą, strateginių sprendimų alternatyvų parengimą, jų įvertinimą ir galutinių strateginių sprendimų parinkimą;
3. strategijos įgyvendinimas, apimantis užduočių vykdytojams formavimą, resursų paskirstymą ir biudžetinį planavimą, apskaitos ir kontrolės procedūras.

Strateginio valdymo proceso stadijos yra persipynusios tarpusavyje ir susietos tiesioginiais ir grįžtamaisiais ryšiais.

## II PAGRINDINĖ MOKYKLA IR JOS SPECIFIKA

### 2.1. Lietuvos švietimo sistema

Lietuvos švietimo sistema sudaryta iš formalaus ir neformalaus ugdymo, mokymo ir studijų įstaigų bei organizacijų tinklo, administruojamo Lietuvos Švietimo ir mokslo ministerijos bei savivaldybių Švietimo skyrių, aprūpinimo reikalingais dvasiniais ir materialiniais resursais, funkcionuojančių pagal Švietimo įstatymą, atspindintį švietimo reformą. Šiuo įstatymu šiuolaikinei valstybinei Lietuvos mokyklai suteiktos svarbios teisės ir pareigos: konkretizuoti ir adaptuoti ugdymo programas ir garantuoti jų kokybišką įgyvendinimą, vertinti žinių įsisavinimą ir atestuoti mokinius.

Mokykla yra švietimo įstaiga, kurios pagrindinė veikla – formalusis arba (ir) neformalusis švietimas. Tai pagrindinė dabartinės Lietuvos Švietimo sistemos dalis. Mokyklai patikėta sudaryti individualizuoto, papildomo ir neformaliojo ugdymo programas. Ji turi garantuoti valstybinį standartų atitikimą. Valstybinė mokykla Lietuvoje turi teises ir pareigas: konkretizuoti ir adaptuoti ugdymo programas ir garantuoti jų kokybišką įgyvendinimą, vertinti žinių įsisavinimą ir atestuoti mokinius. Valstybė šiems tikslams suteikia mokyklai reikalingą aprūpinimą, nustato mokymosi krūvį.

Iki 2012 m. Lietuvoje numatyta sukurti veiksmingą ir darnią, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionaliu išteklių naudojimu pagrįstą švietimo sistemą. Per 2003-2012 metų laikotarpį turi būti išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema.

Lietuvos švietimo sistemos struktūrą sudaro privalomasis ir neprivalomasis ugdymas. Privalomasis ugdymas vykdomas darželiuose, pradinėse mokyklose, pagrindinėse mokyklose, jaunimo mokyklose. Neprivalomasis ugdymas vykdomas ikimokyklinio ugdymo įstaigose, priešmokyklinio ugdymo grupėse, gimnazijose, vidurinėse mokyklose, profesinėse mokyklose, specialiojo ugdymo įstaigose, menų gimnazijose, aukštesniosiose mokyklose, kolegijose, universitetuose. Švietimo sistemą sudaro 7 švietimo lygmenys:

0. ikimokyklinis ugdymas (ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programos);
1. pradinis ugdymas (pradinio ugdymo programos);
2. pagrindinis ugdymas (pagrindinio ugdymo, pagrindinio profesinio mokymo 1-osios pakopos programos);
3. vidurinis ugdymas (vidurinio ugdymo, pagrindinio profesinio mokymo 2 ir 3-ųjų pakopų programos);
4. aukštesniojo ir aukštojo išsilavinimo nesuteikiantis pavidurinis mokymas (pagrindinio profesinio mokymo 4-osios pakopos programos);

5. aukštesniosios studijos (aukštesniųjų studijų programos);

6. aukštojo mokslo studijos (universitetinės pagrindinių studijų programos, bakalauro ir magistratūros studijų programos, vientisųjų studijų programos, rezidentūros programos, neuniversitetinės programos);

7. doktorantūra (doktorantūros programos), meno aspirantūra.

Ugdymo turinį sudaro žinių, įgūdžių, gebėjimų ir vertybinių nuostatų sistema, būtina švietimo tikslams įgyvendinti. Konkretus ugdymo turinys formuojamas ir sistemingai atnaujinamas atsižvelgiant į atitinkamo tipo mokyklai keliamus ugdymo tikslus, kintančios socialinės bei kultūrinės aplinkos lemiamus Lietuvos visuomenės poreikius, konkrečius mokinių ir studentų ugdymosi poreikius remiantis Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012. Nuostatos, Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymu (1991).

Bendrasis vaikų ir jaunimo ugdymas – tai pagrindinė nuosekliojo švietimo grandis, asmens tolesnio lavinimosi ir būsimos veiklos pamatas. Ugdymo paskirtis – kartu su šeima padėti gimtosios kultūros erdvėje atsiskleisti asmens individualybei, parengti asmenį darniam socialiniam gyvenimui. Šiame švietimo tarpsnyje teikiamas šiuolaikinius reikalavimus atitinkantis bendrasis išsilavinimas ir ugdomas asmens siekis mokytis visą gyvenimą. Visas bendrasis ugdymas orientuotas į vaiką, jo poreikius ir gebėjimus. Pedagogų ir vaikų santykiuose laikomasi abipusės pagarbos ir bendradarbiavimo nuostatų.

## **2.2. Pagrindinio ugdymo paskirtis**

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (2004) teigiama, kad bendrojo lavinimo mokyklos pagrindinė veikla yra ugdymas pagal formaliojo švietimo pradinio, pagrindinio, vidurinio ar atitinkamas specialiojo ugdymo programos. Bendrojo lavinimo mokyklų grupei priskiriami pradinės, pagrindinės, vidurinės mokyklos tipai.

Pagrindinis ugdymas teikiamas mokiniui, įgijusiam pradinį išsilavinimą, baigusiam keturias klases. Šešerių metų pagrindinio ugdymo programą arba jos dalį vykdo gimnazijos, vidurinės, pagrindinės, jaunimo mokyklos. Pagrindinio ugdymo paskirtis – suteikti asmeniui dorinės, sociokultūrinės ir pilietinės brandos pagrindus, bendrąjį raštingumą, technologinio raštingumo pradmenis, ugdyti tautinį sąmoningumą, išugdyti siekimą ir gebėjimą apsispręsti, pasirinkti ir mokytis toliau.

Pagrindinėje mokykloje vaikai mokosi nuo V iki X klasės. Pagrindinio ugdymo programos pirma dalis apima ketverių metų pagrindinio ugdymo turinio koncentrą, antra dalis – dvejų metų pagrindinio ugdymo turinio koncentrą. Pagrindinio ugdymo programą arba jos dalį vykdo



gimnazijos, vidurinės, pagrindinės, jaunimo, profesinės ir kitos mokyklos. Baigus X klasių, įgyjamas pagrindinis išsilavinimas.

Bendras mokyklinis ugdymas vyksta dvylikametėje vidurinėje mokykloje. Jis apima tris pakopas:

1. pradinė mokykla (I-IV klasės);
2. pagrindinė mokykla (V-X klasės);
3. vidurinė mokykla (XI-XII klasės).

Visos trys pakopos gali sudaryti vieną organizacinį darinį arba funkcionuoti atskirai. Vaikai su negiliais fiziniais ar psichiniais sutrikimais mokomi kartu su sveikaisiais vaikais, gaudami jiems reikalingą papildomą pagalbą. Vidurinėje mokykloje ugdymo turinys ir formos taikomos atsižvelgiant į mokinių brandos ypatybes, jiems pereinant pradžios (I-IV kl.), adaptavimosi (V-VI kl.), žvalgymosi (VII-VIII kl.), orientavimosi (IX-X kl.) ir apsisprendimo (XI-XII kl.) tarpsnius.

Bendrojo ugdymo įstaigose, atsižvelgiant į vaiko interesus, intelektualines išgales, sveikatą, ugdymo turinys ir formos yra diferencijuojamos ir individualizuojamos, užtikrinant ugdymo turinio privalomąją ir pasirenkamąją dalis.

Visose valstybinėse mokyklose mokomasi remiantis Kultūros ir švietimo ministerijos aprobuotose bendrosiose programose nustatytais reikalavimais. Mokyklos juos konkretizuoja pasirinkdamos vadovėlius, kurdamos ir pasirinkdamos individualias programas. Mokytojas kuria arba renkasi individualias programas, laisvai renkasi mokymo metodus ir formas. Atskirų dalykų programas persmelkia ir jungia universaliosios ugdymo programos. Gimtosios kalbos, dorinio, pilietinio, etnokultūrinio, ekologinio, sveikatos, darbinio, technologinio, estetinio ugdymo programos siekia suteikti atskirų dalykų studijoms vertybinę orientaciją, supažindinti su atitinkamais veiklos būdais. Ugdymo turinio programos sudaromos remiantis spiralės bei koncentriškumo principais. Atsižvelgiant į vaiko mąstymo ypatumus skirtingais amžiaus tarpsniais, išskiriami keli ugdymo turinio koncentrai. Kiekviename jų ugdymo turinys išdėstomas tam tikru būdu pagal šiuos principus: konkretu-abstraktu, elementaru-sudėtinga, integruota-diferencijuota.

Remiantis Lietuvos švietimo koncepcija, ugdymo turinio programų sudarymo koncentriškumo principą papildo spiralės principas – prie temų, problemų, nagrinėjamų ikimokyklinėse įstaigose, pradinėse klasėse šiems amžiaus tarpsniams pritaikytais būdais, grįžtama aukštesnėse klasėse, tačiau kitais lygmenimis.

Pirmajame koncentre, kuris apima pradinės mokyklos pakopą, orientuojamasi į konkretų ir integruotą pasaulio vaizdą.

Antrajame koncentre, apimančiame pagrindinės mokyklos V-VIII klases pereinama prie dalykinės sistemos. Glaudi dalykų integracija išlieka, iškeliant skirtingus mokomuosius dalykus jungiančias bendras problemas (žmogaus ir gamtos, asmens ir kultūros, individo ir visuomenės

sąveika), praktinius kasdienio gyvenimo aspektus. Ugdymo turinį sudaro privalomoji ir pasirenkamoji dalys.

Nuo V klasės mokinius moko skirtingų dalykų mokytojai. Penktokams skiriamas vadinamasis adaptacinis laikotarpis, kurio metu rekomenduojama pažymių nerašyti. Šis laikotarpis mokyklos nuožiūra gali trukti nuo vieno trimestro iki vienerių mokslo metų. Nuo V klasės mokiniai mokosi ne tik įprastų dalykų (gimtosios ir užsienio kalbos, matematikos, dailės, muzikos, kūno kultūros), bet pradeda istorijos, informacinių technologijų kursą. V klasėje galima pradėti mokytis antrosios užsienio kalbos. Nuo 2007–2008 mokslo metų mokiniams, kurie mokosi pagal pagrindinio ugdymo programą, organizuojama privaloma socialinė veikla. Jai skiriamos ne mažiau kaip penkios pamokos per mokslo metus. Nuo VI kl. pradeda mokytis antrosios užsienio kalbos (ji tampa privaloma), geografijos, nuo VII kl. – fizikos, biologijos, nuo VIII kl. – chemijos. Po VIII klasės (pagrindinio ugdymo programos antroje dalyje) gali būti sudaromos sąlygos mokiniams pasirinkti dalykų modulius pagal polinkius ir gebėjimus. Po VIII klasės mokymąsi galima tęsti pagrindinėje, vidurinėje mokykloje, gimnazijoje arba profesinėje mokykloje.

Trečiajame koncentre, apimančiame pagrindinės mokyklos IX-X klases, tęsiamas dalykinis mokymas, didesnę dėmesį skiriant abstraktaus mąstymo ugdymui. Apibendrinami išklaustyti kursai, laiduojantys pagrindinės mokyklos išsilavinimo standartą. Gilėja profiliuotas mokymas – daugėja mokomųjų dalykų pasirinkimo variantų. Pasirenkamieji dalykai padeda apsispręsti renkantis tolesnę mokymosi arba veiklos kryptį. Šiame koncentre egzistuoja dar vienas mokymo diferencijavimo aspektas – mokinys gali kai kurių pagrindinių mokymo dalykų mokytis vienu iš dviejų lygių: pagrindiniu (B) arba sustiprintu (A). Mokymosi metu galima pereiti iš vieno lygio į kitą. Trečiojo koncentro pabaiga sutampa su pagrindinės mokyklos baigimu. Baigęs dešimtą klasę, mokinys gauna pagrindinės mokyklos baigimo pažymėjimą, kuriame nurodomas pagrindinės mokyklos išsilavinimo standartą atitinkantis mokomųjų dalykų sąrašas ir jų mokymosi įvertinimas (A) arba (B) lygiu. Pagrindinės mokyklos išsilavinimo standartą sudaro valstybės reglamentuojamas mokomųjų dalykų žinių ir įgūdžių lygis. Mokomųjų dalykų sąrašą sudaro branduolys: dorinis ugdymas, gimtoji kalba ir literatūra, matematika, istorija, užsienio kalbos, kūno kultūra bei kiti dalykai, kurie pasirenkami iš kalbų, gamtos ir tikslųjų, socialinių mokslų ir meninio ugdymo blokų.

Ketvirtajame koncentre, apimančiame vidurinės mokyklos XI-XII klases, mokymas profiliuojamas. Atsižvelgiant į mokinių interesus, mokyklos galimybes, konkrečią situaciją, mokykla gali siūlyti humanitarinį, gamtamokslinį, techninį, ekonominį-komercinį profilius ir kitus variantus. Vidurinė mokykla baigiama valstybiniais brandos egzaminais. Išlaikęs brandos egzaminus, abiturientas gauna brandos atestatą, kuriuo suteikiamas valstybinių standartų reglamentuojamas vidurinis išsilavinimas. Bendrąjį vidurinį išsilavinimą sudaro pagrindinės mokyklos išsilavinimo standartas ir nustatytų modulių, įgyjamų vidurinėje mokykloje, gimnazijoje

arba profesinėje mokykloje, visuma. Gavus brandos atestatą, galima stoti į aukštąsias, aukštesniąsias ir profesines mokyklas. Egzaminų neišlaikiusieji, gauna mokyklos baigimo pažymėjimą, suteikiantį teisę mokytis profesinėje ir kai kuriais atvejais aukštesniojoje mokykloje.

Daugelis šiuolaikinių profesinės veiklos sričių reikalauja išsamių bendrojo lavinimo žinių, socialinės ir kultūrinės brandos, nuolatinio profesinės kvalifikacijos tobulinimo, atsižvelgiant į sparčią technikos ir technologinių procesų kaitą. Dėl to: a) vengiama pernelyg ankstyvo mokinių profesinio rengimo (paprastai jo pradžia nukeliant po privalomojo mokymosi laikotarpio), b) siekiama suteikti mokiniams gana išsamius teorinius bendrojo ir profesinio išsilavinimo pagrindus, sudarant galimybę lengviau persikvalifikuoti, lanksčiau prisitaikyti prie tolygiai kintančių gamybos ir darbo rinkos sąlygų.

Nebaigusiems pagrindinės mokyklos ir ne jaunesniems kaip 15 metų jaunuoliams skiriama 2 arba 3 metų profesijos įsigijimo programa. Profesinėje mokykloje sudaroma galimybė visiems norintiems įgyti pagrindinės bendrojo lavinimo mokyklos žinių. Kitiems mokiniams profesinės mokyklos rengia pagrindinių bendrojo lavinimo disciplinų supaprastintas programas, supažindinančias mokinius su nebaigto bendrojo lavinimo mokyklos koncentro turiniu.

Specialiosiose mokyklose ugdomi vaikai, kurie dėl sunkios fizinės negalios ar ypač didelio intelekto sutrikimo negali mokytis bendrojo lavinimo mokykloje. Šiose mokyklose sudaromos tinkamos sąlygos vaikų psichinio ir fizinio vystymosi korekcijai, kompensacijai, asmenybės vystymuisi, jų pasirengimui būsimai veiklai, profesinei adaptacijai ir integracijai į visuomenę. Į specialiąją mokyklą vaikas siunčiamas tik tais atvejais, kai mokyklos psichologo, vaikų mokytojo, pedagogo, specialaus pedagogo korekcinė pagalba neduoda laukiamų rezultatų. Vaikai iš specialiosios mokyklos gali pereiti į bendrojo lavinimo mokyklą.

Lietuvoje veikia tautinių mažumų ikimokyklinio ugdymo institucijos ir visų pakopų bendrojo lavinimo mokyklos, kurios ugdymo procesą organizuoja pagal bendruosius šios koncepcijos principus. Jose sudaroma galimybė vaikams ir jaunimui įsigyti savąja tautine kultūra paremtą bendrąjį išsilavinimą, dalį dalykų dėstant jų gimtąja kalba. Kartu ši mokykla padeda vaikams ir jaunimui integruotis į Lietuvos kultūrą, Lietuvos valstybės ir visuomenės gyvenimą. Šiose mokyklose vartojami Lietuvoje parengti vadovėliai bei Kultūros ir švietimo ministerijos aprobuoti užsienio vadovėliai. Viena iš dėstomų šiose mokyklose kalbų yra valstybinė lietuvių kalba, kurios mokinytis, baigdamas mokyklą turi būti išmokęs tiek, kad galėtų tęsti mokslą (taip pat studijuoti aukštojoje mokykloje) dėstomąją valstybine kalba. Tautinių bendruomenių iniciatyva gali būti steigiamos šeštadieninės (sekmadieninės) mokyklos.

Kiekvienas sistemos organizavimo lygmuo (ugdymo įstaiga – savivaldybės švietimo padalinys – ministerija) atsakingas už formaliojo švietimo sistemos funkcionavimą savo kompetencijos ribose. Ugdymo įstaiga atsako už:

1. valstybės nustatytų švietimo standartų įgyvendinimą;
2. optimalių mokymosi sąlygų sudarymą;
3. nuolatinį ugdymo turinio ir metodų atnaujinimą;
4. kultūrinių programų rengimą ir įgyvendinimą;
5. pedagogų kūrybinės veiklos ir jų kvalifikacijos tobulinimo skatinimą.

Ugdymo įstaiga laisvai disponuoja savo lėšų fondu programoms, inovacijoms ir iniciatyvoms remti.

Savivaldybės švietimo padalinys atsako už:

1. regioninių švietimo plėtotės programų rengimą ir įgyvendinimą;
2. inspektavimo organizavimą;
3. sąlygų optimaliam ugdymo įstaigų darbui sudarymą;
4. galimybių pedagogų kvalifikacijos tobulinimui sudarymą.

Vyriausybė (Kultūros ir švietimo ministerija) atsako už:

1. valstybės švietimo politikos formavimą ir įgyvendinimą;
2. valstybinės švietimo plėtotės programų rengimą ir įgyvendinimą;
3. valstybinių švietimo standartų nustatymą ir jų įgyvendinimo kontrolę;
4. švietimo finansavimo kriterijų ir metodikų nustatymą;
5. optimalių mokymosi sąlygų tiesiogiai pavaldžiose ugdymo institucijose sudarymą;
6. inspektavimo organizavimą;
7. pedagoginių tyrimų skatinimą;
8. pedagogų rengimą, kvalifikacijos tobulinimo koordinavimą, atestacijos rengimą.

Seimas atsako už:

1. Lietuvos švietimo sistemos pagrindų įteisinimą;
2. strateginių švietimo plėtotės kryptių nustatymą;
3. finansavimo dydžio atskiroms švietimo grandims nustatymą.

Švietimo darbuotojams deramai atlyginama už darbą, atsižvelgiant į jų kvalifikacines kategorijas, finansiškai skatinant jų kūrybiškumą. Valstybė neapmokestina į švietimą investuojamų lėšų.

### III VALSTYBINĖ ŠVIETIMO STRATEGIJA PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE

#### 3.1. Valstybinės švietimo strategijos paskirtis ir vertybės

2002 m. lapkričio 12 d. Lietuvos Respublikos Seimas nutarimu patvirtino Valstybės ilgalaikės raidos strategiją. Ji projektuoja Lietuvos, kaip būsimos Europos Sąjungos valstybės, raidą, išskirdama tris prioritetus: žinių visuomenę, saugią visuomenę ir konkurencingą ekonomiką. Šioje raidoje ypač svarbus švietimo vaidmuo. Europos Sąjungos Tarybos 2000 m. kovo 23–24 d. susitikimo Lisabonoje išvados tolesnę Europos Sąjungos ūkinę ir socialinę pažangą tiesiogiai sieja su investicijomis į žmones, į jų išsilavinimą: „Žmonės yra didžiausia Europos vertybė ir pagrindinis Europos Sąjungos politikos tikslas. Investicijos į žmones ir aktyvios bei dinamiškos gerovės valstybės kūrimas bus pagrindinis dalykas užtikrinant Europos vietą žiniomis pagrįstoje ekonomikoje ir siekiant, kad šios naujos ekonomikos atsiradimas nepaštrintų tokių socialinių problemų kaip nedarbas, socialinė atskirtis ir skurdas“. Lietuvai įsitvirtinant Vakarų erdvėje, švietimas turi padėti stiprinti visuomenės kūrybines galias, išsaugoti ir kurti tautos tapatybę, brandinti pilietinę visuomenę, didinti žmonių užimtumą ir ūkio konkurencingumą, mažinti skurdą ir socialinę atskirtį.

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų paskirtis – suteikti pagrindą Lietuvos švietimo vizijai įgyvendinti ir sudaryti galimybę Lietuvos piliečiams, jų interesų grupėms bei valstybės institucijoms tęsti viešas diskusijas ir susitarti dėl šios vizijos įgyvendinimo kelių.

Strategijos nuostatos papildo valstybės ilgalaikės raidos strategiją ir nusako Lietuvos švietimo plėtotės tikslus bei priemones jiems įgyvendinti, taip pat apibrėžia pagrindinius kiekybinius ir kokybinius siekinius, kuriais bus grindžiama ir į kuriuos atsižvelgiant bus vertinama Lietuvos švietimo raida 2003–2012 metais.

Atsižvelgiant į visuomenei tenkančius dabarties iššūkius ir Valstybės ilgalaikės raidos strategijoje apibrėžtus žinių visuomenės, saugios visuomenės ir konkurencingos ekonomikos prioritetus, švietimui tenka ši misija:

1. padėti asmeniui suvokti šiuolaikinį pasaulį, įgyti kultūrinę bei socialinę kompetenciją ir būti savarankišku, veikliu, atsakingu žmogumi, norinčiu ir gebančiu nuolat mokytis bei kurti savo ir bendruomenės gyvenimą;

2. padėti asmeniui įgyti profesinę kvalifikaciją, atitinkančią šiuolaikinę technologijų, kultūros bei asmeninių gebėjimų lygį. Sudaryti sąlygas mokytis visą gyvenimą – nuolat tenkinti pažinimo poreikius, siekti naujų kompetencijų ir kvalifikacijų, reikalingų jo profesinei karjerai ir gyvenimo įprasminimui;

3. užtikrinti darnią, žiniomis grįstą krašto ūkio, aplinkos ir kultūros plėtrą, vidinį ir tarptautinį ūkio konkurencingumą, nacionalinį saugumą ir demokratinės valstybės raidą, taip stiprinti visuomenės kūrybines galias;

4. laiduoti tautos ir krašto kultūros tęstinumą, nuolatinį kūrimą, tapatybės išsaugojimą, puoselėti šios kultūros atvirumą ir dialogiškumą.

Įgyvendindamas šią misiją, švietimas turi padėti Lietuvos valstybei ir visuomenei pasiekti strateginių tikslų:

1. įsitvirtinti Vakarų kultūros ir ūkio erdvėje;
2. plėtoti demokratinę krašto kultūrą;
3. subrandinti solidarią pilietinę visuomenę;
4. stiprinti nacionalinį saugumą;
5. išsaugoti tautinę tapatybę;
6. sukurti ir išplėtoti žiniomis grindžiamą konkurencingą ūkį;
7. užtikrinti žmonių užimtumą;
8. iš esmės sumažinti socialinę atskirtį ir skurdą.

Strategijos nuostatos numato šios misijos įgyvendinimo viziją. Nuostatos parengtos remiantis Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Lietuvos Respublikos ūkio plėtros iki 2015 metų strategija, Europos mokymosi visą gyvenimą memorandumu, Europos užimtumo strategija, 1999 metų Bolonijos deklaracija, Europos Komisijos iškeltais svarbiausiais Europos Sąjungos šalių narių švietimo plėtotės iki 2010 metų siekiniais. Strateginės nuostatos pagrįstos „Švietimo gairių“ projektu (2002 m.). Nuostatų įgyvendinimas bus derinamas su kitomis struktūrinėmis krašto reformomis ir bendrais Europos Sąjungos švietimo politikos prioritetais.

Strategijos nuostatomis, kaip parlamentinių partijų ir visuomenės susitarimo dokumentu, bus remiamasi telkiant suinteresuotų visuomenės grupių, valstybės institucijų ir nevyriausybinių organizacijų, mokinių, jų tėvų, švietimo profesionalų, darbdavių ir politikų pastangas siekiant įgyvendinti ilgalaikius švietimo modernizavimo siekius.

Lietuvos švietimas yra grindžiamas pagrindinėmis tautos, Europos ir pasaulio kultūros vertybėmis: asmens nelygstamos vertės ir orumo, artimo meilės, prigimtinių žmonių lygybės, žmogaus laisvių ir teisių, tolerancijos, demokratinės santykių teigimu. Švietimas ugdo asmens nusistatymą ir gebėjimą remtis šiomis vertybėmis savo gyvenime ir veikloje.

Švietimas taip pat remiasi bendraisiais humaniško, demokratiško ir atsinaujinimo principais.

### 3.2. Pagrindiniai siekiai

Valstybės ir visuomenės pastangomis per 2003 - 2012 metus įgyvendinami šie pagrindiniai švietimo plėtotės siekiai:

1. sukuriama veiksminga ir darni, atsakingu valdymu, tikslingu finansavimu ir racionaliu išteklių naudojimu pagrįsta švietimo sistema;
2. išplėtojama tęstinė, mokymąsi visą gyvenimą laiduojanti ir prieinama, socialiai teisinga švietimo sistema;
3. užtikrinama švietimo kokybė, atitinkanti atviroje pilietinėje visuomenėje ir rinkos ūkyje gyvenančio asmens, visuotinius dabarties pasaulio visuomenės poreikius.

Plėtojant Lietuvos švietimą, iki 2012 metų pasiekama, kad:

1. visi vaikai, ypač iš socialiai remtinų šeimų, turėtų sąlygas pasirengti mokyklai ir pradėti ją lankyti. Visiems socialiai remtinų šeimų vaikams (nuo trejų metų) būtų užtikrintas nemokamas ikimokyklinis ugdymas bei priešmokyklinis ugdymas taptų visuotinis;
2. būtų sudarytos būtinausios socialinės mokymosi ir studijų sąlygos visiems jų stokojantiems asmenims;
3. ne mažiau kaip 95 procentai vaikų įgytų pagrindinį išsilavinimą;
4. ne mažiau kaip 95 procentai vaikų, įgijusių pagrindinį išsilavinimą, mokytųsi toliau ir įgytų vidurinį išsilavinimą arba vidurinį išsilavinimą ir darbo rinkoje paklausių profesinę kvalifikaciją;
5. visi specialiųjų poreikių vaikai ir jaunimas turėtų galimybę mokytis visų tipų mokyklose jiems palankioje ugdymo aplinkoje pagal formalaus ir neformalaus švietimo programas;
6. kiekvienas Lietuvos pilietis turėtų galimybę studijuoti aukštojoje mokykloje pasirinktu būdu (nuotolinės, neakivaizdinės ir kitos studijos) ir daugiau kaip 60 procentų Lietuvos jaunuolių įgytų aukštąjį universitetinį arba neuniversitetinį išsilavinimą;
7. visi bendrojo pagrindinio, vidurinio išsilavinimo ar profesinės kvalifikacijos neįgiję Lietuvos gyventojai, visų pirma jaunuoliai ir jaunuolės, būtų kviečiami ir skatinami mokytis; nubyrančių ir anksti švietimo sistemą paliekančių jaunuolių (18–24 metų asmenų, turinčių tik pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą ir netęsiančių mokymosi ar profesinio rengimosi) procentinė dalis neviršytų 9 procentų. Asmenų, įgijusių nors vidurinį išsilavinimą, 25–59 metų amžiaus grupėje pasiektų daugiau nei 80 procentų;
8. Lietuvos gyventojai turėtų realias galimybes mokytis visą gyvenimą, nuolat atnaujinti ir plėtoti savo gebėjimus; kasmet mokytųsi ne mažiau kaip 15 procentų darbingo amžiaus suaugusių šalies gyventojų;

9. ne mažiau kaip 85 procentai darbingo amžiaus Lietuvos gyventojų turėtų realias galimybes ir gebėtų naudotis kompiuterinėmis informacinėmis technologijomis;

10. penkiolikmečių mokinių, nepasiekiančių minimalaus skaitymo, rašymo, matematikos, gamtos ir socialinių mokslų raštingumo lygmens, procentinė dalis sumažėtų perpus;

11. jaunimo ir suaugusiųjų, dalyvaujančių nevyriausybinių ir visuomeninių organizacijų veikloje, skaičius išaugtų bent dvigubai;

12. ne mažiau kaip 70 procentų mokinių, baigiančių pagrindinę bendrojo lavinimo mokyklą, pirmosios užsienio kalbos įgūdžiai atitiktų siūlomą „Slenksčio“ lygmenį; ne mažiau kaip 70 procentų mokinių, baigiančių vidurinę bendrojo lavinimo mokyklą, būtų įgiję: pirmosios užsienio kalbos įgūdžius, atitinkančius „Aukštumos“ lygmenį, o antrosios užsienio kalbos – „Slenksčio“ lygmenį;

13. vaikinių ir merginų, baigiančių matematikos, informatikos, gamtos mokslų ir technologijų studijas, skaičiaus santykinis skirtumas sumažėtų per pusę.

### 3.3. Įgyvendinimo priemonės

Kad būtų užtikrinamas švietimo plėtotės efektyvumas ir darna įdiegiama atsakingo valdymo sistema, pagrįsta periodiška visų švietimo lygių būklės analize, į švietimo tobulinimą orientuota vadybos kultūra, visuomenės informavimu ir dalyvavimu. Šiam tikslui pasiekti:

- ✚ perskirstomos ir aiškiai apibrėžiamos valstybės, savivaldybių ir mokyklų funkcijos, galios, įsipareigojimai, atsakomybė bei atskaitomybė, šių mokyklų bendradarbiavimo tvarka;

- ✚ remiantis subsidiarumo principu, decentralizuojamas ir dekoncentruojamas valdymas;

- ✚ Švietimo ir mokslo ministerija laipsniškai atsisako valstybės valdymui nebūdingų funkcijų, tačiau sustiprinama valstybės atsakomybė už bendrąjį vadovavimą švietimo srities tobulinimui. Švietimo ir mokslo ministerija valstybės lygiu nustato svarbiausius bendrojo lavinimo, profesinio mokymo ir studijų reikalavimus, atsako už švietimo kokybę, švietimo prieinamumą ir socialinio teisingumo užtikrinimą, švietimo kokybės vertinimą ir visuomenės informavimą apie tai;

- ✚ sustiprinama savivaldybių atsakomybė už švietimo prieinamumą ir kokybę savivaldybių teritorijoje. Savivaldybėms ir apskritims perduodama didelė dalis atsakomybės ne tik už bendrąjį lavinimą, bet ir už profesinį mokymą, specialųjį ugdymą, tęstinį suaugusiųjų mokymąsi. Kiekviena savivaldybė tvarko visų jos teritorijoje gyvenančių vaikų registrą ir koordinuoja pavaldžių mokyklų komplektavimą bei mokinių srautus;

- ✚ išplečiamas mokyklų – mokymosi bendruomenių – savarankiškumas, užtikrinamas jų veiklos skaidrumas. Mokyklos sudaro sutartis su mokiniais ir tėvais, prisiima atsakomybę už kiekvieno mokinio ugdymo kokybę;



✚ sustiprinama aukštųjų mokyklų atsakomybė už studijų kokybę, glaudų ryšį su darbo rinka, regionų ekonominę plėtrą. Didinama jų atskaitomybė visuomenei, nepažeidžiant universitetų autonomijos principo. Pasiekiami racionalūs pusiausvyra tarp aukštųjų mokyklų autonomijos ir atskaitomybės visuomenei;

✚ visuose švietimo lygiuose įdiegiamas strateginis planavimas. Sukuriama švietimo informacinė sistema, laiku teikianti informaciją, reikalingą įvairiems švietimo valdymo lygiams ir švietimo socialiniams partneriams. Politiniai sprendimai grindžiami patikima ir išsamia informacija bei analize. Visuose švietimo lygiuose įdiegiama šiuolaikinė įšivertinimo ir vertinimo kultūra;

✚ stiprinama visuomenės įtaka švietimo sistemai – švietimo srities politiniai ir administraciniai sprendimai priimami konsultuojantis ir derinant su švietimo socialiniais partneriais ir kitomis interesų grupėmis. Įdiegiami veiksmingi švietimo ir jo valdymo institucijų atskaitomybės visuomenei mechanizmai.

Švietimo finansavimas ir išteklių naudojimas reformuojamas taip, kad padėtų švietimo sistemai geriau prisitaikyti prie laisvos rinkos ir užtikrintų geresnį švietimo prieinamumą bei kokybę:

✚ švietimo naujovės, susijusios su naujų funkcijų atsiradimu arba funkcijų ir atsakomybės persikirstymu, pagrindžiamos finansiškai;

✚ pereinama prie švietimo programinio finansavimo: švietimo lėšos įtraukiamos į apskaitą ir skiriamos pagal patvirtintus prioritetus ir metodiką tiek vietos, tiek regiono, tiek valstybės lygiu. Švietimo programos pagrindžiamos valstybės, savivaldybių ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų būsimomis lėšomis;

✚ laikomasi nuostatos šalies mastu švietimo reikmėms kasmet skirti lėšų tiek, kad jos sudarytų ne mažiau kaip 6 procentus bendrojo šalies vidaus produkto;

✚ švietimas finansuojamas iš kelių šaltinių. Švietimui atnaujinti greta valstybės biudžeto išteklių veiksmingai naudojamos Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšos ir privatus kapitalas;

✚ įtvirtinamas realus finansinis mokyklų savarankiškumas ir skaidri finansinė atskaitomybė;

✚ lėšų paskirstymo metodikos principas „pinigai paskui mokinį“ laipsniškai įgyvendinamas visose švietimo grandyse;

✚ taikomos finansinės priemonės privačioms investicijoms į švietimą skatinti. Įteisinamos mokesčių lengvatos, kad būtų skatinama investuoti į mokymą ir mokymąsi;

✚ įvedama mišri – etatinė ir valandinė – mokytojų apmokėjimo už darbą sistema. Efektyvinant ugdymą, mokymą ir studijas, keliami dėstytojų ir mokytojų atlyginimai. Pasiekiami, kad žemiausias dėstytojų ir mokytojų atlyginimas viršytų vidutinį darbuotojų valstybės sektoriuje atlyginimą.

Sukuriama lanksti ir atvira švietimo struktūra, sujungianti bendrąjį ugdymą, profesinį mokymą, studijas, formalaus, neformalaus mokymosi ir savišvietos formas į bendrą švietimo erdvę:

- ☞ pereinama prie švietimo struktūros, grindžiamos ne uždalais mokyklų tipais, bet lanksčiomis programomis: mokyklose įgyvendinamos įvairios bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programos bei jų moduliai. Padidinamas mokinių mobilumas renkantis įvairių mokyklų tipus ir programas;

- ☞ pabaigiama formuoti lanksti trijų pakopų bendrojo ugdymo struktūra. Ją sudaro priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio (brandos) ugdymo programos, įgyvendinamos pradinėse, pagrindinėse, vidurinėse mokyklose, gimnazijose ir jų asocijuotuose dariniuose. Kai kurios vidurinės mokyklos gali laipsniškai peraugti į gimnazijas, jeigu tai nusprendžia mokyklos steigėjas. Laikomasi esminio principo – vidurinė mokykla ir gimnazija privalo būti atvira ir prieinama visiems joje mokytis pageidaujantiems jaunuoliams;

- ☞ vidurinio ugdymo (brandos) programa tampa lankstesnė, įvairesnė, teikianti daugiau pasirinkimo galimybių. Paskutinių dvejų metų brandos programos turinys labiau individualizuojamas. Visiems mokiniams paliekami privalomi tik ugdymo turinio branduolį sudarantys dalykai. Kitus dalykus leidžiama laisvai rinktis;

- ☞ suartinamos akademinė ir technologinė, bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo kryptys. Kuriamos ne tik akademinės pakraipos, bet ir technologinės bei mišrios gimnazijos;

- ☞ Lietuvos aukštasis mokslas įjungiamas į bendrą Europos aukštojo mokslo erdvę;

- ☞ išplečiamos bendrojo lavinimo, profesinių ir ypač aukštųjų mokyklų tęstinio mokymosi paslaugos jaunimui ir suaugusiesiems. Sukuriama tiek formalaus, tiek neformalaus švietimo programų ir modulių akreditavimo tvarka;

- ☞ jungiami formalus, neformalus švietimas ir savišvietą;

- ☞ sukuriama įvairiais mokymosi būdais įgytų kompetencijų formalus pripažinimo sistema;

- ☞ sukuriamas efektyvumo, prieinamumo ir kokybės reikalavimus atitinkantis mokyklų tinklas;

- ☞ parengiami detalūs savivaldybių, apskričių ir valstybės švietimo tinklų raidos planai.

Siekiami, kad ikimokyklinį, priešmokyklinį ir pradinį ugdymą teikiančios mokyklos būtų kuo arčiau vaiko namų; mokinio kelionė į pagrindinę mokyklą truktų ne ilgiau kaip pusvalandį; mokinio kelionė į vidurinę mokyklą, gimnaziją ir profesinę mokyklą truktų ne ilgiau kaip valanda; kiekvienoje seniūnijoje veiktų mokykla arba biblioteka – nuotolinio mokymo centras; kiekvienoje savivaldybėje veiktų vaikams, jaunimui ir suaugusiesiems bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo programos teikianti mokykla.

Užtikrinamas mokyklų, reorganizuotų pertvarkant švietimo tinklą, mokinių vežiojimas į kitą artimiausią mokyklą, išplėtojama visų toli nuo mokyklos kaimuose ir priemiesčiuose gyvenančių mokinių bei neįgalių mokinių vežiojimo į mokyklą ir iš jos specialiu transportu sistema.

Pasirūpinama naujomis mokytojų darbo vietomis ir galimybėmis įgyti naujų kvalifikacijų.

Mokyklos atveriamos darbo rinkai, išplėtojamos socialinės ir kultūrinės mokyklų funkcijos ir taip stiprinamas švietimo ir gyvenimo praktikos ryšys:

- ✚ mokyklose, įgyvendinančiose pagrindinio ir vidurinio (brandos) ugdymo programas, įdiegiama profesinio informavimo ir konsultavimo sistema;

- ✚ praktinė socialinė, darbinė veikla įtvirtinama kaip sudėtinė bendrojo ugdymo dalis;

- ✚ pasiekama, kad didžiąją dalį baigiamųjų kvalifikacinių egzaminų profesinių ir aukštųjų mokyklų absolventai laikytų dalyvaujant darbdavių ir kitų socialinių partnerių atstovams;

- ✚ pasiekama, kad profesinėse mokyklose ne mažiau kaip pusė profesinei technologinei kvalifikacijai įgyti skirto laiko būtų praleidžiama mokantis konkrečioje darbo vietoje;

- ✚ sukuriamą Lietuvos mokyklų teikiamų kvalifikacijų ir jų paklausos darbo rinkoje nuolatinio derinimo sistema;

- ✚ mokyklose, įgyvendinančiose bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo programas, ima veikti rizikos vaikams skirtos pedagoginės ir socialinės programos;

- ✚ mokyklose, įgyvendinančiose pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, esant poreikiui, įkuriami dienos centrai;

- ✚ seniūnijose, savivaldybėse, apskrityse ima aktyviai veikti nevyriausybinės organizacijos ir įvairūs neformalus susivienijimai, įtvirtinantys vietos žmonių ir institucijų bendros atsakomybės už vaikų ugdymą nuostatą;

- ✚ stiprinama ir plėtojama mokyklos ir vietos bendruomenės sąveika.

Kad būtų užtikrinamas švietimo plėtotės prieinamumas, tęstinumas ir socialinis teisingumas:

1. laiduojamos lygios mokymosi starto galimybės;
2. sukuriamą šeimų pedagoginio informavimo ir konsultavimo sistema;
3. išplečiamos ikimokyklinio ugdymo paslaugos. Ikimokyklinis ugdymas visų pirma atveriamas socialinę atskirtį patiriantiems ir socialinės rizikos šeimų vaikams;
4. sukuriamą ir išplėtojama visuotinio priešmokyklinio ugdymo sistema;
5. pradedama teikti kryptinga pedagoginė, kultūrinė parama visoms vaikus auginančioms socialinės rizikos šeimoms;
6. užtikrinamos socialiai teisingos mokymosi ir studijų sąlygos:

- ✚ sukuriamos galimybės efektyviai ugdyti įvairių gebėjimų ir poreikių vaikus;

- ✚ sukuriama patikima mokyklinio amžiaus vaikų apskaitos sistema. Savivaldybėms priskiriama atsakomybė už vietos vaikų apskaitą, jų registro tvarkymą ir pavaldžių mokyklų komplektavimo koordinavimą;

- ✚ įgyvendinamos kryptingos papildomo pedagoginio ir socialinio darbo su problemų turinčiais vaikais programos;

- ✚ sudaromos sąlygos mokiniui išsaugoti ir stiprinti sveikatą, užtikrinti nuolatinę jo sveikatos priežiūrą;

- ✚ pagerinamos sąlygos mokytis ir studijuoti tautinių mažumų vaikams. Papildomas dėmesys skiriamas negausių tautinių bendrijų švietimo reikmėms;

- ✚ sudaromos galimybės mokytis ir įgyti išsilavinimą migruojančių šeimų vaikams;

- ✚ įtvirtinama ir nuosekliai įgyvendinama asmeninė tėvų atsakomybė už privalomą vaikų mokymąsi. Piniginė parama šeimai susiejama su tėvų pareiga rūpintis savo vaikų ugdymu;

- ✚ sukuriama ir išplėtojama paramos ypač gabiems vaikams ir jaunimui sistema;

- ✚ išplėtojama lanksti ir efektyvi finansinės paramos studentams sistema: studijų kreditavimas, diferencijuotos socialinės stipendijos, diferencijuoti mokesčiai už bendrabutį. Visiems studentams tampa prieinamos paskolos.

Sudaromos sąlygos mokytis visą gyvenimą:

- ✚ sukuriama vientisa visą gyvenimą trunkančio švietimo erdvė. Kad tai būtų pasiekta, suvienijamos Švietimo ir mokslo ministerijos bei kitų ministerijų pastangos ir ištekliai, sukuriama įvairių poreikių asmenims pritaikyta mokymosi aplinka ir išplėtojama švietimo formų įvairovė;

- ✚ išplečiamos finansinės mokymosi visą gyvenimą galimybės. Parengiama ir įgyvendinama nacionalinė bei regioninės suaugusiųjų tęstinio mokymosi plėtros programos;

- ✚ visose švietimo pakopose sudaromos palankios mokymosi ir studijų sąlygos visiems pagrindinio, vidurinio ir aukštojo išsilavinimo siekiantiems suaugusiems Lietuvos žmonėms. Išplėtojama informavimo ir konsultavimo apie mokymosi galimybes sistema. Įveikiamos mokymosi kliūtys: mokymosi laiko ir spartos, mokymosi vietos apribojimai, griežti išsilavinimo reikalavimai pradant mokymąsi ar studijas;

- ✚ laipsniškai pereinama prie kreditinio, modulinio, kaupiamojo mokymosi.

Kad būtų užtikrinta švietimo plėtotės kokybė:

- ✚ atnaujinamas ir su naujomis asmens kompetencijomis susiejamas švietimo turinys;

- ✚ sukuriama švietimo turinio nuolatinio atnaujinimo sistema. Švietimo turinys nuolat vertinamas ir peržiūrimas, atrenkamas, papildomas ir koreguojamas. Jis nuolat derinamas su švietimui keliamais tikslais ir uždaviniais, atsižvelgiama į mokinių ir švietimo socialinių partnerių interesus. Periodiškai atnaujinamos bendrojo lavinimo bendrosios programos, išsilavinimo standartai ir brandos egzaminų programos;

- ✚ subalansuojami ir su sveikatos reikalavimais suderinami mokinių mokymosi krūviai;
- ✚ nuosekliau pereinama prie naujos turinio formavimo politikos, orientuotos į bendrųjų gebėjimų, vertybinių nuostatų ugdymą ir dabarties žmogui būtinų kompetencijų suteikimą, grindžiamos ne tiek žinių perteikimu ir perėmimu, kiek jų analize, kritišku vertinimu ir praktiniu naudojimu, glaudžiai siejančios švietimo turinį su įvairių sričių gyvenimo praktika, problemomis ir jų sprendimų paieška;

- ✚ švietimo turinys siejamas su dabarties moralinėmis ir pilietinėmis nuostatomis. Ypatingas dėmesys skiriamas asmens patriotizmui, jo pilietiniam, kultūriniam ir tautiniam tapatumui ugdyti. Aktyvi pilietinė veikla tampa sudėtine švietimo turinio dalimi;

- ✚ švietimo turinys siejamas su asmens ir visuomenės gyvenimui būtinų vertybinių nuostatų, bendrųjų gebėjimų ir kompetencijų suteikimu. Kryptingai ugdomi pagrindiniai raštingumo gebėjimai, socialinė, kultūrinė ir komunikacinė kompetencija, kritinio mąstymo ir problemų sprendimo įgūdžiai, gebėjimas mokytis;

- ✚ visuose švietimo lygiuose sustiprinamas dėmesys informacinės kultūros ugdymui. Įdiegiamos pragmatiškos kompiuterinio raštingumo programos, nustatomi tarptautinius standartus atitinkantys kompiuterinio raštingumo egzaminai;

- ✚ sustiprinamas užsienio kalbų mokymasis. Pasiekama, kad visi vidurinio ugdymo (brandos) programą baigę mokiniai galėtų bendrauti dviem užsienio kalbomis. Geras dviejų – trijų užsienio kalbų mokėjimas tampa natūralia aukštojo išsilavinimo dalimi;

- ✚ visuose švietimo lygiuose sustiprinamas dėmesys verslumui skatinti ir finansinei išminčiai ugdyti. Pasiekama, kad ekonominio raštingumo pradmenis įgytų visi pagrindinės mokyklos mokiniai, šio raštingumo pagrindai ir verslumo įgūdžiai būtų suteikti visiems mokiniams ir studentams;

- ✚ profesinio mokymo ir studijų programos suderinamos su tarptautiniais standartais ir darbo rinkos poreikiais. Asmens pilietinę kultūrą plėtojantys humanitarinių ir socialinių mokslų kursai paverčiami sudėtine studijų programų dalimi;

- ✚ iš esmės atnaujinami švietimo turinio perteikimo būdai visuose švietimo lygiuose. Įdiegiami aktyvūs, savarankiškumą ir bendradarbiavimą skatinantys mokymosi metodai ir savarankiškos veiklos praktika.

Atnaujinamas mokytojų rengimas ir darbas:

- ✚ nuolat vertinamas mokytojų rengimo ir kvalifikacijos tobulinimo sistemų veiksmingumas ir atliekama tarptautinė studijų programų ekspertizė;

- ✚ sukuriama integrali mokytojų rengimo bei kvalifikacijos tobulinimo sistema, orientuota į kintantį mokytojo vaidmenį žinių visuomenėje ir šiuolaikiniam mokytojui būtinas naujas kompetencijas bei vertybines nuostatas. Kuriant žinių visuomenę, keičiamas pats mokytojo

vaidmuo: mokytoją – žinių turėtoją ir perteikėją keičia mokytojas – mokymosi organizatorius, mokymosi galimybių kūrėjas, mokymosi patarėjas, partneris, tarpininkas tarp mokinio ir įvairių šiuolaikinių informacijos šaltinių. Kartu mokytojas dabarties visuomenėje turi išlikti ir ugdytojas, gyvenimo tiesų liudytojas, perduodantis tradiciją bei mokantis ją kūrybingai plėtoti;

- ✚ parengiami mokytojų rengimo standartai ir reikalavimai studijų planams. Įdiegiami bendrieji pedagoginių studijų bei kvalifikacijos tobulinimo moduliai ir bendroji kvalifikacijų suteikimo ir pripažinimo sistema;

- ✚ Švietimo ir mokslo ministerija tampa realia mokytojų rengimo užsakove;

- ✚ užtikrinamas mokytojų rengimo, kvalifikacijos tobulinimo ir naujų kvalifikacijų įgijimo programų, atitinkančių švietimo reformos poreikius, reikiamas finansavimas. Visiems mokytojams sudaromos galimybės tobulinti kvalifikaciją arba įgyti naujų kvalifikacijų;

- ✚ sukonkretinamas socialinių pedagogų bei švietimo įstaigose dirbančių psichologų vaidmuo, tiksliau apibrėžiamos jų funkcijos. Ypatingas dėmesys skiriamas jų rengimui bei kvalifikacijos tobulinimui;

- ✚ modernizuojami švietimo tyrimai ir vertinimas;

- ✚ sukuriama valstybinė mokinių pasiekimų tyrimų sistema. Ji panaudojama švietimui tobulinti šalies mastu, regionuose ir mokyklose;

- ✚ reguliariai užsakomi ir vykdomi įvairių švietimo sričių būklės tyrimai. Lietuva nuosekliai dalyvauja atliekant tarptautinius lyginamuosius švietimo tyrimus;

- ✚ sukuriama efektyvi švietimo tyrimų finansavimo tvarka, užtikrinama tyrimų rezultatų sklaida ir tyrėjų atskaitomybė visuomenei;

- ✚ pertvarkoma mokinių pasiekimų vertinimo ugdymo procese sistema: siekiama labiau motyvuoti mokinius mokytis ir mokytojus siekti ugdymo kokybės, geriau informuoti mokinius bei jų tėvus apie mokymosi rezultatus, pratinti mokinius vertinti savo pasiekimus;

- ✚ dalis švietimo priežiūros ir inspektavimo funkcijų laipsniškai keičiamos mokyklų audito (įsivertinimo ir išorinio vertinimo) sistema, kurios pagrindinis tikslas – skatinti švietimo kokybę ir veiksmingumą.

Modernizuojamas bendrasis lavinimas, atnaujinamos mokyklos ir pagerinamas švietimo aprūpinimas:

- ✚ įgyvendinama 2002 m. pradėta Mokyklų tobulinimo programa ir taip pagerinama ugdymo kokybė Lietuvos pagrindinėse mokyklose;

- ✚ sudaromas ir įgyvendinamas nacionalinis mokyklų atnaujinimo planas. Per dešimtmetį atnaujinama 80 procentų mokyklų;

- ✚ šalies mastu įgyvendinama informacijos ir komunikacijos technologijų diegimo mokyklose programa. Sukuriama šių technologijų bazės palaikymo ir nuolatinio atnaujinimo

sistema. Visos mokyklos įjungiamos į interneto tinklą. Lietuva pagal mokyklų kompiuterizavimo rodiklius pasiekia Europos Sąjungos šalių vidurkį;

- ✚ užtikrinamas nuoseklus švietimo priemonių rengimas, leidimas ir mokinių aprūpinimas jomis. Patobulinama, mokyklų poreikiams ir rinkos sąlygoms pritaikoma vadovėlių rengimo tvarka;

- ✚ ypatingas dėmesys skiriamas originalioms mokomosioms kompiuterinėms programoms, garso ir vaizdo priemonėms kurti ir pritaikyti, naudoti internetą mokiniams mokyti ir šviesti;

- ✚ pagerinamas psichologinis, socialinis, mokslinis, kultūrinis, medicininis švietimo aprūpinimas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, remdamasi strategijos nuostatomis ir bendradarbiaudama su visuomenės interesų grupėmis, parengia strategijos nuostatų įgyvendinimo programą, pagrįstą finansiniais valstybės įsipareigojimais – ilgalaikiu švietimo finansavimo, investicijų į švietimą planu bei privataus kapitalo ir Europos struktūrinių fondų lėšų pritraukimo į Lietuvos švietimą projektu.

Vyriausybė, remdamasi strategijos nuostatose apibrėžtais pagrindiniais švietimo plėtotės siekiniais, koordinuoja veiksmų programos įgyvendinimą ir stebėseną, prireikus teikia siūlymus dokumentui tobulinti. Strategijos nuostatų įgyvendinimo programos bendrąją priežiūrą atlieka Lietuvos Respublikos Seimas.

## IV VALSTYBINĖS ŠVIETIMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PROBLEMAS PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE

### 4.1. Empirinio tyrimo bazė

Siekiant išsiaiškinti pedagogų požiūrį į Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo pagrindinėje mokykloje problemas ir nustatyti esamą strategijos įgyvendinimo laipsnį pagrindinio ugdymo pakopoje, buvo atliktas empirinis tyrimas.

**Tyrimo objektas.** Tyrime dalyvavusių V-VIII klasėse dirbančių mokytojų požiūris į valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimą.

**Tyrimo tikslas.** Išanalizuoti Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo eigą ir mokytojų požiūrį į strategijos įgyvendinimą pagrindiniame ugdyme.

#### **Tyrimo uždaviniai:**

1. Atlikti pedagogų anketinę apklausą.
2. Apdoroti duomenis statistinių duomenų apdorojimo programa.
3. Išnagrinėti respondentų atsakymus apie valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimą pagrindinio ugdymo pakopoje.
4. Suformuluoti ir pateikti tyrimo išvadas.

**Tyrimo eiga.** Tyrimui atlikti parengta anketa mokytojams, dirbantiems V-VIII klasėse, anketos pavyzdys pateiktas prieduose (žr. Priedas Nr. 2). Kiekybinis tyrimas buvo atliktas 2008 metais spalio - gruodžio mėnesiais. Prieš apdorojant surinktą informaciją patikrintas anketų užpildymo pilnumas. Anketų duomenys buvo apdorojami statistinių duomenų apdorojimo programa.

**Tyrimo imtis.** Tyrimo metu išdalinta 450 anketų, iš jų grąžinta 376 anketos, tai sudaro 83,56%. Tyrime dalyvavo 376 mokytojai, dirbantys V-VIII klasėse. Anketinėje apklausoje dalyvavo 11 mokyklų (6 pagrindinės ir 5 vidurinės mokyklos). Mokytojams apklausti buvo naudojama patogioji imtis. Tyrimo metu apklausti įvairių dalykų mokytojai: lietuvių kalbos, matematikos, informacinių technologijų, anglų kalbos, rusų kalbos, vokiečių kalbos, prancūzų kalbos, istorijos, geografijos, biologijos, muzikos, dailės, technologijų, tikybos, etikos ir kūno kultūros pedagogai, dirbantys V-VIII klasėse.

**Tyrimo metodas.** Siekiant išanalizuoti Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo eigą ir mokytojų požiūrį į strategijos įgyvendinimą pagrindiniame ugdyme buvo naudojama anketinė apklausa. Anketinės apklausos metodas yra vienas populiariausių sociologinio tyrimo metodų. Pateikus klausimus galima gauti išsamios informacijos (Tidikis, 2003). Manoma, kad tinkamai anketai būdingos tokios pat geros savybės kaip ir geram įstatymui (Kardelis, 2005).



## 4.2. Empirinio tyrimo metodika

**Tiriamieji.** Iš viso tyrime dalyvavo 11 mokyklų, 376 mokytojai, dirbantys V-VIII klasėse. Anoniminė anketa buvo platinama Šiaulių „Romuvos“ pagrindinėje mokykloje, Šiaulių „Juventos“ pagrindinėje mokykloje, Plungės rajono „Žemaičių Kalvarijos“ vidurinėje mokykloje, Plungės rajono „Alsėdžių“ vidurinėje mokykloje, Telšių „Kranto“ vidurinėje mokykloje, Kelmės „Kražantės“ pagrindinėje mokykloje, Kelmės „Aukuro“ vidurinėje mokykloje, Kelmės rajono „Vaiguvos“ vidurinėje mokykloje, Radviliškio Vinco Kudirkos pagrindinėje mokykloje, Radviliškio Vaižganto pagrindinėje mokykloje ir Šiaulių rajono Šakynos pagrindinėje mokykloje.

**Instrumentarijus.** Mokytojų anketinės apklausos tyrimui parengta speciali anketa. Anketa anoniminė. Jos struktūrą sudaro įvadinė ir pagrindinė dalys. Įvadinėje dalyje paaiškinamas apklausos tikslas, pildymo instrukcija, akcentuojamas tyrimo anonimiškumas. Pagrindinėje dalyje pateikiami su tyrimo problema susiję klausimai, suskirstyti į šešias tyrimo kryptis. Sudaryti uždari klausimai; toks principas buvo pasirinktas, kad respondentai galėtų aiškiai suprasti ir lengvai atsakyti į klausimus nurodydami aiškų savo požiūrį ir nesugaišdami labai daug laiko.

**Metodai.** Empiriniame tyrime naudojami kokybiniai ir kiekybiniai metodai. Prieš apdorojant surinktą informaciją patikrintas anketų užpildymo pilnumas. Apskaičiuotas grąžintų anketų procentas.

**Strategija.** Anketos buvo platinamos iš anksto susitarus su respondентаis ir paaiškinus anketos pildymą. Gauti apklausos duomenys buvo koduojami ir apdorojami su Statistinių duomenų apdorojimo programa (SPSS). Iš pirminės duomenų bazės sudarytos atsakymų į kiekvieną anketos klausimą pasiskirstymų lentelės. Kiekvienam anketos klausimui pateikiamas atsakymų variantų skaičius. Koduota buvo: 1 – labai gera (kitur – labai pastebimas, gausiai teikiami, akivaizdžiai stiprėja, labai gerai, akivaizdžiai per dideli, pilnai finansuojama); 2- gera (kitur – pastebimas, teikiami, stiprėja, gerai, per dideli, iš dalies finansuojama); 3 – patenkinama (kitur – mažai pastebimas, menkai teikiami, menkai stiprėja, patenkinamai, normalūs, menkai finansuojama); 4 - bloga (kitur – visai nepastebimas, visai neteikiami, nestiprėja, blogai, per maži, visiškai nefinansuojama); 5 – labai bloga (kitur – nežinau, negaliu pasakyti, labai blogai, akivaizdžiai per maži).



**Trečiasis blokas** apibūdino mokytojų požiūrį į mokymo procesą. Šiame bloke yra dešimt klausimų, skirtų V-VIII klasių mokytojams, dirbantiems pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose. Klausimai skirti išsiaiškinti mokymo proceso problemas pagrindinio ugdymo pakopoje.

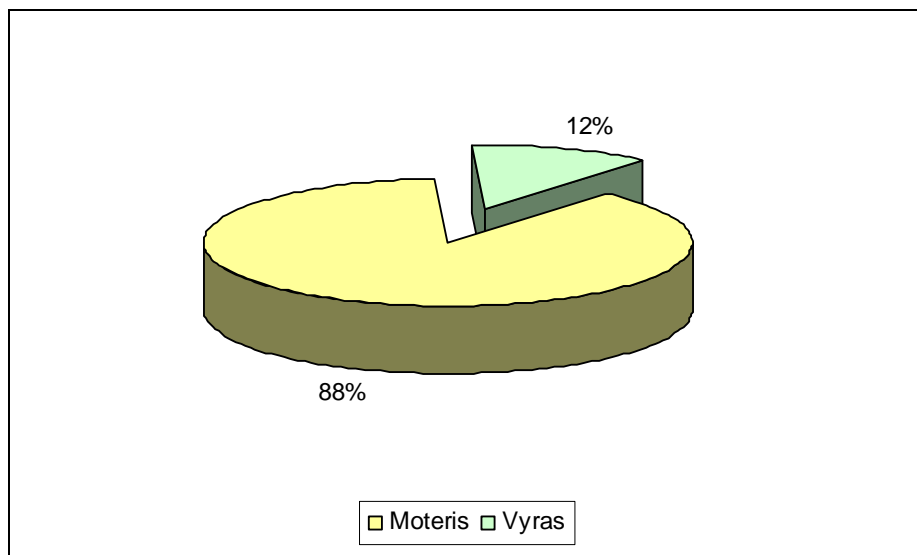
**Ketvirtąjį klausimyno bloką** sudaro klausimai mokytojams, atskleidžiantys mokytojų kvalifikacijos tobulinimo perspektyvas, kuriame yra keturi klausimai. Klausimai skirti išsiaiškinti esamą mokytojų kvalifikacijos tobulinimo lygį ir perspektyvas.

**Penktasis blokas** nurodė respondentų požiūrį į mokyklų finansavimo principus ir mokytojų atlyginimų dydį. Šiame bloke yra penki klausimai. Klausimai skirti išreikšti respondentų nuomonę apie mokyklų finansavimą ir atlyginimų dydį.

**Šeštasis blokas** apibūdino pedagogų požiūrį į mokyklų modernizavimą. Šis blokas sudarytas iš trijų klausimų. Klausimai skirti išsiaiškinti mokyklų modernizavimo lygį.

#### 4.4. Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo problemų analizė

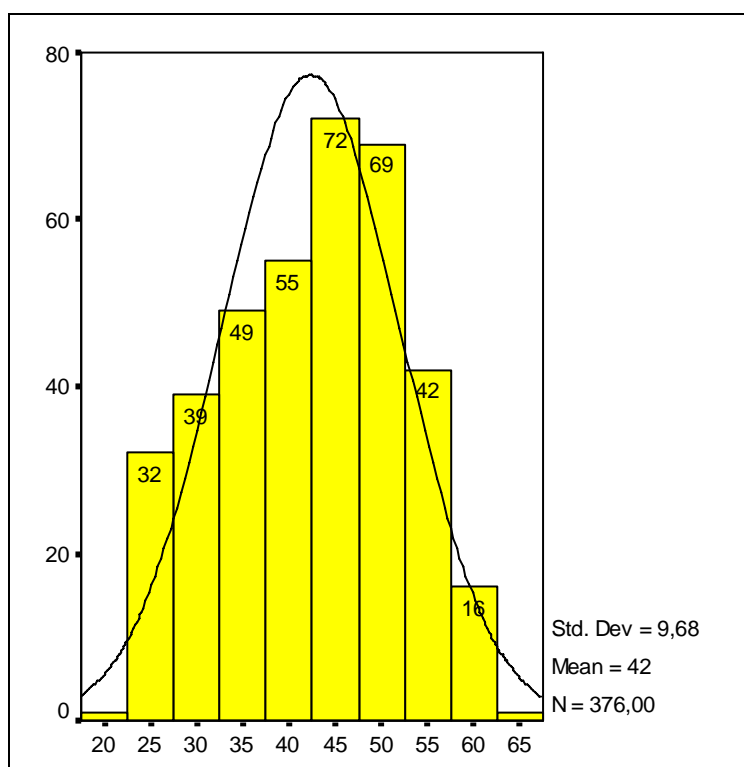
**Asmeninė informacija apie respondentą.** Atliekant anketinę apklausą buvo klausama apie respondento *lytį*. Apklausoje dalyvavo 376 pedagogai – 331 moteris (88 proc.) ir 45 vyrai (12 proc.), dirbantys 6 pagrindinėse ir 5 vidurinėse mokyklose (žr. 2 pav.). Šie duomenys rodo, kad moterys dažniau renkasi pedagogo profesiją bendrojo lavinimo mokyklose negu vyrai. Akivaizdu, kad pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose vyksta pasiskirstymas pagal „vyriškas“ ir „moteriškas“ profesijas.



2 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal lytį

Tyrime dalyvavusių respondentų *amžius* svyruoja nuo 22 iki 65 metų. Daugiausia tyrime dalyvavo respondentų nuo 45 iki 49 metų (72 respondentai) (žr. 3 pav.). Toks pedagogų kontingento pasiskirstymas leidžia daryti patikimas išvadas apie respondentų atsakymus, kadangi

apklausoje dalyvavo daug patyrusių mokytojų nuo 35 iki 59 metų. Respondentų amžiaus vidurkis 42 metai.



3 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių

Remiantis švietimo plėtotos centro analize (2008) „Mokytojų pensinis amžius: Ar palikti mokyklą?“ teigiama, kad dėl didelių reikalavimų, keliamų mokytojo darbui ir mokytojo profesijai, vis mažiau jaunų pedagoginių studijų absolventų renkasi mokytojo darbą. Tai kelia nerimą ir netikrumą: ar bus įmanoma užtikrinti visiems kokybišką išsilavinimą, jei pedagoginė bendruomenė nepasipildo jaunais, aktyviais ir energingais mokytojais.

Lietuvoje senėja ne tik gyventojų, bet ir mokytojų bendruomenė. Per 2003–2007 metus jaunų mokytojų dalis bendrojo lavinimo mokyklose mažėjo, o vyresnių – didėjo. 2003 m. Iš visų amžiaus grupių didžiausia buvo 40–44 metų mokytojų dalis (16,9 proc.), o 2007 m. panašią dalį (16,8 proc.) sudarė 45–49 metų mokytojai.

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų įgyvendinimo programos antrojo etapo priemonių plane nurodyta, kad svarbu imtis politinių ir finansinių priemonių kuriant patrauklias mokytojų darbo vietas, gerinant mokytojų profesijos prestižą ir didinant mokytojų darbo užmokestį, kad būtų išlaikyti dirbantys mokytojai ir pritraukti jauni pedagoginių studijų absolventai.

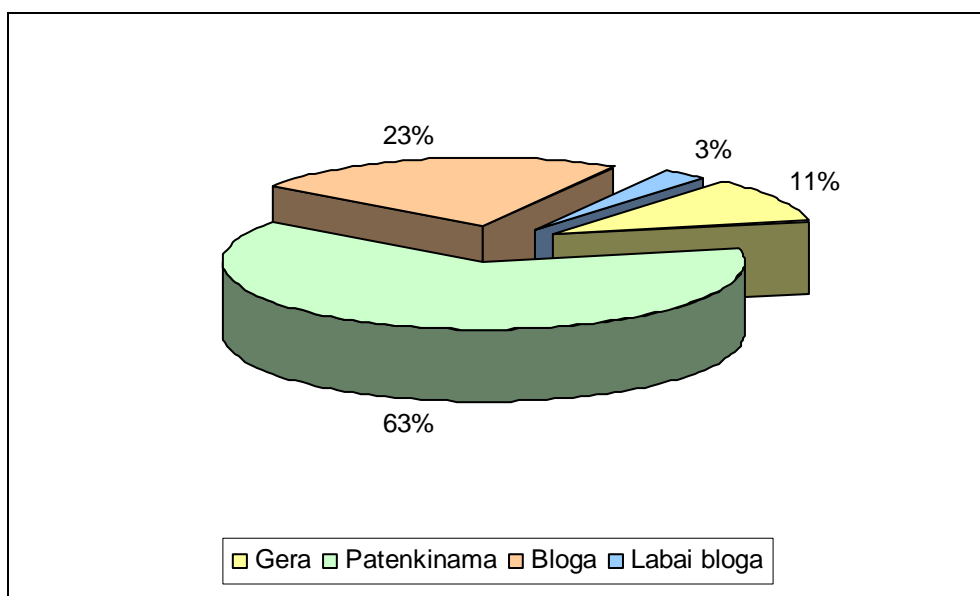
Tiriant buvo domėtasi apie mokytojų turimą *kvalifikacinę kategoriją*. Iš 11 apklaustųjų miesto ir rajono pagrindinių ir vidurinių mokyklų mokytojų, dirbančių V-VIII klasėse, daugiau nei pusė 213 (56,6 proc.) - turi vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją, 91 (24,2 proc.) respondentas turi mokytojo kvalifikacinę kategoriją, 71 (18,9 proc.) turi mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją, mažiausiai respondentų - 1 (0,3 proc.) - mokytojo eksperto kvalifikacinę

kategoriją (žr. 1 lentelė). Tyrimo rezultatai rodo, kad mokytojai nėra suinteresuoti įgyti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją, nes didelė dalis mokytojų (24,2 proc.), mokytojų metodininkų (18,9) ir ekspertų (0,3) sudaro apklaustųjų respondentų skaičių.

1 lentelė

| <b>Mokytojų pasiskirstymas pagal kvalifikacines kategorijas</b> |                                    |                  |
|---|------------------------------------|------------------|
| <b>Kvalifikacinė kategorija</b>                                 | <b>Apklaustų mokytojų skaičius</b> | <b>Procentai</b> |
| Mokytojas   | 91                                 | 24,2             |
| Vyresnysis mokytojas  | <b>213</b>                         | <b>56,6</b>      |
| Mokytojas metodininkas  | 71                                 | 18,9             |
| Mokytojas ekspertas   | 1                                  | 0,3              |

**Lietuvos švietimo sistema.** Tyrimo dalyvių buvo klausiama apie *dabartinę švietimo būklę Lietuvoje*. Remiantis respondentų atsakymais, daugiau nei pusė mano, kad švietimo būklė Lietuvoje yra patenkinama (63 proc.), mažesnė dalis respondentų mano, kad švietimo būklė yra bloga (23 proc.), likusi dalis (11 proc.) respondentų teigia, kad gera ir mažiausiai respondentų nurodo, kad švietimo būklė yra labai bloga (3 proc.). Apklausoje dalyvavusių respondentų nuomone, nebuvo nė vieno, kuris galvotų, kad dabartinė švietimo būklė Lietuvoje yra labai gera. Tyrimo duomenys rodo, kad švietimo būklė Lietuvoje nėra labai gera, nes nėra nė vieno taip galvojančio respondento, taip pat tai patvirtina ir mažas procentų skaičius, nurodantis, kad švietimo būklė yra gera (žr. 4 pav.).



4 pav. Dabartinė švietimo būklė Lietuvoje

Siekiant sužinoti visuomenės požiūrį į švietimo būklę 2003 ir 2005 metais buvo atlikti specialūs tyrimai. Pirmasis tyrimas – „Visuomenės informuotumas apie švietimą ir švietimo vertinimas“ – atskleidė, kad Lietuvos visuomenė yra informuota apie švietimą ir linkusi teigiamai vertinti tiek švietimo sistemą apskritai, tiek 1998–2003 m. vykusius švietimo sistemos pokyčius.

Kaip rodo Lietuvos gyventojų apklausos duomenys, 58 proc. apklaustųjų domėjosi švietimo klausimais ir beveik tiek pat – 60 proc. – teigė, kad informacijos apie švietimo sistemą jiems pakanka. Apklaustieji teigė, kad visuomenė geriausiai informuojama apie mokyklos veiklą, tačiau nepakanka informacijos apie Švietimo ir mokslo ministerijos, apskričių ir savivaldybių švietimo padalinių veiklą ir ypač strateginius Lietuvos švietimo klausimus. Geriau vertinami tie švietimo sistemos elementai, apie kuriuos gyventojai turi daugiau informacijos, prasčiau tie, apie kuriuos informacijos nepakanka.

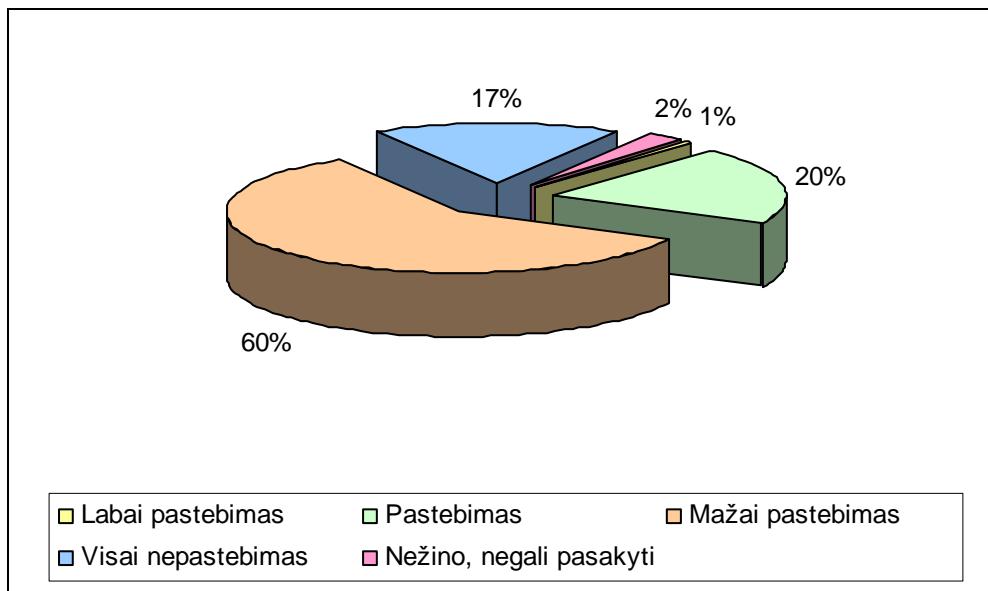
Atliekant tyrimą dauguma pagrindinių ir vidurinių mokyklų mokytojų, dirbančių V-VIII klasėse, mano, kad *švietimo valdymo sistemos decentralizavimas* (valdžios išskaidymas visuomenės planavimo, valdymo bei sprendimų priėmimo srityse ir perdavimas į subnacionalinius lygius, valdžios perėmimas iš aukščiausiojo valdymo lygmens ir jos perdavimas žemesniesiems) mažai pastebimas – 56,4 proc., pastebimas – 25 proc., 9,8 proc. apklaustųjų nežino, negali pasakyti, 8 proc. mano, kad visai nepastebimas ir tik 0,8 proc. - labai pastebimas (žr. 2 lentelė).

2 lentelė

**Švietimo valdymo sistemos decentralizavimas**

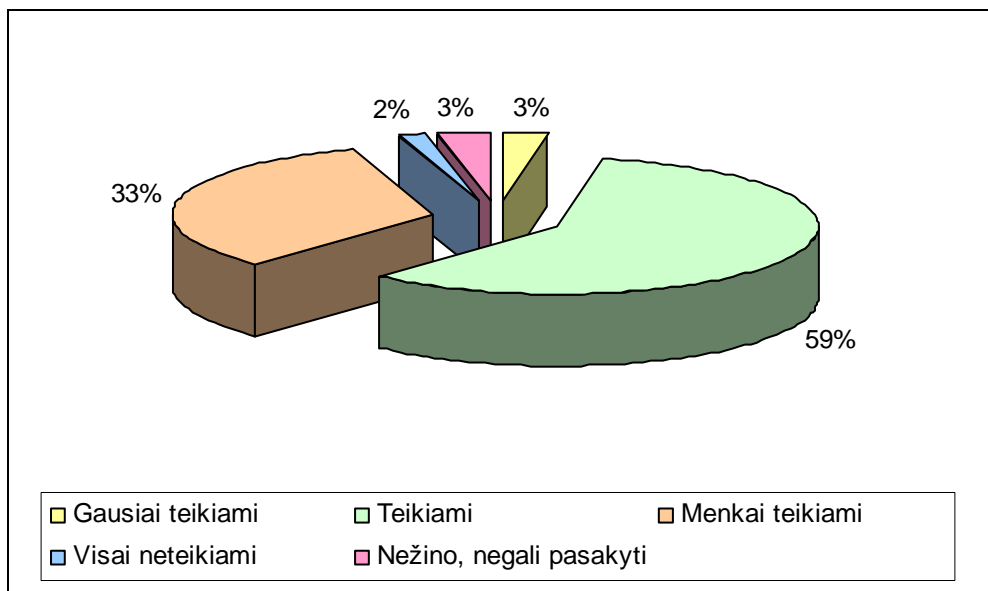
| Vertinimo laipsnis | Labai pastebimas |     | Pastebimas |    | Mažai pastebimas |      | Visai nepastebimas |   | Nežino, negali pasakyti |     |
|--------------------|------------------|-----|------------|----|------------------|------|--------------------|---|-------------------------|-----|
|                    | Sk.              | %   | Sk.        | %  | Sk.              | %    | Sk.                | % | Sk.                     | %   |
| Mokytojų nuomonė   | 3                | 0,8 | 94         | 25 | 212              | 56,4 | 30                 | 8 | 37                      | 9,8 |

Daugiau kaip pusę respondentų mano, kad *savivaldybių atsakomybės už švietimo prieinamumą ir kokybę didėjimas* yra mažai pastebimas – 60 proc., trečdalis apklaustųjų nurodo - pastebimas – 20 proc., visai nepastebimas – 17 proc., likusioji dalis respondentų mano, kad labai pastebimas - 2 proc. ir nežino, negali pasakyti – 1 proc. (žr. 5 pav.).



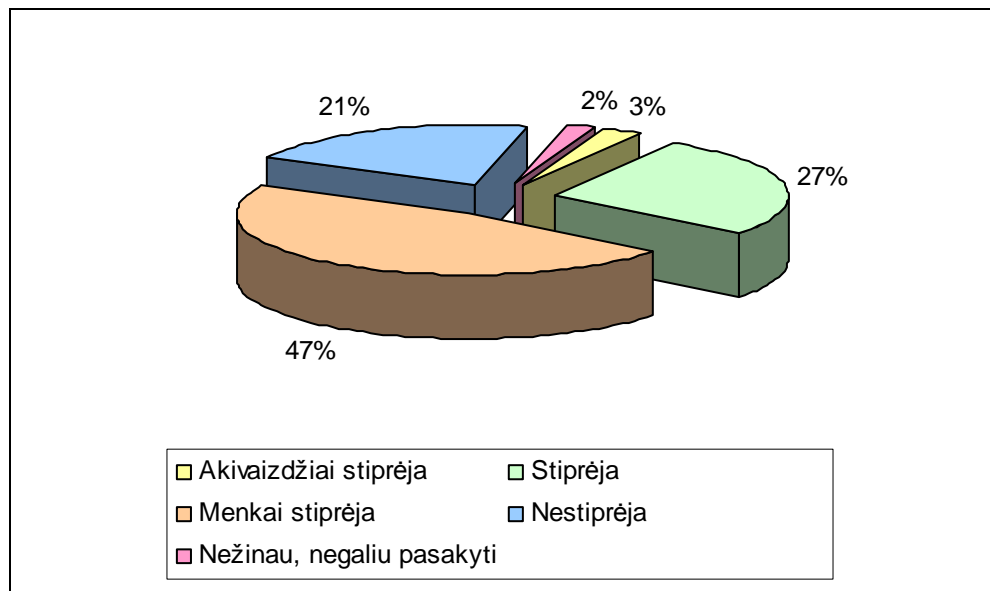
5 pav. Savivaldybių atsakomybės už švietimo prieinamumą ir kokybę didėjimas

Tyrimo rezultatai rodo, kad daugiau nei pusę apklaustųjų mano, kad *reikalingi duomenys apie procesus, vykstančius švietimo sistemoje* yra teikiami – 59 proc., menkai teikiami - 33 proc., respondentų atsakymai: gausiai teikiami ir nežino, negali pasakyti pasiskirsto tolygiai - 3 proc., visai neteikiami – 2 proc. (žr. 6 pav.). Remiantis pedagogų atsakymais, galime daryti išvadą, kad Lietuvoje reikalingi duomenys apie procesus, vykstančius švietimo sistemoje yra teikiami, tačiau nemaža dalis respondentų mano, kad yra menkai teikiami.



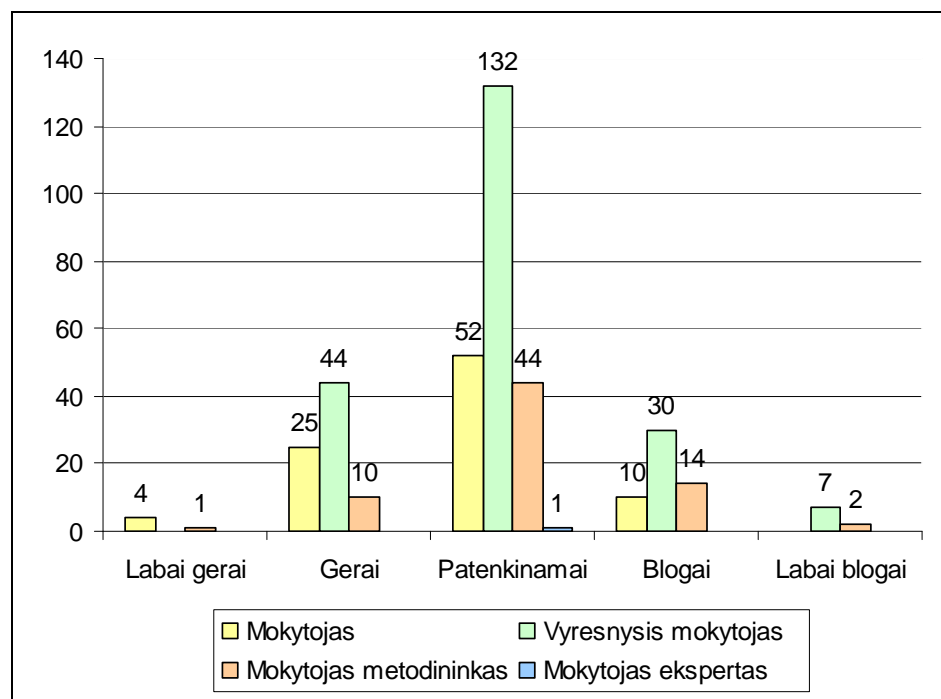
6 pav. Duomenų teikimas apie procesus, vykstančius švietimo sistemoje

*Visuomenės įtaka švietimui* menkai stiprėja – 47 proc., per pusę mažiau respondentų mano, kad stiprėja – 27 proc., stiprėja – 21 proc., akivaizdžiai stiprėja – 3 proc., mažiausia dalis respondentų nežino, negali pasakyti – 2 proc. (žr. 7 pav.). Analizuojant visuomenės įtaką švietimui buvo nustatyta, kad didžioji dalis apklaustųjų mano, kad visuomenės įtaka švietimui menkai stiprėja.



7 pav. Visuomenės įtaka švietimui

**Mokymo procesas.** Išanalizavus anketos klausimą: „*Kaip vertinate bendrojo ugdymo turinio atnaujinimą?*“ pagal skirtingas mokytojų kvalifikacines kategorijas išryškėjo, kad dominuoja vienintelis bendrojo ugdymo turinio atnaujinimą vertinimas - patenkinamai, tai nurodo 52 mokytojai, 132 vyresnieji mokytojai, 44 mokytojai metodininkai ir 1 mokytojas ekspertas (žr. 8 pav.). Mažiausiai respondentų vertino bendrojo ugdymo turinio atnaujinimą labai gerai - tik 4 mokytojai ir 1 mokytojas metodininkas.

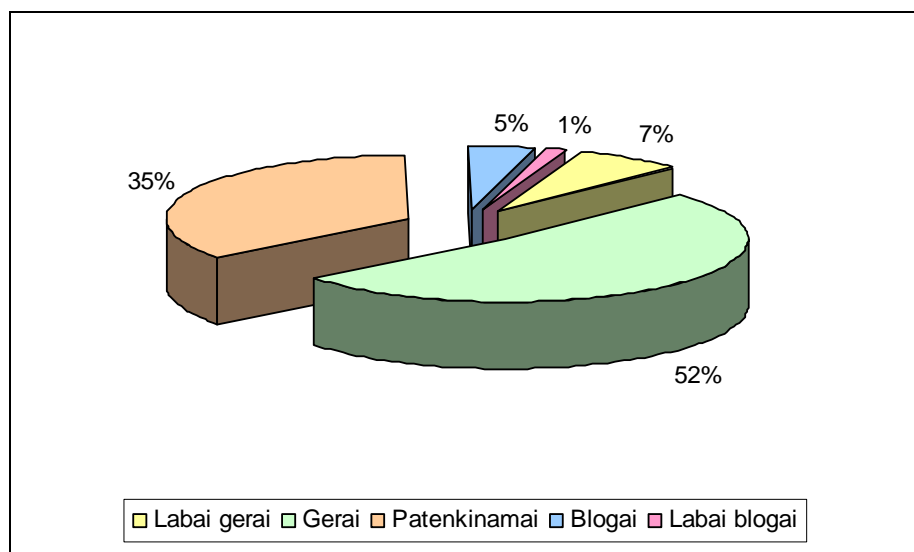


8 pav. Bendrojo ugdymo turinio atnaujinimas

Siekiant išsiaiškinti mokytojų, dirbančių V-VIII klasėse, požiūrį į *mokinių galimybes grįžti į nuosekliojo mokymosi sistemą* buvo pastebėta, kad mokinių galimybės grįžti į nuosekliojo mokymosi sistemą vertinamos gerai (52 proc.), mažesnė dalis mokytojų galvoja – patenkinamai (35

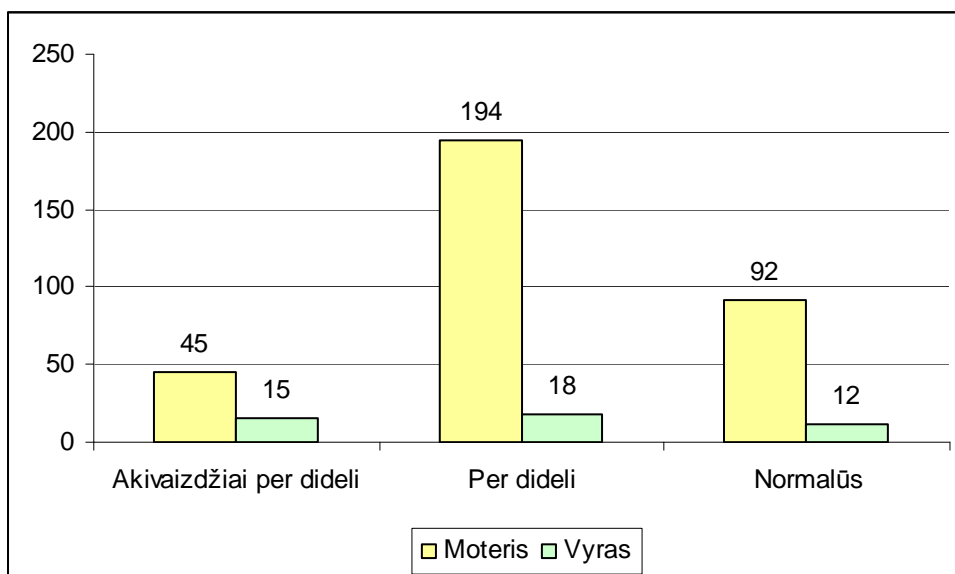


proc.), likusioji dalis respondentų mano labai gerai (9 proc.), blogai (5 proc.) ir labai blogai (1 proc.) (žr. 9 pav.).



9 pav. Mokinių galimybės grįžti į nuosekliojo mokymosi sistemą

Analizuojant atskirų respondentų rezultatus pagal lytį išryškėjo moterų ir vyrų požiūris į *dabartinius mokinių mokymosi krūvius*. Didžiausia dalis respondentų (194 moterys ir 18 vyrų) mano, kad mokinių mokymosi krūviai yra per dideli. Likusi dalis respondentų atsakymų pasiskirsto nevienodai tarp „normalūs“ (92 moterys ir 12 vyrų) bei „akivaizdžiai per dideli“ (45 moterys ir 15 vyrų) (žr. 10 pav.). Nė vienas respondentas nepasirinko atsakymo „per maži“ arba „akivaizdžiai per maži“, todėl galime daryti prielaidą, kad dauguma tyrime dalyvavusių pagrindinių ir vidurinių mokyklų mokytojų, dirbančių V-VIII klasėse, mano, kad mokinių mokymosi krūviai yra per dideli, mažesnė dalis mokytojų mano, kad mokinių mokymosi krūviai yra normalūs.

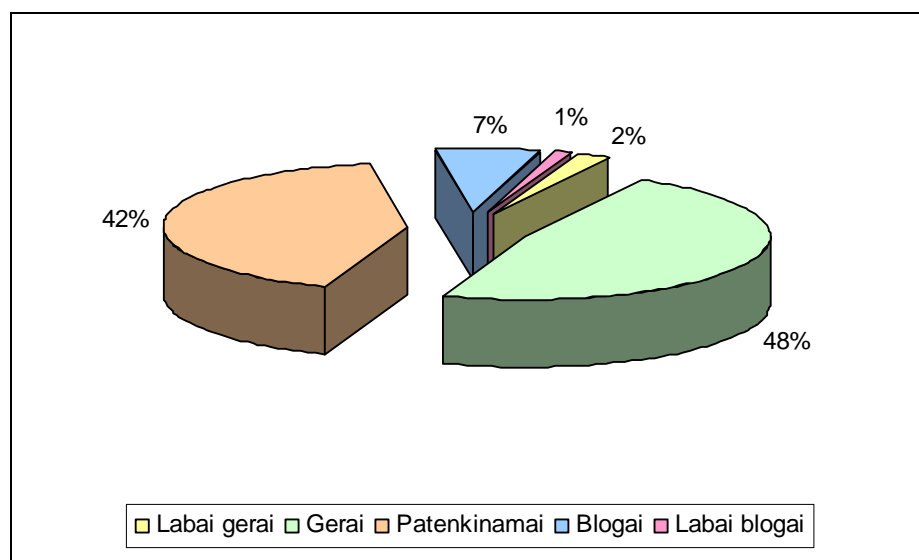


10 pav. Dabartiniai mokymosi krūviai

Mokymosi krūvių optimizavimo priemonių planą tvirtina ir mokinių mokymosi krūvius bei mokiniams skiriamų namų darbų apimtį kontroliuoja mokyklos direktorius ar jo paskirtas asmuo. Klasėje (grupėje) dirbantys mokytojai derina namų darbų apimtį ir kontrolinių darbų atlikimo datas. Mokiniam per dieną gali būti skiriamas tik vienas kontrolinis darbas. Apie tai, kad bus skiriamas kontrolinis darbas, mokiniams pranešama iš anksto, ne vėliau kaip prieš savaitę. Mokiniai, kurie mokosi dailės, choreografijos, muzikos, menų mokyklose, sportinės krypties neformaliojo švietimo įstaigose, yra baigę menų mokyklas, gali būti atleidžiami nuo atitinkamo privalomojo dalyko savaitinių pamokų (ar jų dalies) lankymo. Atleidimo tvarką ir pasiekimų įvertinimą užskaitymą nustato mokykla.

2006 metais atlikto tyrimo „Priemonių, skirtų vyresniųjų klasių mokinių mokymosi krūvio mažinimui, veiksmingumas“ duomenimis, dažniausiai taikomos mokinių mokymosi krūvių reguliavimo priemonės yra kontrolinių ir namų darbų derinimas, namų darbų savaitgaliui ir atostogoms neskyrimas. Mokiniai pasigenda didesnės mokytojų atsakomybės, aktualizuoja pamokos kokybę ir mokytojo darbą, pabrėžia, kad mokinių mokymosi krūvių mažinimo priemonių veiksmingumą labiausiai lemia mokytojo kompetencija, jo darbo kokybė.

Iš tyrimo rezultatų galima pastebėti, kad didesnė dalis respondentų nurodo, jog *esama mokinių pasiekimų vertinimo sistema* yra gera (48 proc.), šiek tiek mažesnė dalis respondentų nurodo, kad patenkinama (42 proc.). Mažiausia dalis respondentų mano, jog esama mokinių pasiekimų vertinimo sistema yra bloga (7 proc.), labai gera (2 proc.) ir labai bloga (1 proc.) (žr. 11 pav.).



**11 pav.** Mokinių pasiekimų vertinimo sistema

V–VIII klasėse mokinių pasiekimai vertinami 10 balų sistema: pažymiais nuo 1 iki 10. Mokykla gali pasirinkti kitas įvertinimo sistemas ir nustatyti konvertavimo į dešimtbalę sistemą tvarką. Pasirenkamųjų dalykų žinios ir gebėjimai gali būti vertinami pažymiu arba įrašu „įskaityta“.

„neįskaityta“. Etikos, tikybos, žmogaus saugos, kūno kultūros, menų ir technologijų dalykų mokymosi pasiekimai rekomenduojami vertinti įrašų „įskaityta“, „neįskaityta“. Įrašų „įskaityta“, „neįskaityta“ vertinami specialiosios medicininės fizinio pajėgumo grupės mokinių pasiekimai kūno kultūros pratybose. Mokinių, kurie mokosi dalykų modulių, mokymosi pasiekimų įvertinimai gali būti įskaitomi į dalykų įvertinimus.

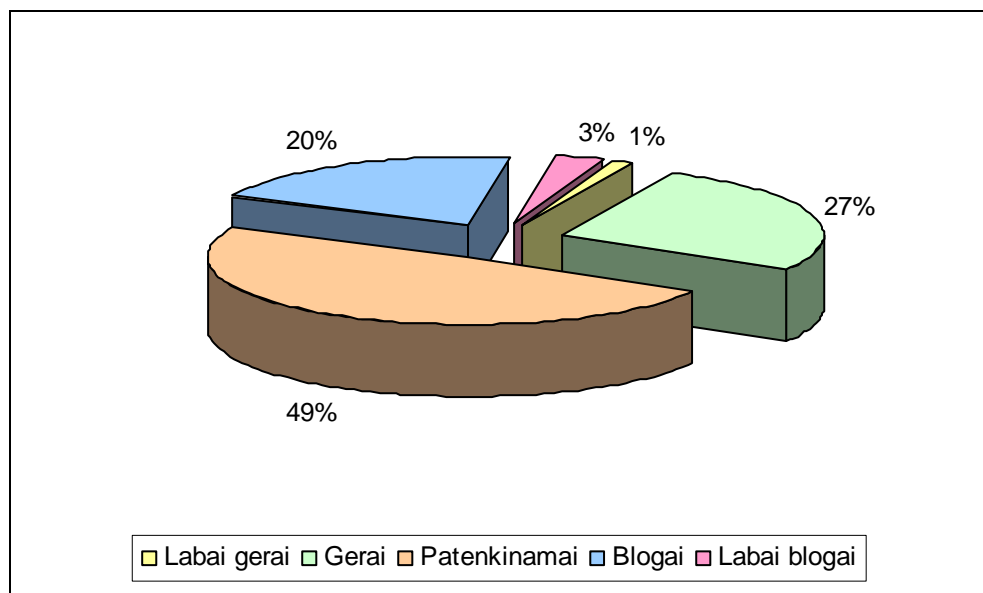
Tyrimo duomenys parodė, kad dauguma apklausoje dalyvavusių mokytojų, vyresniųjų mokytojų, mokytojų metodininkų ir mokytojas ekspertas *bendrujų mokinių kompetencijų ugdymą* vertina patenkinamai (54 proc.), gerai (37,5 proc.), blogai (7,2 proc.), labai gerai mano (1,3 proc.) (žr. 3 lentelė). Nė vienas respondentas nemano, kad bendrujų kompetencijų ugdymas vykdomas labai blogai. Rezultatai rodo, jog bendrujų kompetencijų ugdymas vykdomas patenkinamai.

3 lentelė

**Bendrujų kompetencijų ugdymas pagal mokytojų kvalifikacines kategorijas**

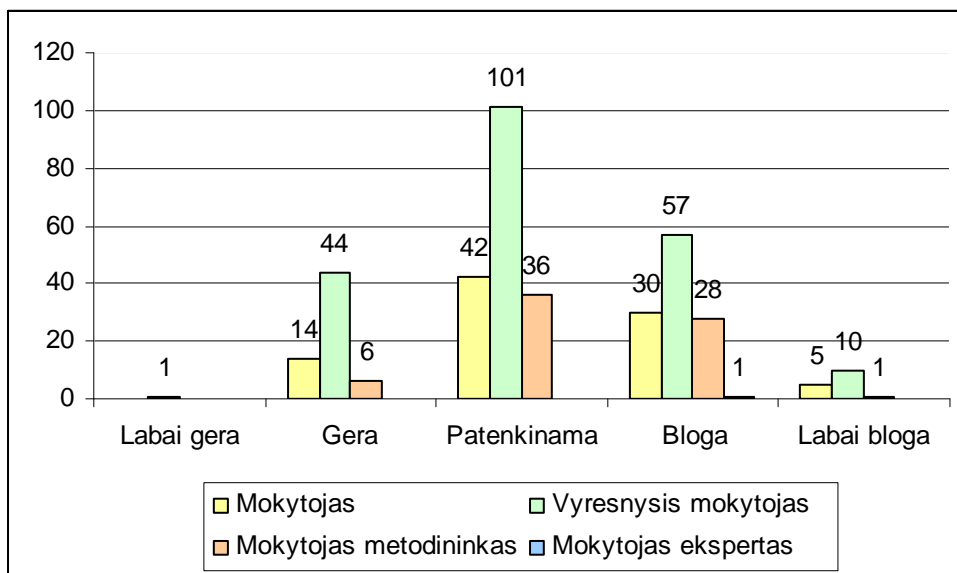
| Mokytojų kvalifikacinė kategorija | Labai gerai |            | Gerai      |             | Patenkinamai |           | Blogai    |            |
|-----------------------------------|-------------|------------|------------|-------------|--------------|-----------|-----------|------------|
|                                   | Sk.         | %          | Sk.        | %           | Sk.          | %         | Sk.       | %          |
| Mokytojas                         | 0           | 0          | 39         | 10,4        | 43           | 11,4      | 9         | 2,4        |
| Vyresnysis mokytojas              | 4           | 1,1        | 73         | 19,4        | 121          | 32,2      | 15        | 4          |
| Mokytojas metodininkas            | 1           | 0,3        | 28         | 7,4         | 39           | 10,4      | 3         | 0,8        |
| Mokytojas ekspertas               | 0           | 0          | 1          | 0,3         | 0            | 0         | 0         | 0          |
| <b>Iš viso</b>                    | <b>5</b>    | <b>1,3</b> | <b>141</b> | <b>37,5</b> | <b>203</b>   | <b>54</b> | <b>27</b> | <b>7,2</b> |

Dauguma tyrime dalyvavusių respondentų galvoja patenkinamai apie *paramą ypač gabiems mokiniams* – 49 proc., gerai atsakė – 27 proc. respondentų, blogai - 20 proc., labai blogai – 3 proc., labai gerai – 2 proc. apklaustųjų, mano, jog parama ypač gabiems mokiniams teikiama labai gerai (žr. 12 pav.). Apibendrinant tyrimo duomenis galime daryti išvadą, kad didžiausia dalis pedagogų, dalyvavusių tyrime, nėra visiškai patenkinti gabių mokinių ugdymu V-VIII klasėse.



**12 pav.** Parama ypač gabiems mokiniams

Analizuojant atskirų tiriamųjų grupių rezultatus, išryškėjo pedagogų nuomonių išsiskyrimas pagal kvalifikacines kategorijas. Tyrimo duomenys parodė, kad didžiausia dalis mokytojų (42), vyresniųjų mokytojų (101), mokytojų metodininkų (36) kvalifikacinę kategoriją turinčių pedagogų *esamą situaciją su mokyklos nelankančiais vaikais* vertina patenkinamai, tik 1 vyresnysis mokytojas vertina labai gerai, 1 mokytojas ekspertas vertina blogai ir 1 mokytojas metodininkas - labai blogai (žr. 13 pav.). Iš tyrimo duomenų pastebime, kad tyrime dalyvavusių pagrindinių ir vidurinių mokyklų mokytojų, dirbančių V-VIII klasėse, situacijos nevertina labai gerai.



**13 pav.** Esama situacija su mokyklos nelankančiais vaikais pagal mokytojų kvalifikacines kategorijas

Galime teigti, jog dauguma respondentų esamą situaciją su mokyklos nelankančiais vaikais vertina neigiamai, tai rodo didelis procentinis pasiskirstymas tarp patenkinama (47,6 proc.) ir bloga (30,9 proc.) (žr. 4 lentelė).

## Esama situacija su mokyklos nelankančiais vaikais

| Vertinimo laipsnis | Labai gera |     | Gera |    | Patenkinama |      | Bloga |      | Labai bloga |     |
|--------------------|------------|-----|------|----|-------------|------|-------|------|-------------|-----|
|                    | Sk.        | %   | Sk.  | %  | Sk.         | %    | Sk.   | %    | Sk.         | %   |
| Mokytojų nuomonė   | 1          | 0,3 | 64   | 17 | 179         | 47,6 | 116   | 30,9 | 16          | 4,3 |

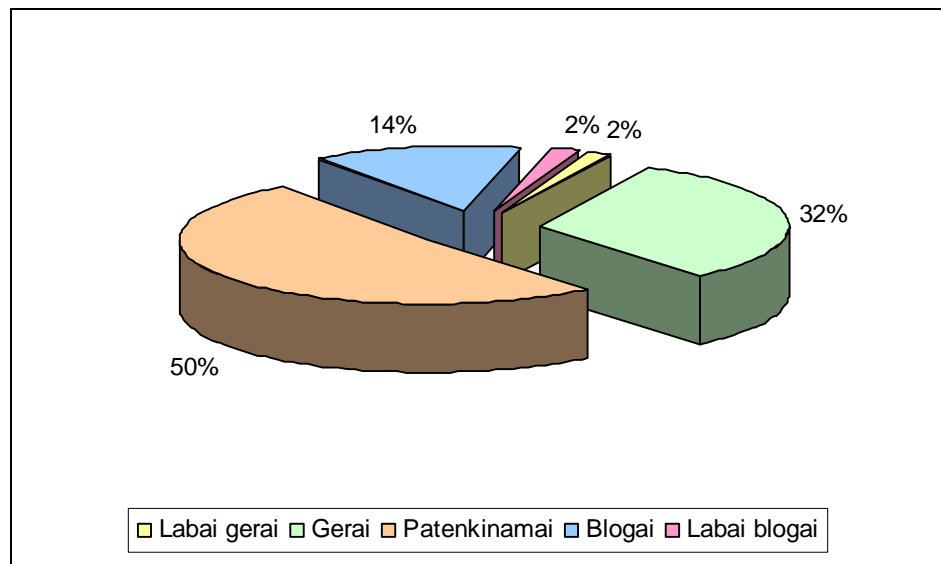
Analizuojant tyrimo duomenis, galime teigti, kad *pedagoginis ir socialinis darbas su problemų turinčiais mokiniais* vykdomas patenkinamai - 43,1 proc., gerai - 41 proc., blogai - 8,5 proc., labai gerai – 6,6 proc. ir labai blogai – 0,8 proc. (žr. 5 lentelė).

## Pedagoginis ir socialinis darbas su problemų turinčiais mokiniais pagal mokytojų kvalifikacines kategorijas

| Mokytojo kvalifikacinė kategorija | Labai gerai |            | Gerai      |           | Patenkinamai |             | Blogai    |            | Labai blogai |            |
|-----------------------------------|-------------|------------|------------|-----------|--------------|-------------|-----------|------------|--------------|------------|
|                                   | Sk.         | %          | Sk.        | %         | Sk.          | %           | Sk.       | %          | Sk.          | %          |
| Mokytojas                         | 8           | 2,1        | 36         | 9,6       | 38           | 10,1        | 8         | 2,1        | 1            | 0,3        |
| Vyresnysis mokytojas              | 15          | 4          | 87         | 23,1      | 90           | 23,9        | 19        | 5,1        | 2            | 0,5        |
| Mokytojas metodininkas            | 2           | 0,5        | 31         | 8,2       | 33           | 8,8         | 5         | 1,3        | 0            | 0          |
| Mokytojas ekspertas               | 0           | 0          | 0          | 0         | 1            | 0,3         | 0         | 0          | 0            | 0          |
| <b>Iš viso</b>                    | <b>25</b>   | <b>6,6</b> | <b>154</b> | <b>41</b> | <b>162</b>   | <b>43,1</b> | <b>32</b> | <b>8,5</b> | <b>0,3</b>   | <b>0,8</b> |

Mokyklose daugėjant vaikų, turinčių įvairios prigimties problemų, tampa ypač aktualus švietimo pagalbos teikimas mokiniams mokykloje. 2005 m. atliktame tyrime „Švietimo pagalba bendrojo lavinimo mokyklų mokiniams“, nustatyta, kad specialiosios pedagoginės pagalbos poreikiai tenkinami palyginti menkai. Teigiama, kad mokiniai ir tėvai apie galimą švietimo pagalbą informuojami nepakankamai. Trūksta informacijos apie specialistų (logopedo, psichologo, socialinio pedagogo ir kt.) pagalbos galimybes, apie papildomą ugdymą mokykloje, mokytojų taikomus mokymo ir mokymosi metodus, vaikų pasiekimų vertinimą. Gausios dokumentacijos pildymas, didelis mokinių skaičius klasėse, menkas tėvų (globėjų) domėjimasis mokinių mokymusi yra pagrindinės problemos, apsunkinančios mokytojams pagalbos teikimą.

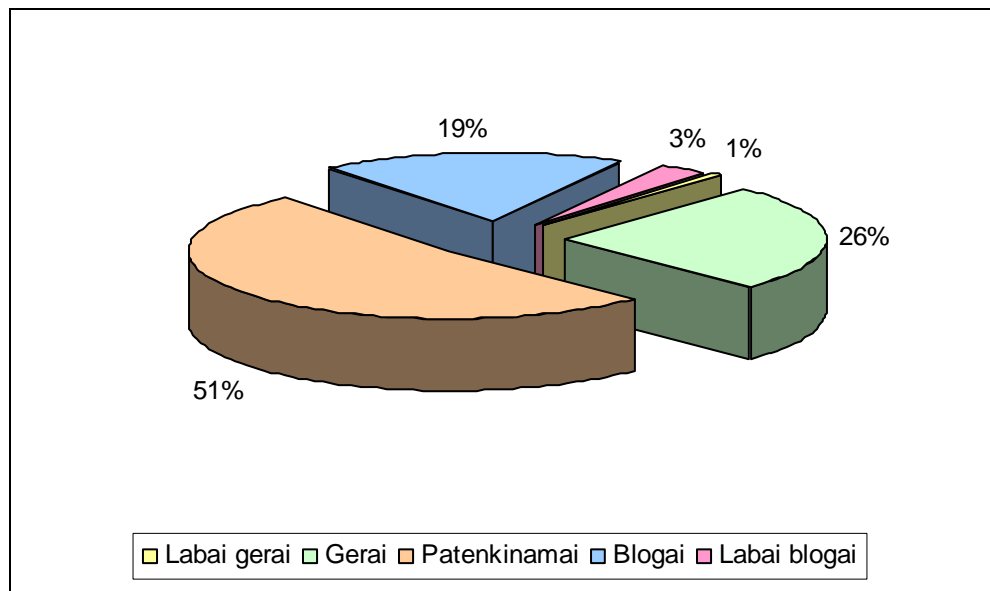
Norint įvertinti *švietimo įstaigų pagalbą vaikus ugdančioms šeimoms*, apdorojus duomenis buvo gauti tokie rezultatai (žr. 14 pav.): 50 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų nuomone, švietimo įstaigų pagalbą vaikus ugdančioms šeimoms vertina patenkinamai, 32 proc. vertina gerai, 14 proc. apklaustųjų atsakė, kad švietimo įstaigų pagalbą vaikus ugdančioms šeimoms vertina blogai, 2 proc. respondentų atsakymų pasiskirstė tolygiai tarp labai gerai ir labai blogai.



**14 pav.** Švietimo įstaigų pagalba vaikus ugdančioms šeimoms

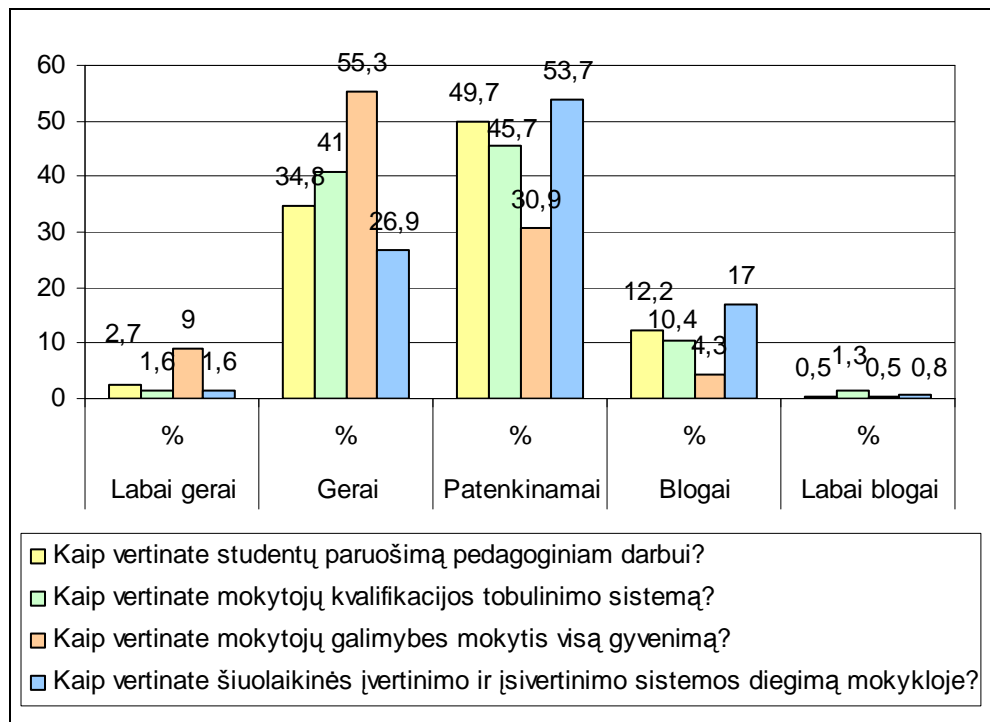
Analizuojant tyrimo duomenis galime teigti, kad pusė respondentų mano, jog *migruojančių šeimų vaikų ugdymas* vyksta patenkinamai – 51 proc. Per pusę mažiau respondentų pasisakė, kad migruojančių šeimų vaikų ugdymas vyksta gerai– 26 proc. Mažesnę dalis respondentų teigia, kad vyksta blogai – 19 proc. Likusioji dalis apklaustųjų mano, jog migruojančių šeimų vaikų ugdymas vyksta labai blogai – 3 proc. ir labai gerai – 1 proc. (žr. 15 pav.).

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose pažymima, kad turi būti sudaromos galimybės mokytis ir įgyti išsilavinimą migruojančių šeimų vaikams. 2005 m. atliktas tyrimas „Užsieniečių vaikų ugdymo organizavimas Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose“, parodė, kad užsieniečių mokinių ugdymas organizuojamas tais pačiais principais, kaip ir ne užsieniečiams mokiniams. Esminė problema, su kuria susiduria šie vaikai, yra valstybinės (lietuvių) kalbos nemokėjimas. Kiti paminėti sunkumai yra šie: užsieniečiai mokiniai priimami į mokyklas ne pagal pasiekimų lygmenį, o pagal amžių, skirtingų šalių ugdymo programų neatitikimas, ugdymo turinys neorientuotas į tarpkultūriškumą, mokinių adaptavimosi sunkumai. Į aukštesniąją klasę atvykusiems mokiniams iškyla sunkumų dėl skirtingų reikalavimų, pasiekimų vertinimų bei valstybinės (lietuvių) kalbos mokymosi. Sėkmingai bendrauti su mokiniu mokytojui trukdo ir tai, kad jis nemoka užsienio kalbų bei stokoja metodinių žinių, literatūros apie užsieniečių ugdymą. Neigiamą įtaką lietuvių kalbos mokymuisi daro neigiamos nuostatos užsieniečių mokinių atžvilgiu, nepakankamas dėmesys komunikaciniams užsieniečio mokinio poreikiams, patrauklios mokymosi medžiagos ir priemonių stygius.



15 pav. Migruojančių šeimų vaikų ugdymas

**Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas.** Tyrimo metu buvo siekta sužinoti, kaip vertinamas *studentų paruošimas pedagoginiam darbui*. Iš tyrimo duomenų matyti, kad 49,7 proc. respondentų studentų paruošimą pedagoginiam darbui vertina patenkinamai, 34,8 proc. respondentų vertina gerai, 12,2 proc. vertina blogai, 2,7 proc. - labai gerai, 0,5 proc. apklaustųjų mokytojų atsakė labai blogai (žr. 16 pav.). Didžiausia dalis respondentų *mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą* vertina patenkinamai - 45,7 proc., gerai – 41 proc., blogai – 10,4 proc., mažiausiai respondentų vertina labai gerai – 1,6 ir labai blogai – 1,3 proc. Norint išsiaiškinti *mokytojų galimybes mokytis visą gyvenimą* buvo gauti tokie duomenys: didžiausia dalis respondentų mokytojų galimybes mokytis visą gyvenimą įvertino gerai (55,3 proc.), mažesnė dalis mokytojų įvertino patenkinamai (30,9 proc.), nedidelė dalis mokytojų įvertino labai gerai (9 proc.), likusieji mokytojai įvertino blogai (4,3 proc.) ir labai blogai (0,5 proc.). Iš tyrimo duomenų paaiškėjo, kad didžiausia dalis apklaustųjų mokytojų mano, kad *šiuolaikinės įvertinimo ir įsivertinimo sistemos diegimas mokykloje* vertinamas patenkinamai (53,7 proc.). Mažesnė dalis mokytojų galvoja, jog gerai (26,9 proc.), dalis respondentų teigia, kad blogai (17 proc.), labai gerai (1,6) ir mažiausiai respondentų vertina labai blogai (0,8 proc.). Remiantis tyrimo duomenimis didesnė dalis tyrimo dalyvių nėra visiškai patenkinti šiuolaikiniu įvertinimo ir įsivertinimo sistemos diegimu mokyklose.



**16 pav.** Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas

2005 m. atliktas tyrimas „Absolventų, baigusių edukologijos krypties studijas, pasirengimas dirbti švietimo sistemoje ir jų įsidarbinimo analizė“ atskleidė, kad universitetinių aukštųjų mokyklų studijų programos perkrautos teoriniais dalykais, ypač daug dėmesio skiriant paskaitoms, savarankiškam darbui, tačiau skiriant per mažai laiko praktikai. Atlikus absolventų, baigusių edukologijos krypties studijas, apklausos raštu rezultatų analizę, išryškėjo, kad apie 80 proc. absolventų dirba švietimo institucijose, likusieji 20 proc. pasirinkę tokias veiklos sritis, kuriose galima atskleisti įgytas profesines kompetencijas: komunikavimą, bendravimą, psichologinį pažinimą. Edukologijos krypties studijų absolventai teigiamai vertina tiek neuniversitetinių, tiek universitetinių aukštųjų mokyklų studijų programas, akcentuodami pasirengimą darbui pagal įgytą profesiją. Kaip tobulintina ir neigiamą aspektą studijų procese absolventai išskyrė praktikų ar praktinių žinių stygių. Šią problemą atskleidė ir studijų programų turinio analizės rezultatai, ir pačių absolventų ar dėstytojų vertinimai.

2006 m. tyrėjų grupės iš Kauno atlikto tyrimo „Pedagogų poreikio prognozė iki 2015 m. Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose bei ikimokyklinio ugdymo įstaigose“ išnagrinėtos pirmosios trys žmonių išteklių planavimo pakopos. Tyrimo duomenimis būtina suformuoti nuoseklią mokytojų rengimo bei geografinio pasiskirstymo valdymo politiką. Pasak tyrėjų, nesimant priemonių, ateityje Lietuvoje iškilis aprūpinimo mokytojais problema. Skaičiavimai rodo, kad iki pat 2015 metų dėl dirbančių mokytojų ir edukologijos krypties studijų absolventų mobilumo stokos, netenkinančių materialinių darbo sąlygų daugelyje vietovių bus juntamas mokytojų trūkumas.



Analizuojant atskirų tiriamųjų grupių rezultatus pagal mokytojų kvalifikacines kategorijas, išryškėjo pedagogų požiūris į mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą. Didžioji dalis respondentų (52 mokytojo kvalifikacinę kategoriją turinčių, 132 vyresniųjų mokytojų, 44 mokytojų metodininkų ir 1 mokytojas ekspertas) mano, kad kvalifikacijos tobulinimo sistema yra patenkinama. Apibendrinus tyrime dalyvavusių mokytojų, dirbančių V-VIII klasėse, duomenis, galima teigti, kad mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistema vertinama patenkinamai, tai sudaro 60,9 proc. (žr. 6 lentelė).

6 lentelė

**Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistema pagal mokytojų kvalifikacines kategorijas**

| Kvalifikacinė kategorija | Labai gerai |            | Gerai     |           | Patenkinamai |             | Blogai    |             | Labai blogai |            |
|--------------------------|-------------|------------|-----------|-----------|--------------|-------------|-----------|-------------|--------------|------------|
|                          | Sk.         | %          | Sk.       | %         | Sk.          | %           | Sk.       | %           | Sk.          | %          |
| Mokytojas                | 4           | 1,1        | 25        | 6,6       | 52           | 13,8        | 10        | 2,7         | 0            | 0          |
| Vyresnysis mokytojas     | 0           | 0          | 44        | 11,7      | 132          | 35,1        | 30        | 8           | 7            | 1,9        |
| Mokytojas metodininkas   | 1           | 0,3        | 10        | 2,7       | 44           | 11,7        | 14        | 3,7         | 2            | 0,5        |
| Mokytojas ekspertas      | 0           | 0          | 0         | 0         | 1            | 0,3         | 0         | 0           | 0            | 0          |
| <b>Iš viso</b>           | <b>5</b>    | <b>1,3</b> | <b>79</b> | <b>21</b> | <b>229</b>   | <b>60,9</b> | <b>54</b> | <b>14,4</b> | <b>9</b>     | <b>2,4</b> |

Tiriant buvo domėtasi mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistema pagal lytį. Didžioji dalis - 154 moterys iš 331 apklaustųjų kvalifikacijos tobulinimo sistemą vertina patenkinamai, tai sudaro 41 proc. visų apklausoje dalyvavusių moterų. Iš 172 respondentų kvalifikacijos tobulinimo sistemą vertinusių patenkinamai yra 18 vyrų, tai sudaro 4,8 proc. Tačiau iš visų apklausoje dalyvavusių respondentų (tiek moterų, tiek vyrų) skaičius sudaro 45,7 proc. (žr. 7 lentelė).

21 apklausoje dalyvavęs vyras kvalifikacijos tobulinimo sistemą vertina gerai, kai tuo tarpu tokį vertinimą pasirinko 133 apklausoje dalyvavusios moterys. Iš viso pagal lytį, gerai vertinusių kvalifikacijos tobulinimo sistemą, vyrai sudaro 5,6 proc., o moterys - 35,4 proc.

Apibendrinus tyrimo rezultatus, didžioji dalis pedagogų moterų ir vyrų kvalifikacijos tobulinimo sistemą vertina patenkinamai (45,7 proc.) ir gerai (41 proc.).

**Kvalifikacijos tobulinimo sistema pagal respondentų lytį**

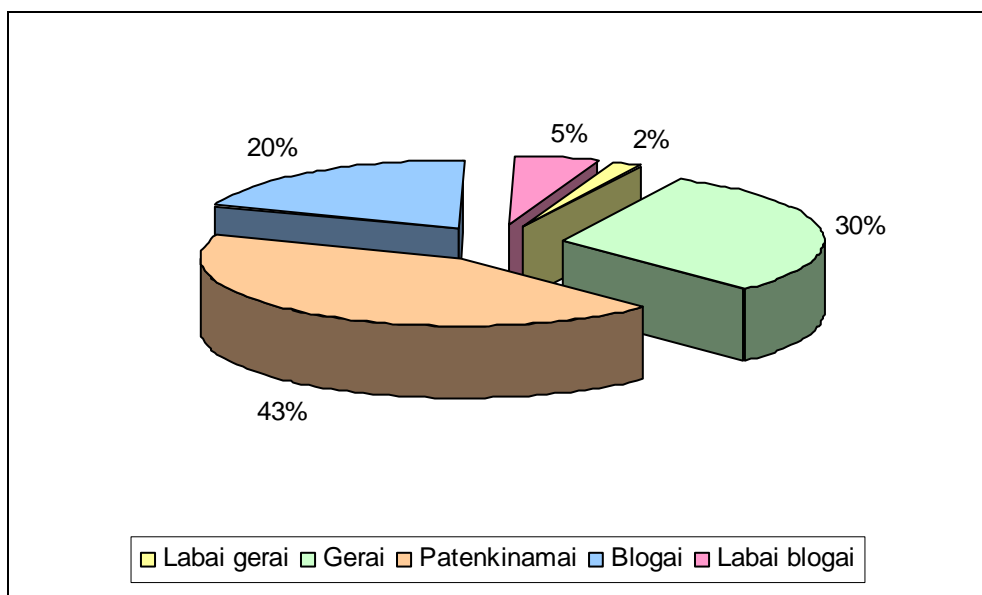
| Lytis          | Labai gerai |     | Gerai |      | Patenkinamai |      | Blogai |      | Labai blogai |     |
|----------------|-------------|-----|-------|------|--------------|------|--------|------|--------------|-----|
|                | Sk.         | %   | Sk.   | %    | Sk.          | %    | Sk.    | %    | Sk.          | %   |
| Moteris        | 6           | 1,6 | 133   | 35,4 | 154          | 41   | 34     | 9    | 4            | 1,1 |
| Vyras          | 0           | 0   | 21    | 5,6  | 18           | 4,8  | 5      | 1,3  | 1            | 0,3 |
| <b>Iš viso</b> | 6           | 1,6 | 154   | 41   | 172          | 45,7 | 39     | 10,4 | 5            | 1,3 |

Remiantis EBPO (Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos) ekspertų nuomone, mokytojų rengimui turėtų būti skiriama itin daug dėmesio, nes nuo to labiausiai priklauso mokymo ir mokymosi kokybė. Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programoje viena iš prioritetinių strateginių krypčių yra personalo kvalifikacijos tobulinimas. Siekiama reorganizuoti mokytojų rengimą ir kvalifikacijos tobulinimą, sukongretinti reikalavimus mokytojams, sukurti mokytojų kompetencijos plėtotės įvertinimo ir įsivertinimo sistemą. 2004 m. buvo atliktas tyrimas „Mokytojų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių tenkinimas“. Tyrimo metu nustatyta, kad kvalifikacijos tobulinimo paslaugas teikiančių institucijų atstovai Lietuvos švietimo būklę apibrėžia kaip sparčiai gerėjančią dėl šių kvalifikacijos tobulinimo sistemos aspektų: mokytojų kvalifikacijos sistemos decentralizacijos, finansavimo susiejimo su mokinio krepšeliu, didelės kvalifikacijos tobulinimo programų pasiūlos ir tobulinimo sričių įvairovės, kuriamos mokymo programų vertinimo metodikos, padidėjusio kvalifikacijos tobulinimo sistemos finansavimo ir kvalifikacijos tobulinimo renginių interaktyvumo. Neigiamais aspektais buvo laikomi: aiškios nacionalinės kvalifikacijos tobulinimo strategijos stoka, veiklos tarp skirtingų institucijų pasidalijimo nebuvimas, menka kvalifikacijos tobulinimo renginių kokybės kontrolė, kartais tik formalus su atestacija siejamas mokytojų interesas dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose, nesutampantys mokytojų interesai su mokyklos administracijos interesais, ne visada tikslingai panaudojamos kvalifikacijai tobulinti skirtos lėšos.

**Finansavimas ir atlyginimų dydis.** Bendrojo lavinimo mokyklos finansuojamos iš dviejų pagrindinių šaltinių: specialiosios tikslinės valstybės biudžeto dotacijos, paprasčiau vadinamos mokinio krepšeliu, ir steigėjo asignavimų. Krepšelio dydis apskaičiuojamas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą metodiką.

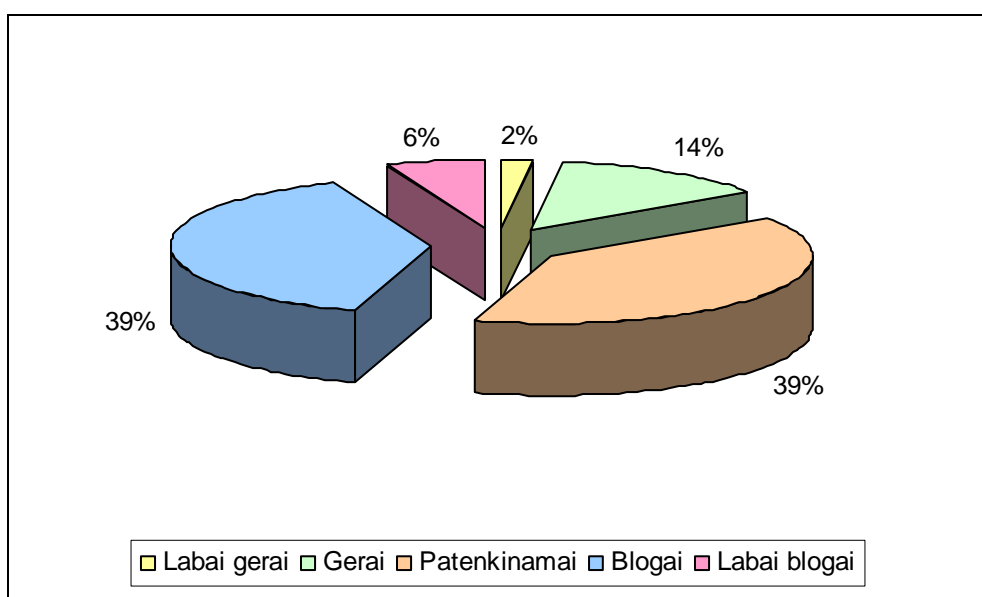
Tyrimo metu bandyta išsiaiškinti mokytojų požiūrį į *mokyklų finansavimo principą „pinigai seka paskui mokinį“*. 43 proc. respondentų vertina patenkinamai mokyklų finansavimo principą „pinigai seka paskui mokinį“, 30 proc. – gerai, 20 proc. – blogai, 5 proc. – labai blogai ir 2 proc. –

labai gerai (žr. 17 pav.). Akivaizdu, kad dauguma mokytojų patenkinamai vertina mokyklų finansavimo principą „pinigai seka paskui mokinį“.



**17 pav.** Mokyklų finansavimo principas „pinigai seka paskui mokinį“

Anketinės apklausos rezultatai rodo, kad daugiausia pedagogų, dirbančių V-VIII klasėse nurodė, jog *mokyklos veiklos finansavimas iš kitų (nebiudžetinių) šaltinių* vertinamas patenkinamai (39 proc.) ir blogai (39 proc.). Likusioji dalis respondentų atsakė, kad veiklos finansavimas iš kitų (nebiudžetinių) šaltinių vertinamas gerai (14 proc.), labai blogai (6 proc.) ir labai gerai (2 proc.) (žr. 18 pav.). Remiantis gautais duomenimis galime nustatyti, kad didžioji dauguma mokytojų dalyvavusių apklausoje mokyklos veiklos finansavimą iš kitų (nebiudžetinių) šaltinių vertina neigiamai, mažiausiai atsakiusiųjų mokytojų mokyklos veiklos finansavimą iš kitų (nebiudžetinių) šaltinių vertina labai gerai.



**18 pav.** Mokyklos veiklos finansavimas iš kitų (nebiudžetinių) šaltinių

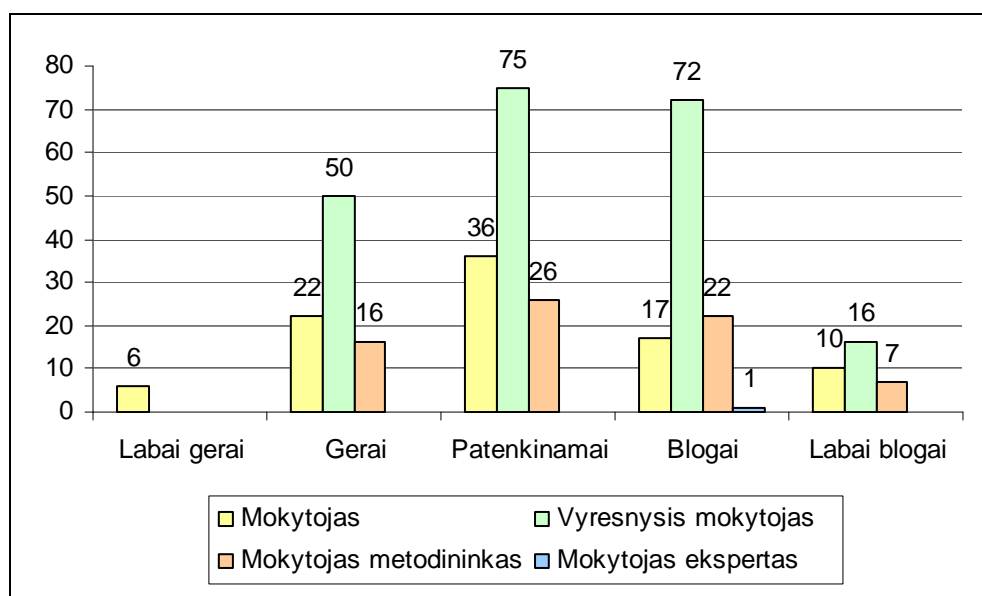
Tyrimė dalyvavę mokytojai *šiuo metu diegiamą naują etatinę mokytojų apmokėjimo sistemą* vertina labai įvairiai. Didžiausia dalis mokytojų, turinčių mokytojo kvalifikacinę kategoriją, naują etatinio apmokėjimo sistemą vertina patenkinamai (36), kita dalis mokytojų vertina gerai (22), mažesnė dalis mokytojų vertina blogai (17), dar mažiau mokytojų vertina labai blogai (10) ir labai gerai (6) (žr. 19 pav.).

Dauguma mokytojų metodininkų šiuo metu diegiamą naują etatinę mokytojų apmokėjimo sistemą vertina patenkinamai (26), šiek tiek mažiau - blogai (22), dar mažiau - gerai (16) ir mažiausiai - labai blogai (7), neatsirado nė vieno mokytojo metodininko, kuris vertintų labai gerai.

Daugiausia vyresniųjų mokytojų (75) naują etatinę apmokėjimo sistemą vertina patenkinamai, truputį mažesnė dalis vyresniųjų mokytojų (72) vertina blogai. Didesnis skaičius vyresniųjų mokytojų (50) - gerai, labai blogai (16), neatsirado nė vieno vyresniojo mokytojo, kuris įvertintų labai blogai.

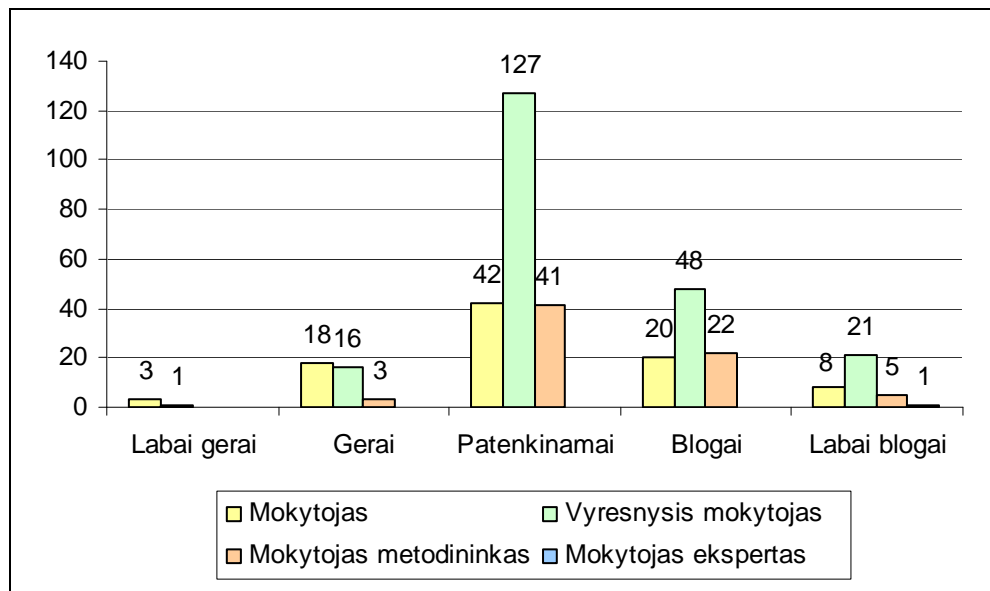
Vienintelis mokytojas ekspertas, dalyvavęs tyrime, naują etatinę apmokėjimo sistemą vertina blogai (1).

Apibendrinat tyrimo duomenis, galime teigti, kad didžiausias skaičius mokytojų, turinčių skirtingas kvalifikacines kategorijas, naują etatinę apmokėjimo sistemą vertina patenkinamai, labai gerai vertina tik 6 mokytojo kvalifikacinę kategoriją turintys mokytojai.



**19 pav.** Nauja etatinė apmokėjimo sistema

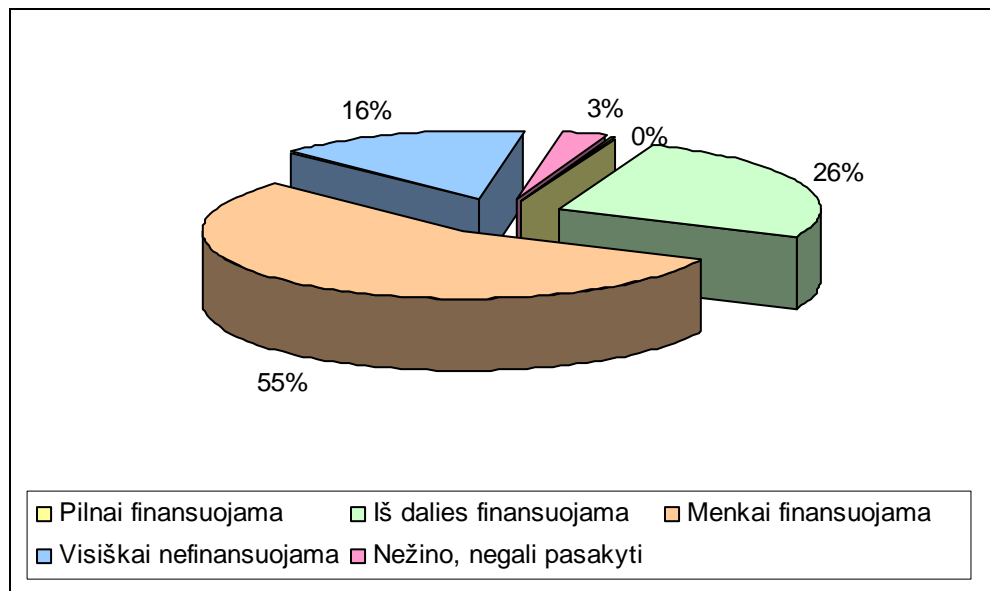
Duomenys rodo, jog didžiausia dalis apklausoje dalyvavusių mokytojų patenkinamai galvoja apie *mokytojų atlyginimų dydį* (42 mokytojai, 127 vyresnieji mokytojai, 41 mokytojas metodininkas) (žr. 20 pav.). Atsižvelgdami į tyrimo duomenis galime daryti išvadą, kad, respondentų nuomone, mokytojų atlyginimų dydis vertinamas neigiamai, didesnis skaičius mokytojų mano blogai ir labai blogai.



20 pav. Mokytojų atlyginimų dydis

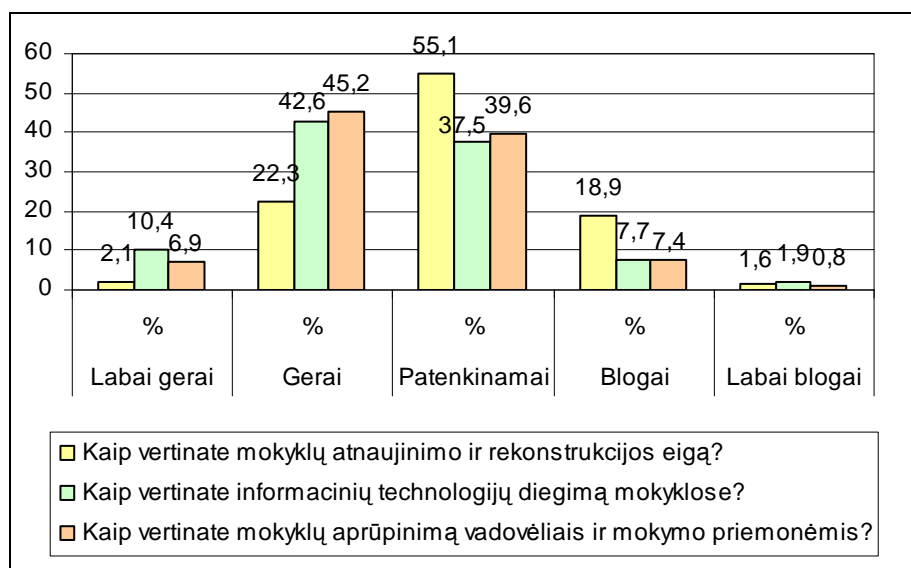
Nepriklausomos Lietuvos bendrojo lavinimo sistema iš sovietinės Lietuvos laikų paveldėjo tarifinį mokytojų darbo apmokėjimą. 2004 m. rugsėjo 30 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priėmė nutarimą Nr. 1231 „Dėl naujos mokytojų darbo apmokėjimo sistemos įgyvendinimo programos patvirtinimo“. Jame bendrojo lavinimo mokyklų padėtis buvo apibūdinta taip: „Mokytojų atlyginimai labai priklauso nuo jų turimų kontaktinių valandų skaičiaus kiekvienais mokslo metais; iš tikrųjų mokytojams apmokama vidutiniškai tik už 26,4 valandas per savaitę, nors atlikti tyrimai rodo, kad mokytojas dirba ir tuos darbus, už kuriuos nemokama; tarifinis mokytojo atlygis nepriklauso nuo to, kiek mokinių yra klasės komplekte, nuo darbo sudėtingumo bei darbo stažo; kasmet mažėjant klasių komplektų, mažėja ir vidutinis mokytojo atlyginimas“. Nutarime konstatuota, kad sudėtinga pati tarifinio darbo apmokėjimo apskaičiavimo tvarka.

Šiame tyrime dalyvavusių mokytojų nuomone, *atliekamų naujų funkcijų pagrindimas finansiškai* menkai finansuojamas. Pagal atsakymų dažnumą pirmoje vietoje buvo pasirinktas menkai finansuojamas (55 proc.). Antroje vietoje – iš dalies finansuojamas (26 proc.), trečioje vietoje - visiškai nefinansuojamas (16 proc.), ketvirtoje vietoje – respondentai nežino, negali pasakyti (3 proc.) ir penktoje vietoje - pilnai finansuojamas (0,3 proc.) (žr. 21 pav.).



21 pav. Atliekamų naujų funkcijų pagrindimas finansiškai

**Modernizavimas.** Tiriamųjų buvo klausiama apie *mokyklų atnaujinimo ir rekonstrukcijos eigą*. Didžiausia dalis mokytojų atnaujinimo ir rekonstrukcijų eigą vertina patenkinamai (55,1 proc.), mažiau negu pusę respondentų vertina - gerai (22,3 proc.), blogai (18,9 proc.), labai gerai (2,1 proc.) ir labai blogai (1,6 proc.) pasiskirto tarp mažiausiai taip galvojančių respondentų (žr. 22 pav.). Mokytojų paprašius atsakyti į klausimą: „*Kaip vertinate informacinių technologijų diegimą mokyklose?*“ ir pažymėti vieną atsakymo variantą, gauti rezultatai parodė, kad didžioji dauguma mokytojų informacinių technologijų diegimą mokyklose vertina gerai (42,6 proc.), šiek tiek mažiau mokytojų vertina patenkinamai (37,5 proc.). Likusioji dalis mokytojų - labai gerai (10,4 proc.), blogai (7,7 proc.) ir labai blogai (1,9 proc.). Atliekant tyrimą, respondentų buvo klausiama apie *mokyklų aprūpinimą vadovėliais ir mokymo priemonėmis*. Akivaizdu, kad didžiausia dalis respondentų teigia, jog aprūpinimas vadovėliais ir mokymo priemonėmis vertinamas gerai (45,2 proc.), patenkinamai (39,6 proc.), blogai (7,4 proc.), labai gerai (6,9 proc.), labai blogai (0,8 proc.). Duomenys rodo, kad dauguma mokytojų teigia, jog mokyklos yra gerai aprūpinamos vadovėliais ir mokymo priemonėmis.



**22 pav.** Mokyklų modernizavimas

Atliktas 2006 m. tyrimas „Informacinių ir komunikacinių technologijų naudojimas gerinant mokymo ir mokymosi mokykloje kokybę“ nustatė, kad dažniausiai pamokose yra naudojamos tradicinės informacinės komunikacinės technologijos (kompiuteris, magnetofonas, kopijavimo aparatas, spausdintuvas), rečiau – mokomosios kompiuterių programos, skaitmeniniai projektoriai, labai retai – nešiojamasis kompiuteris, interaktyvioji lenta. Tuo tarpu mokiniai ruošdami namų darbus dažniausiai naudojami kompiuteriu ir spausdintuvu, retai mokomosiomis kompiuterių programomis. Didžiausias veiksnys, lemiantis šių informacinių technologijų naudojimą, yra tai, kad mokiniai ir mokytojai naudoja tik jiems labiausiai prieinamas ir įprastas informacines technologijas.

UNESCO ekspertų grupė (Khvilon, Patru, Van Weert, Anderson, 2002) bei Lietuvos mokslininkai (Dagienė, 2007; Brazdeikis, Motuzas, 2006; Petkūnas, Jucevičienė, 2006) išskiria keturias informacinių technologijų diegimo ir taikymo švietime stadijas: diegimo, taikomoji, integracijos ir kaitos. Pagrindinių informacinių komunikacinių technologijų diegimo ir taikymo švietime stadijos, charakteristikos bei veiksniai pateikiami Priede Nr. 3.

## APIBENDRINIMAS

Valstybinė švietimo strategija 2003 - 2012 metams šiuo metu yra pagrindinis Lietuvos švietimo raidos viziją ir jos įgyvendinimo būdus apibrėžiantis dokumentas, kuriuo buvo įformintas nacionalinis susitarimas dėl šalies švietimo ateities. 2007-aisiais, strategijos įgyvendinimo pusiaukelės metais, buvo apžvelgiami bei vertinami atlikti darbai, švietimo būklė ir kaitos tendencijos, visuomenės mokymosi poreikiai, kad būtų galima planuoti tolesnius strategijos įgyvendinimo žingsnius.

Šis tyrimas atliktas norint išsiaiškinti valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo pagrindinėje mokykloje problemas, kaip strategijos įgyvendinimą supranta pedagogai, dirbantys pagrindinio ugdymo pakopoje (V-VIII klasėse), kaip vertinama esama padėtis bei kaitos procesai visuomenėje. Tiriant valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimą pagrindiniame ugdyme, gauti tyrimo rezultatai padėjo atskleisti pagrindinio ugdymo pakopos problemas, mokytojų požiūrį į švietimo sistemos pokyčius strategijos įgyvendinimą.

Tyrimo dalyvavo 11 mokyklų: 6 pagrindinės ir 5 vidurinės mokyklos. Iš viso buvo apklausti 376 pedagogai: 331 moteris (88 proc.) ir 45 vyrai (12 proc.).

Tyrimo dalyvavusių respondentų amžius svyruoja nuo 22 iki 65 metų. Daugiausia tyrimo dalyvavo respondentų nuo 45 iki 49 metų (72 respondentai).

Iš 11 apklaustųjų miesto ir rajono pagrindinių ir vidurinių mokyklų mokytojų, dirbančių V-VIII klasėse, daugiau nei pusę 213 (56,6 proc.) turi vyresniojo mokytojo kvalifikacinę kategoriją, 91 (24,2 proc.) respondentas turi mokytojo kvalifikacinę kategoriją, 71 (18,9 proc.) turi mokytojo metodinio kvalifikacinę kategoriją, mažiausiai respondentų 1 (0,3 proc.) - mokytojo eksperto kvalifikacinę kategoriją.

Daugiau nei pusę respondentų mano, kad švietimo būklė Lietuvoje yra patenkinama (63 proc.), mažesnė dalis - kad švietimo būklė yra bloga (23 proc.), likusi dalis vertina kaip gerą (11 proc.). Apklausoje dalyvavusių respondentų nuomone, nebuvo nė vieno, kuris galvotų, kad dabartinė švietimo būklė Lietuvoje yra labai gera, tai patvirtina ir mažas apklaustųjų skaičius, nurodantis, kad švietimo būklė yra gera.

Daugiau kaip pusę respondentų mano, kad savivaldybių atsakomybės už švietimo prieinamumą ir kokybę didėjimas yra mažai pastebimas – 60 proc., trečdalis apklaustųjų nurodo, jog pastebimas – 20 proc.

Tyrimo rezultatai rodo, kad daugiau nei pusė apklaustųjų mano, kad reikalingi duomenys apie procesus, vykstančius švietimo sistemoje yra teikiami – 59 proc.

Analizuojant visuomenės įtaką švietimui buvo nustatyta, kad didžioji dalis apklaustųjų mano, kad visuomenės įtaka švietimui menkai stiprėja (47 proc.).



Dominuoja vienintelis bendrojo ugdymo turinio atnaujinimą vertinimas - patenkinamai, tai nurodo 52 mokytojai, 132 vyresnieji mokytojai, 44 mokytojai metodininkai ir 1 mokytojas ekspertas. Mažiausiai respondentų nurodė bendrojo ugdymo turinio atnaujinimą labai gerai, tik 4 mokytojai ir 1 mokytojas metodininkas.

Siekiant išsiaiškinti mokytojų, dirbančių V-VIII klasėse, požiūrį į mokinių galimybes grįžti į nuosekliojo mokymosi sistemą buvo pastebėta, kad tokią galimybę vertinama gerai (52 proc.).

Dauguma tyrime dalyvavusių pagrindinių ir vidurinių mokyklų mokytojų, dirbančių V-VIII klasėse, mano, kad mokinių mokymosi krūviai yra per dideli (194 moterys ir 18 vyrų), mažesnė dalis - mokytojų mano, kad mokinių mokymosi krūviai yra normalūs.

Iš tyrimo rezultatų galima pastebėti, kad didesnė dalis respondentų nurodo, jog esama mokinių pasiekimų vertinimo sistema yra gera (48 proc.).

Tyrimo duomenys parodė, kad dauguma apklausoje dalyvavusių pedagogų bendrųjų kompetencijų ugdymą vertina patenkinamai (54,0 proc.). Nė vienas respondentas nemano, kad bendrųjų kompetencijų ugdymas vykdomas labai blogai.

Apibendrinant tyrimo duomenis galime daryti išvadą, kad didžiausia dalis pedagogų, dalyvavusių tyrime, nėra visiškai patenkinti gabių mokinių ugdymu V-VIII klasėse (49 proc.).

Tyrimo duomenys parodė, kad didžiausia dalis mokytojų (42), vyresniųjų mokytojų (101), mokytojų metodininkų (36) situaciją su mokyklos nelankančiais vaikais vertina patenkinamai. Dauguma respondentų esamą padėtį vertina neigiamai: situacija patenkinama (47,6 proc.) ir bloga (30,9 proc.).

Analizuodami tyrimo duomenis, galime teigti, kad pedagoginis ir socialinis darbas su problemų turinčiais mokiniais vykdomas patenkinamai - 43,1 proc., gerai - 41 proc., blogai - 8,5 proc., labai gerai - 6,6 proc. ir labai blogai - 0,8 proc.

50 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų nuomone, švietimo įstaigų pagalbą vaikus ugdančioms šeimoms vertina patenkinamai, 32 proc. - gerai, 14 proc. - blogai.

Remiantis pusės respondentų nuomone, migruojančių šeimų vaikų ugdymas vykdomas patenkinamai - 51 proc. Per pusę mažiau respondentų mano, jog tokių vaikų ugdymas vykdomas gerai - 26 proc.

49,7 proc. respondentų studentų paruošimą pedagoginiam darbui vertina patenkinamai, 34,8 proc. - gerai, 12,2 proc. - blogai, 2,7 proc. - labai gerai, 0,5 proc. apklaustųjų mokytojų - labai blogai.

Apibendrinus tyrime dalyvavusių mokytojų, dirbančių V-VIII klasėse, duomenis, galima teigti, kad mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistema vertinama patenkinamai, tai sudaro 60,9 proc. Kvalifikacijos tobulinimo sistemą didesnė dalis moterų (41 proc.) vertina patenkinamai, tačiau didesnė dalis vyrų (5,6 proc.) vertina gerai.

Didžiausia dalis respondentų mokytojų galimybes mokytis visą gyvenimą įvertino gerai (55,3 proc.), mažesnė dalis - patenkinamai (30,9 proc.), labai gerai (9 proc.), likusieji mokytojai įvertino blogai (4,3 proc.) ir labai blogai (0,5 proc.).

Didesnė dalis tyrime dalyvavusiųjų moterų ir vyrų galvoja teigiamai apie šiuolaikinį įvertinimo ir įsivertinimo sistemos diegimą mokyklose.

43 proc. respondentų vertina patenkinamai mokyklų finansavimo principą „pinigai seka paskui mokinį“, 30 proc. – gerai, 20 proc. – blogai, 5 proc. – labai blogai ir 2 proc. – labai gerai.

Daugiausia pedagogų, dirbančių V-VIII klasėse, nurodė, jog mokyklos veiklos finansavimas iš kitų (nebiudžetinių) šaltinių vertinamas patenkinamai (39 proc.) ir blogai (39 proc.).

Pagal tyrimo duomenis, galime teigti, kad didžiausias skaičius mokytojų, turinčių skirtingas kvalifikacines kategorijas (36 mokytojai, 75 vyresnieji mokytojai ir 26 mokytojai metodininkai), naują šiuo metu diegiamą etatinę apmokėjimo sistemą vertina patenkinamai, tačiau vienintelis mokytojas ekspertas, dalyvavęs tyrime, tokią sistemą vertina blogai.

Duomenys rodo, jog didžiausia dalis apklausoje dalyvavusių mokytojų patenkinamai galvoja apie mokytojų atlyginimų dydį (42 mokytojai, 127 vyresnieji mokytojai, 41 mokytojas metodininkas). Galima daryti išvadą, kad mokytojų atlyginimų dydis vertinamas neigiamai, didesnis skaičius mokytojų mano blogai ir labai blogai.

Šiame tyrime daugumos mokytojų nuomone, atliekamų naujų funkcijų įvedimas menkai finansuojamas (55 proc.). Antroje vietoje – iš dalies finansuojamas (26 proc.), trečioje vietoje - visiškai nefinansuojamas (16 proc.), ketvirtoje vietoje – respondentai nežino, negali pasakyti (3 proc.) ir penktoje vietoje - pilnai finansuojamas (taip galvoja vienas respondentas), tai sudaro 0,3 proc. visų apklausoje dalyvavusių respondentų procentinę dalį.

Didžiausia dalis mokytojų atnaujinimo ir rekonstrukcijos eigą vertina patenkinamai (55,1 proc.), mažiau negu pusė respondentų - gerai (22,3 proc.), blogai (18,9 proc.), labai gerai (2,1 proc.) ir labai blogai (1,6 proc.).

Didžioji dalis mokytojų informacinių technologijų diegimą mokyklose vertina gerai (42,6 proc.), mažiau mokytojų - patenkinamai (37,5 proc.). Likusioji dalis vertina labai gerai (10,4 proc.), blogai (7,7 proc.) ir labai blogai (1,9 proc.).

Tyrimo duomenys rodo, kad dauguma mokytojų teigia, jog mokyklos yra gerai aprūpinamos vadovėliais ir mokymo priemonėmis, taip mano 45,2 proc. tyrime dalyvavusių respondentų.

## IŠVADOS

1. Valstybinės švietimo strategijos 2003 - 2012 metų nuostatos papildo valstybės ilgalaikės raidos strategiją ir nusako Lietuvos švietimo plėtotės tikslus bei priemones jiems įgyvendinti, taip pat apibrėžia pagrindinius kiekybinius ir kokybinius siekius, kuriais bus grindžiama ir į kuriuos atsižvelgiant bus vertinama Lietuvos švietimo raida 2003-2012 metais. Perėjus į programos antrąjį etapą ne visi Lietuvos švietimo plėtotės siekiai ir priemonės sėkmingai įgyvendinti.
2. Tyrime dalyvavusių pedagogų skaičiaus pasiskirstymas pagal lytį parodė, kad vyrai (12 proc.) rečiau renkasi pedagogo profesiją negu moterys (88 proc.). Tyrimo rezultatai parodė, kad daugiausia pedagogų, dirbančių V – VIII klasėse, amžius svyruoja nuo 45 iki 49 metų. Respondentų amžius kelia vis ryškesnių problemų pagrindinėse ir vidurinėse mokyklose, kadangi jaunų mokytojų mažėja, o vyresnių didėja. Mokytojai nėra suinteresuoti įgyti aukštesnę kvalifikacinę kategoriją, tai parodo mažas skaičius mokytojų metodininkų (71) ir mokytojų ekspertų (1) (iš 376 pedagogų dalyvavusių apklausoje).
3. Tyrimo rezultatai parodė, kad didžiausia dalis pedagogų dabartinę švietimo padėtį Lietuvoje vertina 63 proc. patenkinamai ir 23 proc. blogai. Švietimo valdymo sistemos decentralizavimas mažai pastebimas (56,4 proc.). Taip pat ir mažai pastebimas (60 proc.) savivaldybių atsakomybės už švietimo prieinamumą ir kokybę didėjimas. Menkai stiprėja visuomenės įtaka švietimui (47 proc.).
4. Iš tyrimo rezultatų išryškėjo, kad patenkinamai vertinamas bendrojo ugdymo turinio atnaujinimas, tai nurodė didžiausia dalis mokytojų (52), vyresniųjų mokytojų (132), mokytojų metodininkų (44) ir vienintelis tyrime dalyvavęs mokytojas ekspertas. Akivaizdu, kad dabartiniai mokymosi krūviai yra per dideli, taip mano didžiausia dalis respondentų (212), dalyvavusių tyrime.
5. Tyrimo duomenys parodė, kad bendrųjų kompetencijų ugdymas vykdomas patenkinamai (54 proc.). Parama ypač gabiems mokiniams suteikiama patenkinamai (49 proc.). Dauguma respondentų esamą situaciją su mokyklos nelankančiais vaikais vertina neigiamai, tai rodo didelis procentinis pasiskirstymas tarp patenkinama (47,6 proc.) ir bloga (30,9 proc.). Pedagoginis ir socialinis darbas su problemų turinčiais mokiniais vykdomas patenkinamai (43,1 proc.). 50 proc. respondentų švietimo įstaigų pagalbą vaikus ugdančioms šeimoms vertina patenkinamai. Migruojančių šeimų vaikų ugdymas vykdomas patenkinamai (51 proc.).

6. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad studentų paruošimas pedagoginiam darbui vykdomas patenkinamai (49,7 proc.). Didžiausia dalis pedagogų, turinčių skirtingas kvalifikacines kategorijas, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą vienareikšmiškai vertina patenkinamai (60,9 proc.). Šiuolaikinės įvertinimo ir įsivertinimo sistemos diegimą mokykloje, didžiausia dalis respondentų vertina patenkinamai, tai sudaro 53,7 proc.
7. Galime teigti, kad daugiausia respondentų mokyklų finansavimo principą „pinigai seka paskui mokini“ vertina patenkinamai (43 proc.). Rezultatai taip pat parodė, kad daugiausia mokytojų mano, jog mokyklos veiklos finansavimas iš kitų (nebiudžetinių) šaltinių vertinamas neigiamai: patenkinamai – 39 proc. ir blogai – 39 proc. Skirtingas kvalifikacines kategorijas turinčių mokytojų požiūris į šiuo metu diegiamą naują etatinę mokytojų apmokėjimo sistemą vienareikšmiškai vertinamas patenkinamai. Didžiausia mokytojų dalis atlyginimų dydį vertina patenkinamai. Teigiama, kad atliekamų naujų funkcijų pagrindimas finansiškai menkai finansuojamas, tai sudaro net 55 proc. tyrime dalyvavusių respondentų atsakymų.
8. Tyrimo rezultatai parodė, jog mokyklų atnaujinimo ir rekonstrukcijos eiga vertinama patenkinamai (55,1 proc.).

## REKOMENDACIJOS

1. Įgyvendinti kokybės vadybos principus, pereinant prie tolygiai paskirstytos atsakomybės ir atskaitomybės, pagrįstos racionaliai ir skaidriai planuojamais ir skirstomais finansiniais ištekliais. Turi būti įdiegta atsakingo valdymo sistema, grindžiama į švietimo tobulinimą orientuota vadybos kultūra, visuomenės informavimu ir dalyvavimu švietimo procesuose. Tam tikslui turi būti decentralizuojamas švietimo valdymas, didinamas mokyklų ir jų bendruomenių savarankiškumas, užtikrinamas jų veiklos skaidrumas.
2. Racionalizuoti teikiamų švietimo paslaugų tinklą, plėtoti naujas švietimo paslaugas ir švietimo sistemos jungtis, socialines ir kultūrinės mokyklų funkcijas, stiprinti mokyklos ir vietos bendruomenės sąveiką.
3. Siekti, kad mokymosi turinys labiau atitiktų darbo rinkos žinių visuomenės poreikius, gerinti visuotinį socialinių, informacinių, komunikacinių ir kitų bendrųjų gebėjimų ugdymą, subalansuoti mokinių mokymosi krūvius, individualizuoti mokymąsi pagal asmens poreikius ir gebėjimus. Mokytojams tarpusavyje derinti kontrolinių darbų ir namų darbų skyrimą siekiant sumažinti mokinių mokymosi krūvį.
4. Plėsti įvairią visuotinę ir kriterinę individualią paramą mokiniams, organizuoti psichologinę ir kitokią pagalbą. Turi pradėti veikti rizikos vaikams skirtos pedagoginės ir socialinės programos, įgyvendinančios pagrindinio ugdymo programas, esant poreikiui – dienos centrai. Mokyklose turi būti laiduojamos lygios mokymosi galimybės, kuriamos galimybės reikiamai ugdyti įvairių gebėjimų ir poreikių vaikus.
5. Pertvarkyti pedagogų rengimą ir kvalifikacijos tobulinimą, sukonkretinti reikalavimus mokytojams, sukurti naują mokytojų kompetencijos ir kvalifikacijos vertinimo ir tobulinimo sistemą.
6. Pagal modernios visuomenės keliamus naujus reikalavimus bendrojo lavinimo mokykloms, ugdymo procese taikyti šiuolaikinius mokymo ir mokymosi metodus.

## LITERATŪRA

1. Brazdeikis, V., Motuzas, R. (2006). *Schools Computerization in Lithuania for Development of Educational System*. 7–11 November. Vilnius: TEV.
2. Dabartinis Lietuvių kalbos žodynas (2000). Vilnius. Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
3. Fidler, B. (2006). *Strateginis mokyklos plėtros valdymas: vadovavimas mokyklos tobulinimo strategijai*. Vilnius: Žara.
4. Fitz-Gibbon, C., T. (1996). *Monitoring Education: Indicators, Quality and Effectiveness*. London & New York: Continuum.
5. Jucevičius, R., Jucevičienė, P., Janiūnaitė, B., Cibulskas, G. (2003). *Mokyklos strategija: strateginio vystymo vadovas*. Kaunas: Žinių visuomenės institutas.
6. Kardelis, K. (2005). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Lucilijus.
7. Khvilon, E., Patru, M., Weert, T., Anderson, J. (2002). *Information and Communication Technology in Education*. France: UNESCO.
8. Leonavičienė, T. (2007). *SPSS programų paketo taikymas statistiniuose tyrimuose*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
9. Lileikienė, A., Šaparnis, G., Tamošiūnas, T. (2004). *Magistro darbo rengimo metodika*. Šiaulių universitetas: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla.
10. LR Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimas Nr. IX-1700 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų“. *Žin.*, 2003, Nr. 71-3216.
11. LR Vyriausybės 2005 m. sausio 24 d. nutarimas Nr. 82 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“. *Žin.*, 2005, Nr. 12-391.
12. Lietuvos švietimo plėtotės strateginės nuostatos. (2002). *Švietimo gairės 2003–2012 metai*. Vilnius: Dialogas.
13. Palubinskas, G. (1997). *Strateginio planavimo procesas*. Kaunas: Technologija.
14. Petkūnas, V., Jucevičienė, P. (2006). *The Change of Educational Paradigm under the Influence of ICT Implementation: Criteria of Evaluating the Teacher and Student's Roles*. *Socialiniai mokslai*, Nr. 2 (52). Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
15. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*. Vilnius: LTU.
16. Vasiliauskas, A. (2002). *Strateginis valdymas*. Vilnius.
17. Želvys, R. (2003). *Švietimo organizacijų vadyba: mokomoji priemonė*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

18. Balevičienė, S., Bartaševičius, R., Kožemiakina, V., Paurienė, L., Vaicekauskienė, V., Valantinas, A., Zablackė, R. (2008). *Švietimo būklės tyrimų apžvalga. Valstybinės švietimo strategijos 2003 - 2012 metams ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos rekomendacijų Lietuvai aspektu*. Vilnius. [žiūrėta 2009-04-17]. Prieiga per internetą: <[http://www.smm.lt/svietimo\\_bukle/docs/apzvalgos/Svietimo\\_bukles\\_apzvalga-2.pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/apzvalgos/Svietimo_bukles_apzvalga-2.pdf)>.
19. Barkauskaitė, M., Martišauskienė, E., Gaigalienė, M., Indrašienė, V., Dačiulytė, R., Zybartas, S., Guoba, A. (2004). *Mokymosi krūviai bendrojo lavinimo mokykloje*. Vilnius. [žiūrėta 2008-05-07]. Prieiga per internetą: <[www.smm.lt/svietimo\\_bukle/docs/mok\\_kruviai\\_atask\\_04.doc](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/mok_kruviai_atask_04.doc)>.
20. Benchmarking Access and Use of ICT in European Schools. (2006). [žiūrėta 2009-04-09]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/information\\_society/eeurope/i2010/benchmarking/index\\_en.htm](http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/benchmarking/index_en.htm)>.
21. Dziurichienė, V., Linkaitytė, G. (2006). *Strateginės analizės metodikų pritaikymas mokyklos vystymosi planavimui*. [žiūrėta 2008-06-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.vdu.lt/ssc/?sritis=tyrimai&id=2006-dziuriciene-vitalija>>.
22. Etatinio mokytojų darbo apmokėjimo eksperimentas: pirmieji metai. (2008). rugpjūtis Nr. 4 (24). [žiūrėta 2009-04-17]. Prieiga per internetą: <[http://www.smm.lt/svietimo\\_bukle/docs/pr\\_analize/Etatinis\\_apmokejimas.pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Etatinis_apmokejimas.pdf)>.
23. Informacinių ir komunikacinių technologijų diegimo į Lietuvos švietimą 2005–2007 metų strategijos priemonių įgyvendinimas (2007). Vilnius. [žiūrėta 2009-04-17]. Prieiga per internetą: <<http://portalas.emokykla.lt/Lists/Publikacijos/DispForm.aspx?ID=66>>.
24. Janišius, G., Klaus, C., Bileišis, M., Masiulis, K. (2008). *Švietimo organizavimo tobulinimo gairės bendrasis lavinimas*. [žiūrėta 2009-04-09]. Prieiga per internetą: <[http://www.nvv.lt/images/stories/svietimas/svietimo\\_organizavimo\\_tobulinimo\\_gaires.pdf](http://www.nvv.lt/images/stories/svietimas/svietimo_organizavimo_tobulinimo_gaires.pdf)>.
25. Kas padaryta įgyvendinant Valstybinę švietimo strategiją? (2007). rugsėjis Nr. 5(16). [žiūrėta 2009-04-17]. Prieiga per internetą: <[http://www.smm.lt/svietimo\\_bukle/docs/pr\\_analize/Strategijos\\_igyvendinimas\\_2007\\_5\(16\).pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Strategijos_igyvendinimas_2007_5(16).pdf)>.
26. Klaus, C. (2008). *Kas gali išgelbėti švietimą?* [žiūrėta 2009-04-09]. Prieiga per internetą: <[http://www.nvv.lt/index.php?option=com\\_content&view=article&id=156:kas-gali-igelbti-vietim](http://www.nvv.lt/index.php?option=com_content&view=article&id=156:kas-gali-igelbti-vietim)>.
27. Kompiuteriai mokyklose: Kiek ir kaip naudojami?. (2008). gegužė Nr. 1 (21). [žiūrėta 2009-04-17]. Prieiga per internetą: <[http://www.smm.lt/svietimo\\_bukle/docs/pr\\_analize/Kompiuteriai%20mokyklose.pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Kompiuteriai%20mokyklose.pdf)>.

28. Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjunga. Etatinio mokytojų darbo apmokėjimo principai. [žiūrėta 2008-06-09]. Prieiga per internetą:  
<[http://www.smm.lt/teisine\\_baze/docs/projektai/EMDAP.pdf](http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/projektai/EMDAP.pdf)>.
29. Lietuvos švietimo koncepcija. [žiūrėta 2008-04-15]. Prieiga per internetą:  
<<http://www.smm.lt/strategija/docs/srp/koncepcija/koncepcija1.htm#2>>.
30. Matulionis, A., V., Valantiejus, A. (2003). *Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo finansavimo problemos savivaldybėse*. Vilnius. [žiūrėta 2008-06-09]. Prieiga per internetą:  
<[www.smm.lt/svietimo\\_bukle/docs/sti.doc](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/sti.doc)>.
31. Merkys, G. (2004). *Mokytojų poreikio kaita ir karjeros ypatumai optimizuojant mokyklų tinklą*. Šiauliai – Kaunas. [žiūrėta 2008-05-07]. Prieiga per internetą:  
<[www.smm.lt/svietimo\\_bukle/docs/Mokytoju%20poreikis%20ir%20karjera%20tyrimo%20ataskaita.doc](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/Mokytoju%20poreikis%20ir%20karjera%20tyrimo%20ataskaita.doc)>.
32. Mokytojų pensinis amžius: Ar palikti mokyklą? (2008). rugpjūtis Nr. 3 (23). [žiūrėta 2009-04-17]. Prieiga per internetą:  
<[http://www.smm.lt/svietimo\\_bukle/docs/pr\\_analize/Mokytoju\\_pensinis\\_amzius.pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Mokytoju_pensinis_amzius.pdf)>.
33. Narkevičienė, B., Almonaitienė, J., Janilionis, V. (2002). *Itin gabių vaikų ugdymo situacijos Lietuvoje analizė*. Vilnius - Kaunas. [žiūrėta 2008-05-07]. Prieiga per internetą:  
<[www.smm.lt/svietimo\\_bukle/docs/Idalis\\_gabiu.doc](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/Idalis_gabiu.doc)>.
34. Naujosios viešosios vadybos institutas. (2008). *Bendrojo lavinimo mokyklų vadovų požiūris į vadybinius siūlymus mokyklų organizavimui tobulinti*. Vilnius. [žiūrėta 2009-04-09]. Prieiga per internetą:  
<[http://www.nvv.lt/images/stories/svietimas/apklausa\\_ataskaita.pdf](http://www.nvv.lt/images/stories/svietimas/apklausa_ataskaita.pdf)>.
35. Nevyriausybių organizacijų informacijos ir paramos centras. (2007). *Valstybinė švietimo strategija*. [žiūrėta 2008-04-15]. Prieiga per internetą:  
<<http://www.3sektorius.lt/?list=1&arch=1&data=2007%2004&content=348>>.
36. Normantas, M. (2008). *Lietuvos švietimo sistemos problema Nr. 1*. [žiūrėta 2009-04-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.atvirai.lt/straipsniai/svietimas/kita/lietuvos-svietimo-sistemos-problema-nr-1/>>.
37. Pirmieji mokyklų vidaus audito rezultatai: ką tobulinti? (2006). balandis Nr. 2 (5). [žiūrėta 2009-04-17]. Prieiga per internetą:  
<[http://www.smm.lt/svietimo\\_bukle/docs/pr\\_analize/VA%20rezultatai.pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/VA%20rezultatai.pdf)>.
38. Strateginiai prioritetai. [žiūrėta 2008-04-15]. Prieiga per internetą:  
<<http://distance.ktu.lt/livun/91231.html>>.



39. Targamadžė, V. (2007). *Alternatyvios bendrojo lavinimo mokyklos samprotavimo erdvės ir kriterijų brėžtis*. Vilnius. [žiūrėta 2009-04-09]. Prieiga per internetą: <[http://www.litlogos.lt/L53/L53\\_180\\_190\\_targamadze.pdf](http://www.litlogos.lt/L53/L53_180_190_targamadze.pdf)>.
40. Tyrimas rodo, kad mokyklose vadovėlių nestinga. [žiūrėta 2009-04-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.ltkatalogas.lt/mokslo-ir-svietimo-istaigos/bendrojo-lavinimo-mokyklos/tyrimas-rodo-kad-mokyklose-vadovli-nestinga.html>>.
41. Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 nuostatų įgyvendinimo 2003–2006 metais ataskaita. [žiūrėta 2008-05-07]. Prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/strategija/docs/vss/VSS%20pusiaukeles%20tekstine%202007-05-05.pdf>>.
42. Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas 2003–2007. Medžiaga diskusijoms. (2007). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras. [žiūrėta 2009-04-17]. Prieiga per internetą: <[http://www.smm.lt/svietimo\\_bukle/docs/apzvalgos/Svietimo\\_strategija.pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/apzvalgos/Svietimo_strategija.pdf)>.
43. Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose. (2008). spalio Nr. 7. (27). [žiūrėta 2009-04-17]. Prieiga per internetą: <[http://www.smm.lt/svietimo\\_bukle/docs/pr\\_analize/SPA\(7\)\\_Valstybine%20svietimo%20strategija.pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/SPA(7)_Valstybine%20svietimo%20strategija.pdf)>.
44. Visuotinis mokinių pasiekimų vertinimas: lūkesčiai, nauda ir pavojai. (2006). rugpjūtis Nr. 4 (7). [žiūrėta 2009-04-17]. Prieiga per internetą: <[http://www.smm.lt/svietimo\\_bukle/docs/pr\\_analize/Pasiekimu\\_vertinimas.pdf](http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/pr_analize/Pasiekimu_vertinimas.pdf)>.

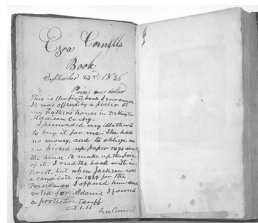
# **PRIEDAI**

Anketos struktūra

| Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo problemos pagrindinio ugdymo pakopoje |  |
|---|--|
| <b>Asmeninė informacija apie respondentą</b>  | Lytis<br>Amžius<br>Kvalifikacinė kategorija  |
| <b>Lietuvos švietimo sistema</b>  | Dabartinė švietimo būklė<br>Valdymo sistemos decentralizavimas<br>Savivaldybių atsakomybė už švietimo prieinamumą ir kokybę<br>Informavimas apie švietimo sistemos procesus<br>Visuomenės įtaka švietimui  |
| <b>Mokymo procesas</b>  | Bendrojo ugdymo turinio atnaujinimas<br>Nuosekloji mokymo sistema<br>Mokymosi krūviai<br>Mokinių pasiekimų vertinimo sistema<br>Bendrųjų mokinių kompetencijų ugdymas<br>Parama ypač gabiems mokiniams<br>Esama situacija su mokyklos nelankančiais vaikais<br>Pedagoginis ir socialinis darbas su problemų turinčiais mokiniais<br>Švietimo įstaigų pagalba vaikus ugdančioms šeimoms<br>Migruojančių šeimų vaikų ugdymas |
| <b>Mokytojų kvalifikacijos tobulinimas</b>  | Studentų paruošimas pedagoginiam darbui<br>Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistema<br>Mokytojų galimybės mokytis visą gyvenimą<br>Šiuolaikinės įvertinimo ir įsivertinimo sistemos diegimas   |
| <b>Finansavimas ir atlyginių dydis</b>  | Mokyklų finansavimas „pinigai seka paskui mokinį“<br>Mokyklos veiklos finansavimas iš nebiudžetinių šaltinių<br>Nauja etatinio apmokėjimo sistema<br>Esamas mokytojų atlyginimų dydis<br>Naujų mokytojo atliekamų funkcijų finansavimas  |
| <b>Modernizavimas</b>   | Mokyklų atnaujinimas ir rekonstrukcija<br>Informacinių technologijų diegimas<br>Mokyklų aprūpinimas vadovėliais ir mokymo priemonėmis  |



# Anketinė apklausa



## ***Gerbiamas Respondente,***

*Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas yra labai svarbus faktas visoms Lietuvos visuomenės grupėms. Svarbu, kad švietimo strategija būtų įgyvendinama, atsižvelgiant į visų suinteresuotų visuomenės grupių nuomonę ir interesus. Šis tyrimas atliekamas norint sužinoti Jūsų nuomonę šiuo klausimu - kokias valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimo problemas patiria mokytojai dirbantys pagrindinėje mokykloje?*

## **Anketa anoniminė!**

Skelbsime tik apibendrintus tyrimo duomenis.

**Jūsų nuomonė mums labai svarbi!** Todėl prašome Jūsų atidžiai perskaityti ir atsakyti į visus klausimus.



Tyrimą atlieka:  
Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto  
magistrantė Ž. Bučaitė. Iškilus klausimams  
kreipkitės el. paštu: [z.bucaite@gmail.com](mailto:z.bucaite@gmail.com) arba  
tel.: 861531235.

**Jums tinkamiausią atsakymą žymėkite taip**

|                                  |  |
|----------------------------------|--|
| 1. Jūsų lytis                    | <input type="checkbox"/> moteris<br><input type="checkbox"/> vyras   |
| 2. Jūsų amžius                   | man ..... metai (-ų)<br>(rašykite)   |
| 3. Jūsų kvalifikacinė kategorija | <input type="checkbox"/> mokytojas<br><input type="checkbox"/> vyresnysis mokytojas<br><input type="checkbox"/> mokytojas metodininkas<br><input type="checkbox"/> mokytojas ekspertas |

|   |  |
|---|--|
| 4. Kaip manote, kokia dabartinė švietimo būklė Lietuvoje?                                   | <input type="checkbox"/> Labai gera<br><input type="checkbox"/> Gera<br><input type="checkbox"/> Patenkinama<br><input type="checkbox"/> Bloga<br><input type="checkbox"/> Labai bloga   |
| 5. Ar pastebimas švietimo valdymo sistemos decentralizavimas?                               | <input type="checkbox"/> Labai pastebimas<br><input type="checkbox"/> Pastebimas<br><input type="checkbox"/> Mažai pastebimas<br><input type="checkbox"/> Visai nepastebimas<br><input type="checkbox"/> Nežinau, negaliu pasakyti |
| 6. Ar pastebimas savivaldybių atsakomybės už švietimo prieinamumą ir kokybę didėjimas?      | <input type="checkbox"/> Labai pastebimas<br><input type="checkbox"/> Pastebimas<br><input type="checkbox"/> Mažai pastebimas<br><input type="checkbox"/> Visai nepastebimas<br><input type="checkbox"/> Nežinau, negaliu pasakyti |
| 7. Ar mokykloms teikiami reikalingi duomenys apie procesus, vykstančius švietimo sistemoje? | <input type="checkbox"/> Gausiai teikiami<br><input type="checkbox"/> Teikiami<br><input type="checkbox"/> Menkai teikiami<br><input type="checkbox"/> Visai neteikiami<br><input type="checkbox"/> Nežinau, negaliu pasakyti      |
| 8. Ar stiprėja visuomenės įtaka švietimui?  | <input type="checkbox"/> Akivaizdžiai stiprėja<br><input type="checkbox"/> Stiprėja<br><input type="checkbox"/> Menkai stiprėja<br><input type="checkbox"/> Nestiprėja<br><input type="checkbox"/> Nežinau, negaliu pasakyti       |

|   |   |
|---|---|
| 9. Kaip vertinate bendrojo ugdymo turinio atnaujinimą?                    | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai                         |
| 10. Kaip vertinate mokinių galimybes grįžti į nuosekliojo mokymo sistemą? | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai                         |
| 11. Kaip vertinate dabartinius mokymosi krūvius?                          | <input type="checkbox"/> Akivaizdžiai per dideli<br><input type="checkbox"/> Per dideli<br><input type="checkbox"/> Normalūs<br><input type="checkbox"/> Per maži<br><input type="checkbox"/> Akivaizdžiai per maži |
| 12. Kaip vertinate esamą mokinių pasiekimų vertinimo sistemą?             | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai                         |
| 13. Kaip vertinate bendrųjų mokinių kompetencijų ugdymą?                  | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai                         |
| 14. Kaip teikiama parama ypač gabiems mokiniams?                          | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai                         |
| 15. Kaip manote, kokia esama situacija su mokyklos nelankančiais vaikais? | <input type="checkbox"/> Labai gera<br><input type="checkbox"/> Gera<br><input type="checkbox"/> Patenkinama<br><input type="checkbox"/> Bloga<br><input type="checkbox"/> Labai bloga                              |

|  |   |
|--|---|
| 16. Kaip vykdomas pedagoginis ir socialinis darbas su problemų turinčiais mokiniais?   | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai |
| 17. Kaip vertinate švietimo įstaigų pagalbą vaikus ugdančioms šeimoms?                 | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai |
| 18. Kaip vyksta migruojančių šeimų vaikų ugdymas?                                      | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai |
| 19. Kaip vertinate studentų paruošimą pedagoginiam darbui?                             | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai |
| 20. Kaip vertinate mokytojų kvalifikacijos tobulinimo sistemą?                         | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai |
| 21. Kaip vertinate mokytojų galimybes mokytis visą gyvenimą?                           | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai |
| 22. Kaip vertinate šiuolaikinės įvertinimo ir įsivertinimo sistemos diegimą mokykloje? | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai |

|  |   |
|--|---|
| 23. Kaip vertinate mokyklų finansavimo principą „pinigai seka paskui mokini“?    | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai   |
| 24. Kaip pavyksta finansuoti mokyklos veiklą iš kitų (nebiudžetinių) šaltinių?   | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai   |
| 25. Ką manote apie šiuo metu diegiamą naują etatinę mokytojų apmokėjimo sistemą? | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai   |
| 26. Kaip vertinate esamą mokytojų atlyginimų dydį?                               | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai   |
| 27. Kiek mokytojų atliekamų naujų funkcijų pagrindžiama finansiškai?             | <input type="checkbox"/> Pilnai finansuojama<br><input type="checkbox"/> Iš dalies finansuojama<br><input type="checkbox"/> Menkai finansuojama<br><input type="checkbox"/> Visiškai nefinansuojama<br><input type="checkbox"/> Nežinau, negaliu pasakyti |
| 28. Kaip vertinate mokyklų atnaujinimo ir rekonstrukcijos eigą?                  | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai   |
| 29. Kaip vertinate informacinių technologijų diegimą mokyklose?                  | <input type="checkbox"/> Labai gerai<br><input type="checkbox"/> Gerai<br><input type="checkbox"/> Patenkinamai<br><input type="checkbox"/> Blogai<br><input type="checkbox"/> Labai blogai   |



30. Kaip vertinate mokyklų aprūpinimą vadovėliais ir mokymo priemonėmis?

- Labai gerai
- Gerai
- Patenkinamai
- Blogai
- Labai blogai

**Patikrinkite, ar atsakėte į visus klausimus.  
Dėkojame už dalyvavimą apklausoje ir linkime sėkmės !**



